

Poština plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETHIK IX ★ LIII **11** NOVEMBER ★ 1953

VSEBINA:

Janko Mlakar: 60 let slovenskega planinstva	625
Vilko Mazi: Trije »Ok« v Zasavju	632
Ciril Debeljak: Dolomiti	640
Dr. Josip Šašel: Slovensko planinstvo na Koroškem	648
Prof. dr. Vladimir Murko: Čehi in naše planine	652
M. M.: Na Dolič (Prekmurje)	659
D. Božič: Z Brici na Jalovcu	660
Vilko Mazi: Žigi z naših vrhov in planinskih postojank	662
Društvene novice	664
Govor prof. J. Westra ob odprtem grobu dr. J. Cirila Oblaka	665
Slovenske gore v podobi	666
Iz planinske literature	679
Razgled po svetu	683

Prilogi v 11. številki: Jesenski motiv z Uskovnice, foto Janko Ravnik;
Pod Kamniškimi planinami, foto Janko Ravnik
Prilogi natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvajsetkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Clanke pošiljajte na naslov: Tine Oreš, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 22-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvidi naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 350.—, ki jo morete plačati tudi v treh obrokih po din 90.—, četrti obrok pa din 80.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

TOVARNA ŠPORTNEGA ORODJA BEGUNJE pri Lescah (SLOVENIJA)

s svojo stalno razstavo izdelkov
v Ljubljani, Titova cesta 34, je
eno največjih "podjetij te vrste
v Jugoslaviji, ki proizvaja pri-
znano kvalitetno orodje za vse
vrste športa

Za telovadbo, težko in lahko atletiko, vodni šport, zimski šport, razne športne igre itd.
Opremlja sodobno telovadnice in otroška igrišča s priznanimi orodji!

Izdeluje razne reševalne naprave za gasilce, gorsko reševalno službo, PLZ-e kot n. pr. reševalne gasilske pasove, paradne pasove, gasilske lestve, razna nosila, Mariner naprave, Graminger sedeže, reševalne vreče itd.

Nadalje izdeluje naprave za bolnišnice in za veterinarsko službo.

Športnike opozarja na priznane športne jopiče iz kože in volne, ki so uporabni za vse vrste športa! Dalje na torbice, nahrbtnike itd.

Oglejte si našo stalno izložbo v Ljubljani, Titova cesta 34, kjer dobite vse potrebne podatke o cenah itd.

Zahtevajte specialne ponudbe!

Slovenskim planincem!

Naša planinska založba je pričela sistematično zbirati gradivo za zgodovino slovenskega planinstva. Zato bo pričela izdajati serijo

MONOGRAFIJ O NAŠIH VELIKIH PLANINCIH

Serija bo obsegala predvidoma kakih 15 knjižic:

JAKOB ALJAŽ, BALTAZAR HACQUET, VALENTIN STANIČ, FRANC KADILNIK, FRANC KOCBEK, HENRIK TUMA, DR. KLEMEN JUG itd.

Prvo monografijo je spisal prof. Janko Mlakar o Jakobu Aljažu, triglavskem župniku. Knjiga je že v tisku. Kot druga izide Josipa Westra »Baltazar Hacquet«. Vsako leto bosta izšli po ena ali dve broširani knjižici.

S temi izdajami prevzema Planinska zveza Slovenije veliko finančno breme in precej tvega spričo današnjega težkega položaja v papirni industriji in tiskarstvu. Na drugi strani pa je dolžnost Zveze, da nudi planincem primerno planinsko literaturo in jih vzgaja v kulturne planince, ki poznajo tudi zgodovino slovenskega planinstva in prizadevanja naših planinskih pionirjev.

Naklada posamezne monografije se bo sukala okoli 1500—2500 izvodov, kar bi po našem slovenska planinska družina prenesla. Če bi kupil posamezno knjižico vsaj vsak deseti planinec, bi naklado lepo spravili med svoje članstvo. Razume se samo ob sebi, da Planinska zveza Slovenije pri tem kulturnem planinskem delu ne bo iskala trgovskega dobička, tako da bo cena minimalna.

Po izidu prve knjige bo Planinska zveza Slovenije poslala na vsa društva številu članstva ustrežajoče število knjig v pričakovanju, da jo bo kupil vsaj vsak deseti vpisani član. Planinci bodo lahko naročali brošure tudi neposredno pri PZS.

Planinska zveza Slovenije je prepričana, da vsi planinci in vsa društva pozdravljajo to našo pobudo in trdno pričakuje, da bodo sodelovali pri razprodaji.

Druga, prav tako važna naloga Planinske zveze Slovenije je izdaja planinskih kart. Planinska karta Julijskih Alp je že izšla in se dobi pri vseh planinskih društvih, knjigarneh ali pri PZS (cena din 160.—). Kamniške Alpe so v izdelavi in že danes opozarjamo, da bo zemljevid izšel spomladi leta 1954.

Planinska založba pri PZS

TISKARNA JOŽE MOŠKRIČ

L J U B L J A N A
Nazorjeva ulica št. 6

T I S K A R N A
izdelava vseh vrst tiskovin, katalo-
gov, časopisov, revij in knjig

KNJIGOVEZNICA
vezava preprostih in najboljših del

K L I Š A R N A
izdelava eno- in večbarvnih klišejev

Š T A M P I L J A R N A
izdelava vseh vrst žigov in pečatov

KERAMIČNA INDUSTRIJA LIBOJE PRI CELJU

Potrošniki!

Zahtevajte v vseh strokovnih trgovinah naše kvalitetne keramične izdelke!

Tegovska podjetja in zadruge!

Če hočete, da bodo potrošniki zadovoljni, potem jim nudite naše izdelke!

Janko Mlakar:

60 LET SLOVENSKEGA PLANINSTVA

(Nadaljevanje)

nogo hrupa je dvignila debata o zaznamovanju potov, zlasti tistih v ljubljanski okolici. Nekateri zborovalci so namreč imeli že za pomanjkljivo markacijo, če ni bilo vsaj vsako tretje drevo z minijem popleskano. »Po daljši, mestoma burni debati,« piše Pl. V. istega leta, »so podali pojasnilo o zaznamovanju potov Knafelc, St. Tominšek ter drugi. Podrobneje o tem ne poročamo.« Ker sem pozabil, kaj vse se je govorilo v tej zadevi, tudi jaz ne morem kaj več o tem poročati. Orožen se je pri neki priliki pritožil, da vlada med člani premalo zanimanja za delovanje O. O. No, Tominšku se v tem oziru pač ni bilo treba pritoževati.

Slednjič so še izvolili za častne člane sotrudnike Pl. V. in sicer Tumo, I. C. Oblaka in Mlakarja.

Nato je prišla na vrsto zahteva Jeseniške podružnice, naj ji OD prepusti Kadilnikovo kočo. Odbor je predlagal, da se podružnici ne ugoti. Predsednik je pojasnil, da stoji kočica na svetu, ki je last OD, da je O. O. pomagal Kranjskogorski podružnici kočico graditi, da jo je prevzel odbor na izrečno zahtevo Kadilnika, ki je pod tem pogojem podaril 7000 kron za poravnavo dolgov, sploh pa da od prvotne kočice ni drugega ostalo kakor stene in streha, ki je pa v takem stanju, da bo treba kočico na novo prekriti. Odborov predlog je občni zbor sprejel brez debate.

Skupščina SPD se je vršila 10. junija 1928 v Unionu v Ljubljani. Potem ko so posamezne podružnice poročale o svojem delovanju, je predsednik poudaril, da kakih novih smernic za društveno delovanje ni treba dajati, ker so znane. Naj se gradi, kjer je treba in mogoče, naj se nadelujejo potrebna pota in obnavljajo markacije. Podružnice naj o tem tudi poročajo O. O., ki mora voditi seznam vseh obstoječih potov.

Vsakoletni kongres Zveze pl. dr. SHS se je vršil 14. oktobra 1928 v Sarajevu. SPD je zastopal Hrovatin. Tajnik Hristić je obširno poročal o delovanju Zveze ter zlasti poudarjal brezuspešne napore za znižanje vožnje na železnici ter ugotavljal, da ni bilo nobeno društvo Zveze deležno kake državne podpore. Predloženo je bilo več predlogov za spremembo pravil. Po dolgi debati so slednjič sklenili, naj razpošlje Fruška gora predloge glede spremembe pravil vsem članicam Zveze, da jih pregledajo.

Železniški minister se je slednjič usmilil planincev ter jim je dovolil polovično vožnjo v skupinah po najmanj 10 oseb.

AST je imela svoj kongres 25., 26. in 27. septembra v Ljubljani v Unionu. Udeležila so se ga vsa včlanjena društva. SPD je zastopalo razen Tominška in Hrovatina še pet drugih članov. Kongres so počastili tudi zastopniki javnih oblasti. Otvoril ga je predsednik

Tominšek, poročilo pa je podal tajnik Hrovatin. Zborovanje je bilo mestoma precej živahno. Kongres je sprejel 12 resolucij (Pl. V. 1928, 287—294). Zvezna kratica se je izpopolnila v ASTD (Asociacija Slovanskih Turističnih Društev.)

V torek (25.) popoldne so si gosti ogledali mesto. Zvečer sta pa predavala v unionski dvorani dr. Horvat iz Zagreba o Velebitu in Plitvičkih jezerih, Mlakar pa o Julijskih Alpah in Karavankah. V sredo so se peljali z avtomobili na Gorenjsko, si ogledali Bled in Bohinj ter prenočili v hotelu Sv. Janez. V četrtek so obiskali Dolino ter se nekoliko ustavili v Kranjski gori. Na povratku so šli na Dovje na Aljažev grob. Zvečer se je za slovo vršil v restavraciji Zvezda banke, ki ga je priredila na čast gostom mestna občina. Tako se je kongres ASTD vršil in zaključil častno za SPD in Slovence sploh. Vsi gosti, zlasti pa Bolgari in Poljaki so obljubili, da bodo delali doma za naše kraje propagando.

Članstvo SPD je doseglo konec leta 1928 deset tisočakov (10 044). OD je imelo 4504, podružnice 5540 članov. Triglavski dom je obiskalo 2766 oseb. Ustanovile so se štiri nove podružnice, Notranjska s sedežem v Borovnici, Triglavska (Dovje-Mojstrana), Trboveljska in Črnomaljska. Podravska je vzela v najem Hlebov dom na Smolniku. Aljažev klub je izpolnil Aljaževo srčno željo ter postavil v Vratih kapelico sv. Cirila in Metoda.

Dr. Josip Tominšek je bil odlikovan z redom Sv. Save III. stopnje. Slovesnost se je vršila 27. novembra 1928 v dvorani državne gimnazije v Mariboru, ki so jo do zadnjega prostora napolnili člani in zastopniki uradov in društev, v katerih je slavljeneec deloval kot gimnazijski ravnatelj, izredni član glavnega prosvetnega sveta, predsednik Glasbene Matice v Mariboru, predsednik profesorskega društva, podpredsednik oz. odbornik Zgodovinskega društva, Protituberkulozne lige, Svete vojske, kuratorija študijske knjižnice, končno odposlanci gimnazijcev. Dr. Makso Šnuderl mu je izrekel čestitke SPD kot planincu in uredniku Pl. V.

Tudi njegov brat, predsednik SPD je bil istega leta odlikovan v priznanje delovanja za vzajemnost turisticke med SPD in češkoslovaškimi društvi z redom Belega leva IV. razreda. Odlikovanje mu je izročil češkoslovaški generalni konzul dr. Resl.

Smučarji so se kmalu naveličali Krvavca in že so prihajale zahteve, naj jim postavi OD dom na Veliki planini. Staro kočjo je tudi napadel marasmus senilis. O. O. je obljubil, da bo ustregel njihovim željam, seveda trenutno še ne, ker ni imelo OD potrebnih sredstev. Pri tem je Tominšek opravičeno izrazil bojazen, da se bo z Veliko planino zgodilo isto kakor s Krvavcem, da se bo namreč glavni tok smučarjev obrnil zopet drugam, ko bodo dobili svoj drugi dom. Sploh je pa imelo OD za enkrat zadosti opraviti z adaptacijami pri Staničevi koči ter pri obeh domovih, Triglavskem in Aleksandrovem ter z nujnimi popravili nekaterih drugih zavetišč. Tudi potovi ni smelo zanemariti in je izdalo za njih popravo, markacije in kažipotne tablice nad 41 000 dinarjev.

Ni bilo ravno lepo vreme, toda množice planincev so z zanimanjem poslušale govornike na taboru v Vratih (1.—2. VIII. 1953)

Staničeva koča ni imela posebnega obiska. Planinci so se zatekali vanjo le mimogrede, da so se okrepčali s čajem in dobili — žig. Zato je dal O. O. nadelati zavarovano pot po grebenih na Rjavino s sestopom v Kot, na drugi strani pa preko Urbanove špice v Pekel. Za zimske planince in smučarje se je pa izpeljala pot iz Krme na sedlo med Režjo in Rjavino in od tu do Staničeve koče. V Savinjskih planinah je zgradil O. O. novo pot do Češke koče, ki se je izognila zloglasnemu Zreлу.

SPD si je pridobivalo vedno več ugleda doma in v tujini. Upoštevali so ga v Zvezi in v ASTD. Razna tuja društva so ga prosila za reciprociteto kakor na primer prav v letu 1929 ÖTC in Christlicher Turistenverein na Dunaju. Tudi švicarski Alpenclub je priznal članom SPD v svojih kočah ugodnosti, katerih ni imel DÖAV.

Redni občni zbor OD se je vršil 12. junija 1929 pri Levu. Udeležba je bila zelo pičla. Glasovalo je 120 članov, to je 2,6 % članstva OD. Ker so došli člani skalaši v strnjeni vrsti (PL. V. 1929, 185), je imela tako imenovana »mladina« ogromno večino. Vse govore, ki so se obračali proti odboru, je spremljalo ostentativno ploskanje in vzklikanje.

Glavni protigovornik je bil dr. Tuma, ki ga je bila Skala naprosila, da je prišel na zbor. V svojem precej dolgem govoru je v veliko veselje mladine dodobra raztrgal delovanje O. O.

»Velika hiba,« je rekel med drugim, »je naš gostilniški razvoj... končno je postalo naše društvo gostilničarsko in hotelsko društvo.«

Dr. Tuma pa ni pomislil na to, da se mora vsako planinsko društvo, ki ima oskrbovana zavetišča, več ali manj pečati z delom, ki ga je imenoval gostilničarstvo. Očital je tudi, da je OD hotelsko društvo. Res je, da ni bilo povsem prav, da je O. O. v nekem oziru prenesel svoje delovanje s planin v dolino, toda to je bilo le nekako potrebno zlo. Več koč je bilo pasivnih in skoraj pri vseh so bila leto za letom potrebna razna popravila. Sredstva za ta dela je pa dobival O. O. od obeh hotelov v Bohinju in Turistovske kočje v Kamniški Bistrici. Žal, da je naredil to napako, da ni ostal pri gradnji zgolj gospodarskega poslopja pri Zlatorogu, pa le zato, ker so dobili smučarji s tem orožje, s katerim so izsilili Dom na Krvavcu od OD, ki je tako zlezlo v dolgove.

Dalje je očital dr. Tuma, da O. O. zanemarija kulturno delo. Po njegovem mnenju bi moralo OD zalagati zemljevide, alpsko literaturo, z njo bogatiti društveno knjižnico itd.

Vse to kulturno delo bi bil odbor z veseljem in prav rad izvrševal, če bi bil imel zato potrebna sredstva. Zemljevidi na primer so draga zadeva in to je Tuma sam najboljše vedel. Saj je na izrednem občnem zboru 1930 očital O. O., da ni imel denarja za njegov zemljevid, ki bi stal okroglo 800 000 dinarjev. Ali naj bi OD pustilo kočje in domove razpadati, da bi lahko zalagalo zemljevide in alpsko literaturo? Saj so za navadne planince zadostovali Knafelčevi zemljevidi, alpinisti pa jih itak niso potrebovali. In planinska literatura? OD je z velikimi žrtvami izdajalo PL. V., katerega je urednik spravil na tako višino, kakor ga ni imelo nobeno slovansko plan. društvo, pa ga je vzdrževalo večinoma s pomočjo plemena h. alp. vulgaris. In društvena knjižnica? Mlakar je bil več let knjižničar, pa je knjižnica imela samo enega obiskovalca, namreč — njega. Leta 1929 se je pisarna preselila v palačo Kreditne banke. Knjižnica je bila odprta vsak dan od 14—16., pa je bila večinoma prazna. Potem ko so mladi zasedli O. O., se v tem oziru ni prav nič poboljšalo. Na občnem zboru leta 1931 je tajnik dr. Vovk poudarjal, da je »odbor izdal zelo velike vsote za knjižnico, pa se komaj kdaj in morda le pozimi izgubi kak dijak vanjo«. Najbrž se pa ni zato »izgubil« v knjižnico, da bi povečal svoje alpsko znanje, marveč da se je — pogrel.

Dr. Tuma je tudi grajal, da nima O. O. nikakega stika s Skalo ter je ne podpira pri njenem kulturnem delu. Med drugim bi moral z njo v zvezi tudi pošiljati njene člane v inozemstvo, »da preplezajo, fotografirajo in popišejo nove ture«. Po njegovem mnenju bi moralo OD take ekspedicije finansirati, kar pa zaradi slabega finančnega stanja pri najboljši volji ni moglo storiti.

Sicer je bil pa O. O. s Skalo v prav tesnih stikih. Saj so v njem sedeli razen predsednika še štiri drugi klubovi člani in ni še minilo dva meseca, odkar se je klub zahvalil O. O. za brezplačni odstop prostorov v bivši Hipotekarni banki.

Eden izmed navzočih skalašev se je tudi pritožil, da uredništvo PL. V. noče prinašati opisov plezalnih tur. Vsakega morda res ne, ker ni vsak dober plezalec tudi dober pisatelj. Če je bila kaka tura tako

Tabor v Vratih: v sredi predsednik Izvršnega sveta LRS tov. Miha Marinko, levo dr. Marijan Breclj, desno dr. Jože Rus

slabo opisana, da je urednik niti popraviti ni mogel, se njen avtor pač ni mogel pritoževati, da je šla v koš namesto v tisk. Da je pa prinašal Pl. V. tudi plezalne ture, se je vsak lahko prepričal, če ga je — bral.

Po dolgi debati, prerekanju in očitkih, ki so leteli na O. O., je slednjič dr. Tuma predlagal, naj se ustanove 3 odseki, finančni, literarni in organizacijski. Finančni naj bi dognal »stanje premoženja naših koč, (hotelov) in njih prometno vrednost, da se potem izročijo kaki delniški družbi s subvencijo države«. Kako si je mislil »subvencijo države«, ki je imela skrbno zapete žepe nasproti SPD, ni bilo iz predloga popolnoma jasno. Jedro je bilo pa jasno. OD naj proda oba hotela, Zlatorog in Aljažev dom, potem bo pa dosti denarja za — kulturne namene.

Predsednik je najprej zavrnil razne očitke, odgovoril na nekatere interpelacije ter pojasnil dejanski položaj OD. Nato je dal predlog dr. Tume glede odsekov na glasovanje, ki je bil brez ugovora sprejet. V finančni odsek so bili izvoljeni: dr. Franc Pavlin, Cesar in Fran Kobler. V literarni odsek: dr. Tuma, Badjura, dr. Rus in Egon Planinšek. V organizacijski odsek: dr. Mrak, Pustoslemšek, Wester in Torelli.

To leto so izstopili iz odbora dr. Pavlin (odbornik) in dva namestnika, dr. Orel in dr. Kmet, ki sta odšla iz Ljubljane. Na seji 31. majnika je sklenil odbor predlagati za odbornika ravnatelja Špendeta, dr. Vrtačnika in dr. Volčica, pa ni z njimi prodr. Izvoljeni so bili z večino glasov Emil Podkrajšek (odbornik), Ivo Marsel in Ivan

Vilhar (namestnika). S tem so se stiki med O. O. in Skalo še nekoliko bolj ojačili...

Nato preide predsednik na volitev delegatov za skupščino. Odborov predlog, naj se prepusti določitev delegatov kakor navadno O. O., ni bil sprejet. Tako je bilo izvoljenih 90 delegatov, ki jih je predlagal Cesar. Svojo listo je opravičeval s tem, da se bodo vsi izvoljeni zanesljivo udeležili skupščine. Pa se niso. Doma jih je ostalo 22. Ako je bila lista sestavljena v ta namen, da bi imeli mladi na skupščini večino, so se motili. Večino (85 delegatov) so imele podružnice. Sploh se je pa pozneje na odborovi seji dognalo, da je bilo med izvoljenimi delegati OD 5 takih, ki niso bili niti člani SPD...

Skupščina se je vršila 11 dni pozneje v Ljubljani v Unionu. Predsednik Tomišek je po pozdravu razvil delovni načrt OD za naslednje leto ter izjavil, »da hoče OD, čeprav zelo obremenjeno, še nadalje izpopolnjevati svoje postojanke in se tudi lotiti splošno zahtevane gradbe večje koče na Veliki planini, ako se ne bo normalni razvoj s kakimi v gmotno stanje segajočimi eksperimenti prestrigel«.

Na občnem zboru izvoljeni odseki so po dr. Mraku predložili 11 predlogov. Ravnikov predlog, naj se sprejmejo en bloc, je bil z večino glasov odklonjen. Nato se je razvila živahna debata. Predloge so zagovarjali prof. Ravnik, dr. Mrak, dr. Rus, Cesar in Pustoslemšek, proti pa so bili dr. Senjor, dr. Žirovnik, Gajšek in še nekateri drugi. Po končani debati je dal predsednik posamezne predloge na glasovanje.

I. predlog: da združeni odseki ugotove natančno stanje imovine, pregledajo v to svrhu društvene knjige, posebno pa, da ustanove (?) prometno vrednost posameznih stavb in naprav s posebnim ozirom na to, da bi bilo treba eventualno ločiti podjetja SPD, ki so očitno namenjena za promet s tujci, od onih, ki so namenjena očitno in v prvi vrsti za alpinistiko, in

II. predlog: da združeni odseki sestavijo pravilnik glede načina oskrbe posameznih planinskih domov in koč in glede njih uporabe kot postojank za zimsko dobo, za smučarje in alpiniste — sta bila z večino glasov odklonjena. —

III. predlog: da odsek izdela glede vedenja na planinskih potih in postojankah pravilnik, je bil z večino glasov odkazan ŠOO.

IV. predlog: da se uredi in izpopolni društvena knjižnica in V. predlog, da se založi za vsako koč primerna knjižnica, sta bila brez debate soglasno sprejeta.

Glede ostalih predlogov je delegat Gajšek iz Maribora predlagal, naj združeni odseki glede njih izdelajo podrobne načrte in poročila, ki naj jih predlože O. O., da jih prouči in potem predloži ŠOO v nadaljnje sklepanje. Ta predlog je bil z večino glasov sprejet. To proučevanje se je oziralo na predloge glede izdajanja diapozitivov, razglednic in zemljevidov, glede ureditve rešilnih postaj, propagande in razširjenja vodičev, glede preureditve Pl. V. in glede ureditve razmerja med SPD in klubom Skala.

Potek skupščine je pokazal, da imajo podružnice premoč. Zato je bilo nekoliko čudno, da so čez leto dni zahtevale spremembo

pravil; zahtevala jo je pa tudi opozicija v O. O., ki je videla, da ni ma pri podružnicah zaslombe ter bi rada njih moč oslabila.

Na skupščini so še razpravljali o reševalnem fondu, o reševalnih postajah (Dovje-Mojstrana, Srednja vas, Kranjska gora, Kamnik) in o organiziranju tečaja pod vodstvom dr. Tičarja.

V nedeljo 17. avgusta 1929 so imeli na Krvavcu lepo slovesnost, katere se je udeležilo kakih 3000 ljudi, večinoma s podeželja. Blagoslovili so lično kapelico, za katero se je najbolj trudil p. Beneš Krakar.

Pisarniško delo se je pri OD vedno bolj množilo. Naj navedem nekoliko tozadevnih števil iz leta 1929. Tajništvo je rešilo 4537 dopisov, pisarna odpravila dnevno povprečno 30 strank, razposlala v januarju 6233 pisem članom OD zaradi članarine in naročnine, odpremila 3221 članom OD, 3781 podružničnim legitimacije s potrdili za polovične vožnje. Med letom je dvakrat terjala 678 naročnikov za zaostalo naročnino. Knjigovodstvo je vknjižilo 2100 računov, blagajnik pa 1290 vplačil in izplačil. Iz tega se tudi spozna, koliko nepotrebne dela povzroče pisarni neredni člani, ki se dajo terjati za članarino ali naročnino.

Konec leta 1929 je imelo SPD 11 060 članov, in sicer OD 4606, podružnice pa 6454. Na Pl. V. jih je bilo naročenih samo 12 %, kar kaže, da večina članov ni imela posebno velikih — kulturnih potreb. OD je tudi založilo dr. Tumovo Imenoslovje Julijskih Alp, po katerem so pa planinci bolj malo segali. Ista usoda je zadela tudi dr. Tumov »Pomen in razvoj alpinizma«, (založila Skala), kakor je na občnem zboru Skale 1931 poudaril njen tajnik Milan Kham (Pl. V. 1931).

V letu 1929 so se ustanovile tri nove podružnice: Gorjanska (Gorje pri Bledu), Kozjanska (Kozje) in Poljščanska. Posavska podružnica je postavila Kočo na Šmohoru, Črnomaljska Dom na Mirni gori, Dravinjska pa Kočo na Pesku.

Kongres jugoslovanskih pl. društev se je vršil v novembru 1929 v Novem Sadu. Udeležila so se ga vsa v Zvezo včlanjena društva. Na dnevnem redu je bila tudi sprememba zveznih pravil. Načrt za nova pravila je bil izdelan v Novem Sadu. Po tem načrtu naj bi bil sedež Zveze stalno v Beogradu in vsa vanjo včlanjena društva bi morala po številu svojega članstva prispevati za Zvezo. Poleg tega naj bi se tudi ustanovilo zvezno glasilo. Proti temu načrtu so nastopili vsi delegati. Izvršile so se samo tri spremembe. Spremenilo se je ime v »Savez Planinskih Društev Jugoslavije (SPDJ), delokrog posameznih društev se je raztegnil na vso Jugoslavijo, za vstop potrebno število članov se je od 500 znižalo na 200.

Kongres ASTD se je vršil 22. septembra 1929 v Sofiji. SPDJ je zastopal Hrovatin. Govorilo, predlagalo in sprejelo se je obilo resolucij, kakor vsa leta. In kaj so imela od tega posamezna društva? Dr. Tuma je imel precej prav, ko je v svoji filipiki na občnem zboru Osrednjega Društva, ki je bila naperjena proti delovanju O. O., rekel, »da je delo ASTD enako ničli«. SPD gotovo ni dosti koristilo.

Vilko Mazi:

TRIJE »O« V ZASAVJU

1. Okrog (808 m)

judje, ki se vozijo skozi Zasavje, se mi vidijo dosti bolj pusti kakor na drugih naših železnicah. Od pretekle jeseni sem pomešan mednje skoraj vsak teden, pa doživljam zmerom enako podobo: Ti zadremljejo navadno že pred Zalogom in potem nejevoljni mežikajo v sprevodnika, če jih šele onkraj Laz ali Jevnice poterja za vozni listek. Eni si preganjajo čas s prebiranjem časopisov ali pa se zapleto s komer koli v kako jalovo čenčanje. Zelo redki so, ki jih zvabi na dolgi pulmanov hodnik vsak hip menjajoča se pokrajina. Za oko planinca je to prava paša od Litije naprej, ko se prično vrstiti divje, neštetokrat presekanе strmalı savske debri vse tja do Zidanega mosta.

Vse polno je tu prirodnih mikavnosti, ki pa tako naglo švignejo mimo, da jih še pazljivo oko komaj ujame. Tako n. pr. butne malo pred postajališčem v Renkah, koj nad železnico, ogromen snop vode iz žive skale in pade pod progo Savi v naročje. Samo za bežen trenutek zablesti tudi vrh temne grape nad Renkami plečata, bela cerkev na Polšniku. Skozi gosto zaraslo drevje komaj opaziš čudovito lep slap Mitovščico pod visoko, prepadno steno tik pred Trbovljami.

Kar pa ti ne uide izlepa, to sta dve vitki piramidi, ki se prikazeta še pred Hrastnikom visoko gori na nazobčanem grebenu, segajočim izpod Kuma naravnost v Savo. Spremljata te še nekaj časa dalje od postaje, nato pa ju uzreš še dosti bolj mikavni z druge strani, nad šolo v Podkraju in potem še nekajkrat preko nižjih grebenov pred Zidanim mostom.

To je Okrog (808 m), čigar nenavadna terenska oblika me je zanimala že pri risanju zemljevidov za planinski Priročnik. Šele letos se mi je ponudila prilika, da sem se mogel na svojem službenem povratku iz Maribora povzpeti tja gori. Prvomajniški izlet, da si lepšega ne bi mogel želeti.

Vreme prejšnji dan ni kdo ve kaj prida obetalo. Tudi to jutro se je še kisalo in okrog Poljčan je tu pa tam oplazila kaka deževna kaplja okno kupeja. Ko pa smo zavijali od Teharjev proti celjskemu kolodvoru, je izpod nizkega, sivega neba zažarela na sinjem ozadju dolga rajda planin v svežem snežnem ornatu tako blizu, da trenutno skoraj nisem mogel prepoznati v njih resnične podobe Savinjskih Alp. Tako lepih jih od tam morda nikoli več ne bom videl. Hkrati pa mi je bil ta edinstveni prizor dobro jamstvo, da se mi danes ni treba več bati dežja.

Na Zidanem mostu sem prekinil vožnjo, si privoščil topel zajtrk v kolodvorski restavraciji in jo potem pobral v kreber po ozki cesti nad železnico. Cesta se kmalu spusti nızdol in prečka železnico. Že

prej te z drugega brega Save pozdravi mičen slap, ki se v dolgih, tenkih pramenih poigrava po senčnem bukovju. Malo naprej označuje žaga vstop v Škratovo dolino, ki je morda eden najmanj poznanih pristopov na širokoplečati Kum. Ko znova prečkam železnico, že pokukata iz daljave obe piramidi Okroga. V malem naselju Suhadol povprašam možaka, ki kosi travo ob cesti, če ju pozna po imenu? »To so Ruglje,« mi odvrne. Tako tudi priletna ženica onkraj zadnje hiše. Šele železniški čuvaj domačin nasproti šole v Podkraju mi pove, da se Ruglje (roglji) imenuje ves nazobčani greben, obe značilni piramidi v njem pa Okrog, na katerega mi prilično opiše smer vzpona iz nasproti ležeče grape. »Pot pa si boste morali ponekod iskati, zakaj tam gori imajo samo lovci kdaj opravka,« mi reče v slovo, preden me potegne s preprosto žičnico čez Savo. To je majhna, pokrita gondola z dvema sedežema, ki služi največ šolarjem z raztresenih kmetij Šavne peči, rojstnega kraja našega znamenitega klasicista, dr. Ant. Sovréta.

Po zložni stezi dosežem v nekaj minutah gornjo žičnico, ki služi za prevoz drv. Koj naprej stoji preprosta žaga in še malo dalje mlin. Ne mika me naprej po grapi do zadnje kmetije, ampak krenem rajši po kolovozu na desno v breg k bajtam, ki so dobro vidne že od železnice, dasi mi železničar tega nemara po pravici ni nasvetoval. Po višinomeru sem zdaj že 116 m nad Savo. Revna stezica skozi hosto me pripelje še 85 m višje do zadnje bajte (Podkraj 33). Gospodinja, ki me dobi v vratih, se me skoraj prestraši. Ko pa jo spodobno vprašam po nadaljnji poti, mi s pomilovanjem pokaže na strmo senožet, češ, tu bo še najbolje, poti pa da sploh ni nobene. In je ves čas gledala za mano, če res nimam kakega drugega »namena«. Šele ko sem vrh senožeti izginil v mlado bukovo hosto, se je menda potolažena vrnila v bajto. Tujega človeka nemara zlepa ne vidijo v teh hribih.

Novih 64 m je bilo zdaj pod mano, čakala pa me je še hujša strmina po bukovi poseki, da sem imel ponekod pravicato plezarijo, preden sem v hudi pripeki dosegel greben. Višinomer mi je pokazal, da je bilo te pokore dobrih 115 m. S tem pa je bilo najhujše za mano, kajti stal sem na dobro izhojeni peščeni stezi, ki se je v položnih ključih vila navzgor mimo strmega skalovja. To stezo bi bil nemara imel na razpolago vse od zadnje kmetije v grapi, ki se mi je od tod kar vabljivo prikazala.

Čudno razdejan bukov gozd se vleče gori prav do podnožja obeh piramid. Trhla debela, po sredi prelomljena, stoje še pokonci, pod njimi pa vse križem razmetani suhi vrhači. V mesecu maju kaj žalostna podoba! Od kod tako uničenje? Od plazu skoraj nemogoče. Ko si nekoliko pobljže ogledam, spoznam, da je bil tu na delu gozdni požar. Le kdo ga je mogel zanetiti v tej odljudni samoti? — Iz neprevidnosti? Morda celo iz hudobije? Vseeno; ogromna škoda, ki je desetletja ne bodo popravila.

Vrnil sem se na stezo in po nekaj ključih dosegel vrh skale s čudovitim razgledom po vsej dolini proti Zidanemu mostu. Vsa pot,

ki sem jo do tu prehodil, je bila razgrnjena pod mano. Višinomer mi je pokazal, da imam premagati le še kakih 140 m. Na oko bi bil sodil, da jih bo najmanj 200. Tako varljiva je včasih perspektiva, posebno vertikalna perspektiva. No, časa sem imel dovolj, da sem si lahko privoščil pol ure oddiha. Do opoldne bom kljub temu na vrhu.

Dolg potniški vlak je peljal od Zidanega mosta proti Hrastniku. Z daljnogledom sem opazil samo nekaj glav v oknih. In še te so bile morda z očmi uprte v kalno Savo, namesto v to svetlo višavo, po kateri sem jaz že tako dolgo hrepenel. S hriba onstran Save sem zaslišal prostaško plesno godbo. Nemara kaka majniška veselica, »preskrbljena z jedačo in pijačo«. Meni pa so pele kukavice k skromnemu predjužniku. Še kaplje vode nisem imel s sabo, kljub temu z nikomer ne bi hotel menjati te vedre sproščenosti. Vem, da je devetdeset odstotkov ljudi, ki bi rekli temu dolgčas. Tudi jaz sem bil kdaj med njimi, kaj bi tajil! Takrat sem iskal srečo okrog sebe, tisto varljivo srečo s stoterimi potrebami in tisočeriimi razočaranji. Naposled sem jo našel v sebi, vso tiho in čisto, skromno in preprosto, srečo dozorelega planinca...

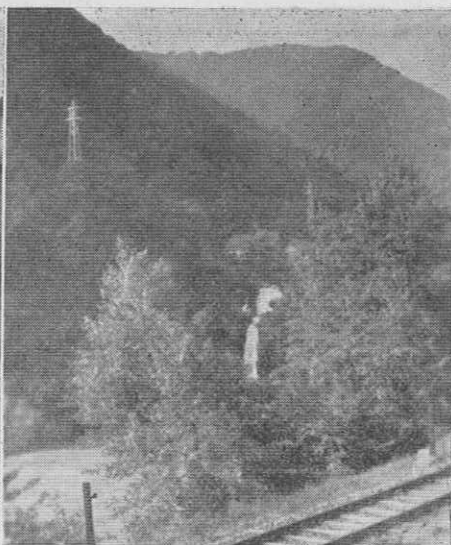
Med redkimi, starimi borovci doseže steza greben (741 m). Levo po njem je le še dober lučaj do vznožja male piramide. Precej huda, gola strmina. Tipičen dolomit. Presenetijo me gosti šopi pravega gorskega sleča na drnastem pobočju. Nad vse pa se razveselim cele trume cvetočega avriklja više gori po skalovju. Toliko skupaj sem ga videl nekoč samo v pečinah nad Kamniško Bistrico. Takrat me je še premagala strast, da sem si jih natrgal droben šopek. Koliko let je že tega, da se ne dotaknem niti teloha!

Sam od sebe pride le malokdo do spoznanja, da je vsako trganje rož pravzaprav ostuden egoizem, posebno pa še trganje planinskega cvetja, ki se mora tako težko boriti za svoj obstanek. Koliko lepša je zavest, ki te obdaja, da se te lepote samo nagledaš in jo nedotaknjeno pušiš še drugim, ki bodo prišli za tabo! Pa tudi če bi nikogar več ne bilo, ali nima cvetica enako pravico do življenja, kakor ti? — Mislim, da bi se tako spoznanje dalo vcepiti že mlademu človeku, toda ne s pustim pridiganjem, ampak z živim zgledom! Kdor je le enkrat okusil občutek take plemenite samoodpovedi, ga nikoli več ne bo izgubil.

Vrh Malega Okroga se dvigne 49 m iz grebena, nadmorske višine pa je pokazal po mojem altimetru 804 m. Prostora je na njem samo toliko, da se lahko obrneš. Spustiti se moraš še bolj strmo v 26 m globoko škrbino, da se popneš iz nje po drnastem žlebu na glavni vrh, oprijemajoč se tu pa tam kakega grmiča ali pa grivaste trave. Tudi na tem pobočju je sleča in lepega jegliča v izobilju. Veliki Okrog, kakor bi jaz imenoval to drugo piramido, je na stari avstrijski specialki kotiran z 808 m, moj višinomer pa mu je dodal še 11 m. Višinska razlika med obema znaša potemtakem 15 m, zračna razdalja pa okrog 40 m. Glavni vrh je ploščat in se na njem kar lahko iztegneš po mili volji. Nek ljubitelj tega prijaznega kuclja, najbrže kak lovec, pa si je tu celo postavil udobno klopco z naslonjalom.

Veliki in Mali Okrog
(s ceste pred Zidanim mostom)

Slap Mitovščica pri Trbovljah
Foto V. Mazi

Po pravici ga zavidam za blažene ure, ki so mu tam gori v delež. Razgled je odprt na vse strani. Pod tabo dolg pas Save, Trbovlje, Hrastnik ter nešteto selišč od Čemšenika in Št. Gotarda pri Trojanah do Vel. Širja nad Zidanim mostom. Za njimi kos Menine, Čemšeniška planina, Mrzlica, Gozdnik, Kopitnik in Vel. Kozje. Pri cerkvi Sv. Jurija nad Šavno pečjo (791 m) se je veselica šele prav razvila. Ljudi kar mrgoli tam po trati in godba neutrudno brunda svoj enolični mtadra, mtadra... Moj pogled pa se obrne še v tisto stran, kjer hočem nadaljevati svojo pot: gori proti očaku Kumu, ki ravno toliko, da kuka s svojim vrhom preko dolgega gozdnatega zaslona, še za dobrih sto metrov višjega od mojega razgledišča.

Na levo in desno imam pod sabo globoko grapo. V prvi še zmerom vidim tisto kmetijo, ki sem se ji bil zjutraj v svoji prenegljetnosti izognil. Kakor drobna igračka se mi zde njena gospodarska poslopja, tako slikovito razmetana po zeleni ravnici. Desno grapo pokriva gosto bukovje. Sodim, da bo najbolje, če jo mahnem naprej po grebenu. Tu je vsaj odprt svet, čeprav bo treba po njem večkrat gor pa dol, kakor sem to že iz doline opazoval. Tudi na karti ni nobene druge poti.

Malo je manjkalo do dveh, ko sem oprtal. Ni me skrbelo, da do večera pridem na Kum, kjer sem nameraval prenočiti. Najprvo je bilo treba 46 m strmo navzdol med pečevjem, potem pa spet 40 m navzgor, toda nekoliko položneje. Nato sem sledil stezici čez vse ostale roglje. Samo pri zadnjem se mi je uprlo. Hotel sem ga obiti na desno, pa bi bil bolj storil, če bi ga bil obšel na levo. Prihranil bi

si bil prav nerodno plezarijo po skoraj navpično odsekani steni, ki se skriva za tem rogljem. Dno te stene je že v višini Vel. Okroga. Naprej drži položna steza skozi bukov gozd mimo kote 931 v prečnem grebenu. Koj onstran grebena so njive in pod njimi prve hiše raztresenega naselja Župa. Pri eni od teh so mi prijazno postregli s skodelico mleka. Ko pa sem pobaral po nadaljnji poti, bi si bila gospodar in gospodinja skoraj skočila v lase. Ona je trdila, da bo najbolj pametno, če krenem naprej med njivami na Matico, pa od tam po markirani poti; on pa je tiščal, da bo skozi hosto dosti bliže in da nimam kam zaiti, če se bom držal smeri po soncu. Ker se nisem hotel zameriti ne enemu ne drugemu, sem jo sprva ubral nekako po sredi, brž ko sem jima bil z oči, pa sem zavil v hosto in kmalu iztaknil kolovoz s starimi markacijami. Kar dobro sem jo tako pogodil. Sonce je stalo še visoko, ko sem stopil na vrh.

Moje pričakovanje, da bom na Kumu mirno prenočil, se je mahoma podrlo. Še preden sem se obrnil h koči, je zahreščala harmonika in za njo pijano vriskanje. V dolini me taka reč ne moti, v planinski postojanki pa je ne prenesem. Pravi planinec ima dovolj čistega veselja v sebi in prav nič ne potrebuje takih »dodatkov«. Planinsko društvo, ki to mirno trpi v svojih kočah ali celo podpira, očitno kaže, da ne razume svojega vzvišenega poslanstva in da je navadna oštarijska bratovščina. V koči tudi dejansko ni izgledalo prav nič drugače kakor v kaki zakotni oštariji: z vinom polite mize, surovo vpitje, gost tobakov dim itd. Kakor koli so mi bile noge že utrujene in želodec potreben okrepčila, sem se brez oklevanja obrnil in jo potegnil na Dobovec. Tam pa sem prišel iz dežja pod kap, saj sem še pijane otroke srečaval na cesti skozi vas. Mračilo se je že, zato se nisem kar nič obotavljal. Ucvrl sem jo naprej po gladki cesti v Trbovlje, da se z zadnjim večernim vlakom vrnem proti domu.

Vse te zadnje nevšečnosti mi je dobrotljivo prekrila čudovito lepa slika Okroga, ki se mi je bil prikazal še enkrat nad Dobovcem, oblit od zadnjih žarkov večernega sonca. Slovo, ki me je spremljalo vse toplo in ki ga zlepa ne bom pozabil.

2. Orljek (898 m) in Ostrež (841 m)

Tudi ta dva Kumova vazala, ki pa stojita na njegovi zahodni strani, skoraj tik drug drugega, sta me že davno mikala. Iz Savske doline same ju ne opaziš, pač pa ju večkrat vidim s Šmarne gore, kako se ostro odražata v obzorju. Celo s Triglava, ko sem bil tam pred leti zaposlen z risanjem panorame, sem ju nekajkrat dobro razložil s prostim očesom.

Sprva sem ju bil namenjen obiskati kar s Kuma preko Sv. Jurija, torej obenem z Okrogom. Ker pa me je tam tako hudo vznejevoljilo, sem pustil še ta načrt in rajši pobegnul po najkrajši poti v dolino in domov. Tako sta prišla šele nekaj tednov kasneje na vrsto.

Tokrat sem si izbral Trbovlje za izhodišče. Bliže bi bilo iz Zatorja¹ ali iz Renk, jaz pa sem hotel porabiti to priložnost, da si mimogrede поблиže ogledam slap Mitovščico, ki se lepo vidi že s trboveljske postaje. Komaj pet minut je še do njega, ko prekoračiš most pod postajo.

Položna stezica te pripelje do kmetije nad slapom, ki pada kakih 15 m globoko v širokem in močnem curku do ceste ter koj pod njo izteče v Savo. Na kmetiji nisem našel nikogar doma, pa sem jo kar sam pobral ob vodi navzgor do izvira, dobrih 30 m više od kmetije. Lep kos divje romantike je ta skriti kotichek pod ogromnimi, navpičnimi pečinami. Mislim, da v vsem Zasavju in še daleč naokrog ni kaj mikavnejšega.

Če bi bilo to v Švici!... bi nemara vzkliknil kdo v prvem navalu navdušenja. Pa ne! Jaz sem svoje dni obredel vse pomembnejše doline tega turističnega eldorada, pa si prilično lahko predstavljam, kaj bi tu nastalo: z belim peskom posuta, gladka pot, umetna železna ograja, betonske škarpe in mostiči ter, ne nazadnje, obalkonjen hotel z garažami in široko teraso na mestu sedanje, pohlevne kmetije. Vse take civilizirane navlake ni prav nič potreba, pač pa bi bilo prav, če bi izginilo tisto drevje ob železnici, ki je najgostejše baš tam, kjer bi imeli potniki najlepši pogled na slap. Upam, da se bo našel kdo v Trbovljah, ki bo to preskrbel. Morda Planinsko društvo, ki bi s tem pokazalo, da mu oštarijska politika ni alfa in omega njegovega nehanja...

Namenjen naprej gori ob Savi proti Šklendrovcu, sem stopil po kolovožu, ki drži od omenjene kmetije v to stran. Tam sem dobil gospodarja na njivi, ki mi je šele znal povedati, kako se slap imenuje (na trboveljski postaji tega nihče ni vedel) in še marsikaj zanimivega. Med drugim tudi, da se je z malim čolnom možno prepeljati okrog 80 m daleč po votlini za izviro, široki ponekod do 12 m in tudi toliko visoki. Da pa pot naprej zapira tesno zagvozdena skala. Pravkar se vrše priprave, da bi jo razstrelili. Neka komisija z okraja baje skrbi za to. Opazil sem, da so že nekoliko poglobili strugo pred izviro, delavcev pa ta dan ni bilo blizu. Če ne bo spet vse skupaj zaspalo...

Lepa, gladka cesta, ki jo je napravil okupator (vsaj nekaj koristnega!), me je pripeljala mimo divje in med kajakaši zloglasne savske brzice pod idiličnim gradičem Prusnikom do vstopa v tesno grapo Šklendrovca. Obledela markacija na zidu onkraj mostu me je povabila po betonskih stopnicah na drugo in prav tako čedno cesto, ki se vije ob šumnem potoku gori k Sv. Juriju pod Kumom. Spominjam se še zanikrnega, blatnega kolovoza, po katerem sem se tu pred davnimi leti vračal s Kuma na zagorsko postajo. Tokrat sem srečal prašnega cestarja na delu. Skrbno je izravnaval male kotanje z drobnim gramozom. Težak kamion, obložen z bukovimi hlodi, je privozil mimo. Novi časi v tej nekdanj tako odljudni grapi.

¹ Plan. Vestnik, 1929, dr. A. Brilej: V Polšenskih Dolomitih.

Orljeka nihče ne pozna v Šklendrovcu, pač pa Ostrež, čeprav je ta precej nižji. Omenjali so mi nekak Rodež, toda karta mi je pod tem imenom pomenila le neko kmetijo v bližini Orljeka. Nekateri so me spraševali, če mislim morda na Kučenperk? Tega pa sploh ni na specialki. Ženska, ki sem jo spotoma dohitel, mi je povedala, da se vrača na Polšnik mimo Ostreža. Zavila je kmalu po markirani stezi v breg. Meni pa to ni kazalo, ker se mi je zdelo še preblizu. Moral bi še mimo nekaj žag in mlinov, če sem hotel priti Orljeku za hrbet, to je na njegovo položno južno pobočje. Mahal sem jo torej še precej daleč naprej po zložno napeti cesti, dokler me ni v opoldanski pripeki povabil studenček v hladni sencji k daljšemu počitku. Postarna ženica, ki je prišla tja od sosednje bajte oprat skledo solate, pa je vendar že nekaj slišala od Orljeku. »To bo tisti hrib za Sv. Lenartom,« je dejala. Ko sem ji to po karti potrdil, mi je nasvetovala, da jo uberem kar po stezici nad studencem.

V nekaj minutah sem dosegel položno košenico in vrh nje zagledal samotno kmetijo kraj vinograda. Više gori strm smrekov gozd. Z nasprotne strani, onkraj globoke grape, zastavna cerkev na samem grebenu s kopicco hiš okrog sebe. To je Sv. Jurij. Vidim tudi cesto, ki sem jo spodaj zapustil, kako se pne tja v dolgih ključih po odprtem pobočju. Nobenega dvoma ni več, da sem na pravi poti. V vinogradu je skoraj vse trsje požgano od slane. Kakšna škoda! V hiši najdem čedno, mlado gospodinjo. Takole brez srajce, kakor sem bil, se me je kar nekam prestrašila. Nemara še nikdar ni videla golotrupega tujega človeka. No, z nekaj vljudnimi besedami sem jo kmalu pomiril, ko je spoznala, da sem namenjen naprej. Pri Podreberniku se pravi pri hiši, pišejo se pa kaj nenavadno, kar nekam eksotično: Kaliope.

Po višinomeru sem presodil, da sem še kakih 300 m pod vrhom. V tem me je potrdil tudi Sv. Jurij s svojimi 770 m nadmorske višine, ki je stal še precej nad mano. Treba je bilo še strmo skozi gozd do Zagorca (Skrinjarja), to je zadnja kmetija, ki leži že na samem travnatem in razpotegnjenem pobočju Orljeka. Četrť ure kasneje sem odložil oprtnik poleg piramide in se zleknil po mehki ruši.

Razgled v dolino zapira samo s severne strani do vrha porasel bukov gozd. Šele od tu se mi je prikazala bližnja cerkev Sv. Lenarta (864 m), skrita za visokim smrečjem. Toda ni se mi ljubilo tja, saj je bila gotovo zaprta. Vsa težka vrhnja gmota očaka Kuma se boči po vzhodnem nebu. Toliko da še pokuka desno izza njega Veliko Kozje in malo naprej kopasta Lisca. Od temnih gozdov Jatne valovi čez vso južno stran z nešteti selišči in cerkvicami posuta dolenjska pokrajina notri do Gorjancev. Za Dolgim brdom nad Litijo se komaj še odraža v sivem čadu silhueta Krima in Polhograjskih hribov. Julijci so popolnoma utonili, prav tako Kamniške. S Cicljem in Limbarsko goro je v to stran končano. Pač pa zajame oko še dolgi hrbet Menine, tršato kopo Čemšeniške planine, dvo-glavo Mrzlico in špičasti Gozdnik ter ves pisani mozaik pod njimi.

Toplo popoldansko sonce me naposled premami v leno drema-
vost. Ko se predramim, je že štiri preč. Kar nič se ne smem obotav-
ljati, da obiščem še sosednji Ostrež in do mraka pridem na Polšnik.

Poti ni nobene, pa jo kar po košenici uberem do najbližje kme-
tije na jugozahodnem pobočju. Pri Pavlinu se reče tam, pišejo se pa
Višnikar. Družino sem našel zbrano pri južini, toda prijazni
gospodar je kar odložil žlico, da je stopil z mano na breg in mi od
tam tako nazorno razložil kam in kako, da se tej bistrosti nisem
mogel dovolj načuditi.

»Saj vem, kako napravijo drugod,« je dejal s širokim nasme-
škom in pokazal venec zdravih, belih zob. »Kar skozi okno ti kdo
pomaha, potlej se pa brihtaj, kakor veš in znaš. Jaz pa pravim, da
je treba tujemu človeku vse natančno dopovedati tako kakor otroku,
da ne bo taval izgubljen, kakor se je to meni samemu nekoč zgodilo
tamle v Jatni. Pota so se križala na vse strani, nikamor nisem videl
iz gozda, pa ugani, kam, če moreš? Nazadnje me je ujela noč. Ob
ognju sem pričakal jutra, da sem mogel naprej, kamor koli že, samo
da pridem enkrat ven iz tega blodnjaka. Od takrat vem, kako je
treba temu streči.«

Še dolgo je gledal za mano, če grem prav. Preden sem se mu
izgubil za zadnjim robom, mi je še enkrat zaklical: »Pri kalu na
desno!« Nobenega zemljevida ne bi več potreboval, tako jasno
mi je bilo vse. Res sem našel samotno stoječo smreko in naprej
kal. Če bi bil tu krenil na levo, bi me prineslo naravnost na Polšnik
in bi se tako obrisal za Ostrež. Tega pa ravno ne bi rad. Kmalu
so bile za mano prve bajte na Preveku, od koder se mi je spet pri-
kazal Ostrež in že čisto blizu, da sem lahko natančno razložil cerkvico
sv. Katarine pod njegovim vrhom od obdajajočega jo skalovja. Še
malo naprej ob gozdnatih podankih Petkovne (875 m), pa sem stal
na prevalu, ki pada globoko doli v Renke. Četrť ure nisem imel kaj
do vrha.

Ostrež in razgled z njega je zanimivo popisal že dr. Brilej v
citiranem članku Pl. V. Jaz na žalost nisem bil deležen take ugod-
nosti. Edino nazaj proti Orljeku in Kumu je bilo vse čisto, drugo
pa je še bolj potonilo v čad, nazadnje tudi sonce, ki bi moglo sicer
sijati vsaj še pol ure. Z vrha, ki pa ni v skalah neposredno nad
cerkvico, ampak nekoliko dalje naprej, se mi je prikazal tudi Polš-
nik, ki mi ga je dotlej zakrivala Petkovna. Natanko sem lahko
sledil ravni poti, ki drži tja po zahodnem pobočju Petkovne, z dolgo
vrsto prepadnega skalovja pod vrhom, ne pa Orljeka, ki leži dosti
daleč vstran in je ves pokrit z zelenjem, kakor je to pomotoma za-
menjal dr. B. v navedenem članku.

Pot na Polšnik je lepa višinska promenada, čeprav se vleče od
Ostreža skoraj polno uro. Skoraj ves čas se ti odpira z nje razgled
v globoko, zeleno grapo med divje razbrazdanimi, peščenimi vesi-
nami Ostreža in temno gozdnato gmoto Žamboha, vse doli do sav-
ske struge pod Renkami, kakor tudi na dolg niz hribov onkraj Save.
Zlasti ljubka je zelena planota pod Žambohom, ki se vije po njej

kakor ozek bel trak cesta mimo gradiča Klevišče in skozi Zgornje ter Spodnje Tepe v grapo Pasjeka.

Polšnik je bil med okupacijo hudo razdejan. Še zdaj štrli v nebo nekaj žalostnih ruševin pod cerkvijo, na drugi strani pa je opaziti dosti marljive obnove. V gradnji je tudi lepa, nova šola. V krajevni gostilni so mi prav lepo postregli in poskrbeli tudi za skromno prenočišče, kar pa še ni tako lahka stvar. Za kak večji tujski promet manjka na Polšniku še precej pogojev. Nujno potrebno bi bilo, da bi pristojno PD usmerilo svojo pozornost tudi v ta pozabljeni kotiček in zaznamovalo v njem vsaj nekaj najvažnejših potov. Morda bi bilo celo vredno razmišljati o primerni planinski postojanki tam nekje okrog Petkovne? —

Ciril Debeljak:

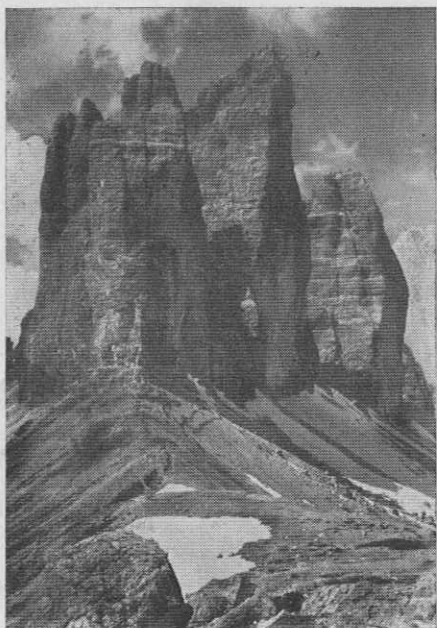
DOLOMITI

o dolgih letih sanj in neuresničenih načrtov se nam je končno odprl čarobni svet Dolomitov s svojimi strmimi, rumenimi stenami, s stoterimi jezeri in škrlatnim sončnim zatonom, ki ostane vsakomur, ki ga je doživel v Dolomitih le enkrat, neizbrisno v spominu. Po težkem uku v belem in krušljivem apnencu, po napornih vzponih v ledu in snegu sem bil pripravljen, da poizkusim tudi tu, kjer opravlja leto za letom zrelostni izpit na stotine najboljših alpinistov Evrope.

Zavedala sva se z Nadjo, da v 14 dneh ne plezava samo za svoj užitek in ime, ampak za ves slovenski alpinizem, saj sva kot prva Jugoslovana po vojni prekoračila italijansko mejo z vrvmi preko ramen. Dolgih pet mesecev so romali vizumi iz urada na urad, s konzulata na konzulat in končno prišli rešeni ravno v pravem času. Kondicijski trening v francoskih Alpah je splaval po vodi in tako je ostal moj dopust še cel, da ne govorim o Nadji, ki ji ta, zame najvažnejša plat odprave, ni delala preglavic. Teže kot stopiti pod steno je bilo sedaj nabrati opremo. Sam razen nekaj klinov in zaponk nisem premogel ničesar. Prepustil sem torej organizacijo Nadji. Izvrtala je iz vseh strani in lukenj opremo od klinov pa do spalnih vreč in šotora. Največjo zahvalo pri tem dolgujeva znanemu ljubljanskemu alpinistu dr. ing. Francetu Avčinu, ki nama je dal na razpolago vse svoje dragocenosti, celo vrv, šotor, kline, zaponke in kuhalnik ne nazadnje »Alpinizem«, brez katerega bi v Dolomitih kaj hitro ostala z dolgimi nosovi pod ali pa sredi sten.

Pomoč v denarju sta nama nudila Planinska zveza in celjsko društvo, tako da sva na dan odhoda sedela na težkih kovčkih in nahrbtnikih brez skrbi in pričakovala le še najboljšega vremena. Manjkala pa je kljub temu še ena stvar, ki bi naju pozneje v stenah Dolomitov skoraj stala življenje in to je vreča za bivakiranje, ki je v vsej Ljubljani nisva staknila nikjer. Žalostno, toda resnično je, da

Dolomiti — Tri Zinne

Takole plezajo »veverice«
iz Cortine d'Ampezo

sva vstopila v skrajno težke stene Zinn predvsem pa v 1100 m visoko steno Civette brez vreče, kar pred nama in verjetno tudi za nama ne bo storil nihče več. Pri vsem tem pa leže vreče brez koristi pri ljubljanskih alpinistih doma, ki jih v najboljšem primeru nosijo v Kamniške ali Julijske Alpe na svež zrak in sprehod.

Tesno mi je bilo pri srcu, ko sva se bližala italijanski meji, saj se od ljudi onstran severne meje čujejo le slabe stvari. Pa kontrola v Sillianu je potekla proti pričakovanju v lepem redu. Malo težje je šlo v Innichenu, kjer so nama obrnili kovčke na glavo in s poželjivimi pogledi šteli cigarete. Bilo jih je pa ravno prav in so lepe nade karabinerjev po dobrih dimih ostale neizpolnjene. Vsi potniki so že srečno in brez vsake kontrole prestopili na motorni vlak, le najini jugoslovanski vizumi so romali v financarsko pisarno, kjer so jih pretipali prav strokovnjaško in prepisali od a do ž. Bili so prvi vizumi rdeče barve, ki so po vojni prestopili italijansko mejo v tem delu. Motorika je med tem s srečno vsebino odbrzela, naju pa pustila na cedilu. K sreči je 15 minut za njo šla druga in naju rešila z vročih obmejnih tal. Že takoj drugo postajo sva zopet prekladala težke tovore na privatno železnico, ki naju je že v trdi temi potegnila do Carbonine. Težko obložena sva vzbudila na postaji precej pozornosti. Na prvem ravnem prostoru za tiri sva postavila šotor in prespala tako prvo noč pod Dolomiti udobno in brez skrbi.

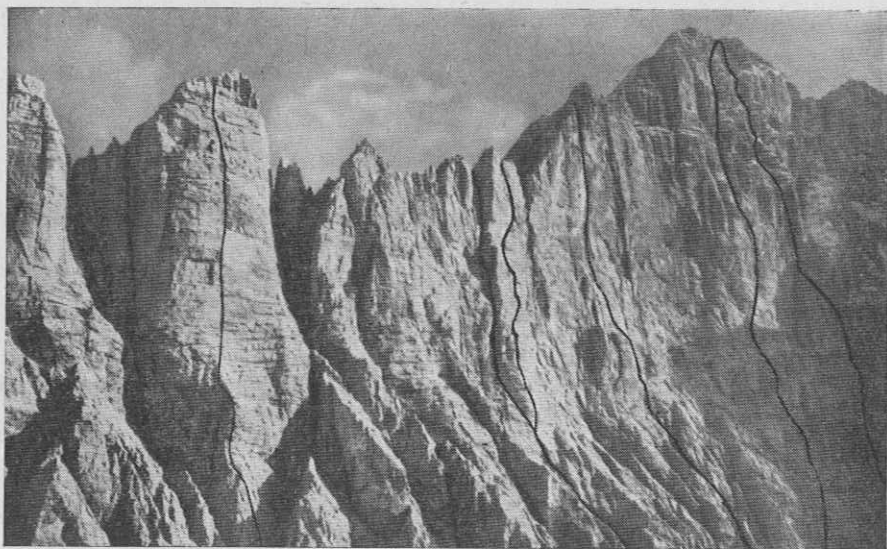
Ni naju zbudilo sonce niti ptičje petje, ampak krepka ploha. Gore je zakrivala gosta megla. Čemerno in mokro, danes tako neprijazno dolino je motil edino električni vlak, ki je brzel mimo vsako uro.

Pospravila sva svoj hotel, skuhala zajtrk in natlačila dva ogromna nahrbtnika. Vse ostalo sva pustila na postaji za teden dni in se naložila v avtobus za Misurino. Vzpenjali smo se med temnimi gozdovi v neštevilnih serpentinah do krasnega, a ta dan kaj žalostnega jezera Lago de Misurina. Razen vode in nekaj ogromnih hotelov ni bilo videti ničesar. Od tu je še dobri dve uri vzpona do treh Zinn, ki sva ga zamenjala s prijetno vožnjo. Sloviti italijanski alpinist in vodnik Mazzorana, čigar ime srečamo v najtežjih smereh Dolomitov, nama je v polomljeni nemščini pokazal pot okoli zapadne Zinne do jezerc pod severnimi ostenji, kjer sva nameravala postaviti šotor.

Hodila sva počasi brez vsakega zanimanja za okolico in slabe volje, saj je naju na hrbtu neusmiljeno tiščalo najmanj 40 kg. Na severnem sedlu sem prvič pogledal kvišku in sedel na varna tla, kot bi se bal, da me ta strašni in obenem božanski svet pred menoj potisne na kolena. Jasna in brez vsake megle so stala pred menoj severna ostenja treh Zinn, mogočna, strma in visoka. Vsaka beseda je bila odveč. Nema sva strmela in se spogledovala, kot da sva na napačni poti in nepoklicana. Ta svet, ki mu enakega še nisem videl v sanjah, je prekoračil vse pojme in predstave. Res, da so tudi naše stene strme in mogočne, toda ta izklesana oblika, ki se žene skoraj iz ravnih tal in stika z megleno zaveso 800 m više, prestraši in poniža vsakogar. Tako majhen sem postal, zbeگان in tih. Begal sem z očmi od tanke črte v Alpinizmu na resničnost, mislil in dvomil.

Dovolj sva videla za danes. Spustila sva se preko sedla do pastirske kočice, kjer naju je stari prav prijazno sprejel. Zvedela sva, da so trije v severni steni Velike Zinne. Ob tem vremenu jim plezarije nisem prav nič zavidal. Pastir, ki gospodari tam že 25 let, nama je svetoval svet med jezerci. Šla sva od pastirja še 200 metrov in tam z vso brzino postavila šotor. Prve kaplje so že ropotale po napetem platnu, ko sva zlezla v najin, sicer majhen, toda udoben domek. Zunaj se je razbesnela prava gorska vihra z gromom in točo. Dobro uro je vrtinčil veter sodro in dež, končno potihnil, namesto njega pa je začel padati gost, moker sneg in v kratkem času je debelo pokril šotor in okolico. Med bučanjem vetra in šumenjem snežink sva včasih začula klice in govorjenje s stene. Po dveh urah sva skozi malo odprtino v šotoru opazila dva pod vstopom v Comicijevo smer.

Ob petih popoldne je pojenjal sneg in že pol ure za tem so se Zinne kopale v večernem soncu vse bele, še bolj divje in bolj strme kot prej. Sedaj sva lahko prvič pogledala, kje sva. Krog in krog divji svet stolpov in grmad, šij in stolpičev, ki vsak zase predstavlja vrh štirih težkih in strmih sten, a sredi njih tri Zinne.

Vzhodni del sev. st. Civette — Torre Valgrande, Pan di Zucchero,
Punta Civetta, Comici, Solleder

Rumeni raz Male Zinne (Spigolo Giallo)

Kdor si bo še za nama izbral Rumeni raz Male Zinne kot prvo turo v Dolomitih, ga bo kot midva krepko polomil. Zanašala sva se pač na opise plezalcev, ki so ga že plezali, nisva pa vedela, da so skoraj vsi od teh izpustili njegov najtežji del. To sta dve dolžini VI. stopnje zgornje meje, ki so na vseh opisih razen prvotnega izpuščene in se obidejo na desno po dveh izpostavljenih prečkah. Priznati moram, da so bile te dolžine skrajno težavne, kajti prehod iz krušljivega apnenca v trdno dolomitsko skalo je prav tako neroden kot obratno. Nemalo pretrese živce tudi skrajna izpostavljenost, saj je smer v celoti, razen previsov, strma 90° .

Pod severnim ostenjem Velike, Male Zinne in Piccolissime sva dosegla sedlo Forc Lavaredo, zavila na desno pod južne stene Piccolissime in P. Fride ter v dobrih 10 minutah dosegla vpadnico Rumenega raza. Krasen dan in razgled, s katerim se lahko ponašajo samo Dolomiti, sta naju ustavila za nekaj minut na stezi pod vstopom. Cela skupina Zinn stoji popolnoma ločeno na skoraj ravnem, kraškemu svetu podobnem podstavku, kar jim daje veličino in mogočnost kot nobeni drugi skupini. Dohodi do sten so lahki in udobni z vseh strani, posebno še z juga, kjer pripelje lepa avtomobilska cesta skoraj do stene. Tu se cesta zoži v mulatiero, ki jo motoristi in džipi pridno uporabljajo vse do sedla pod vzhodno steno Piccolissime. V slabi uri se doseže od tu Rif. Locatelli, ki leži severno od skupine Zinn. V neštevilnih stolpih in vrhovih obkrožajo

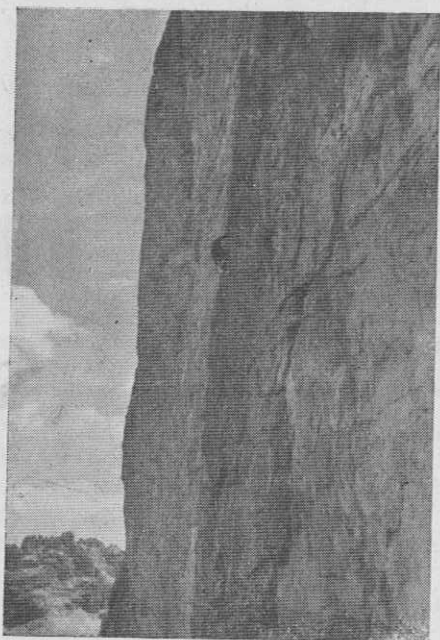
Zinne gorske skupine Paterno, Croda Passaporto in Zinne dei Piani na vzhodu, dalje Croda dei Toni, Croda Fiscalina, Cima Una, M. Popera, C. Undici, Cima Dodici, Croda Rossa, skupina Scalperro, Cristallo, D. Cadini in na zaključku pod raztrganimi stolpi M. Campedello zeleno jezero Missurina. S knjigo v roki sva iskala imena vseh neštevilnih vrhov in prišla do zaključka, da bi za temeljito proučitev vseh od tu vidnih vrhov, škrbin in stolpov potreboval najmanj mesec dni. Vsak stolpič na grebenu ima svoje ime, prav tako vsak žlebič in kamin. Še bi gledala, primerjala in iskala, pa sta naju zmotili dve navezi pod steno Frida, ki sta urnih korakov prihajali po stezi k nama. Ker mi plezarija na repu ne prija, sva pustila razgled in zabredla v nadležni melj pod Rumeni raz.

Vstop sva našla takoj. Drži v rumeni zajedi nekoliko levo od vpadnice raza in preči nanj v petih dolžinah. Kljub silni strmini se plezajo ti raztežaji razen dveh zaključnih previsov prosto brez klina, česar v naši skali nismo vajeni. Rumena, ostra in zelo dobro razčlenjena zajeda se pleza s pravim užitkom šele, ko se navadiš na skalo. Vsak meter sem čakal, da se mi odtrga prijem ali spodmakne stop in pri tem plezal pretrdo in brez potrebe trošil moči. Nadji, ki jo je oviral še nahrbtnik in druga nylonka, se ni godilo nič bolje. Sedaj šele sem razumel blazne posnetke iz dolomitske plezarije, kjer tečejo vrvi brez vseh klinov v največji strmini. Po prvih dolžinah prestopi smer na desno stran raza in po treh lažjih dolžinah v črni krušljivi skali pripelje po skrajno izpostavljeni prečki zopet na raz v rumeno skalo. Z dobrega stojišča sem premagal s pomočjo šestih klinov močan previs in prečil še pol dolžine v prosti in strmi steni nad stojišče pod najtežjim delom smeri. Star, malokdaj rabljen klin je bil zabiti za varovanje.

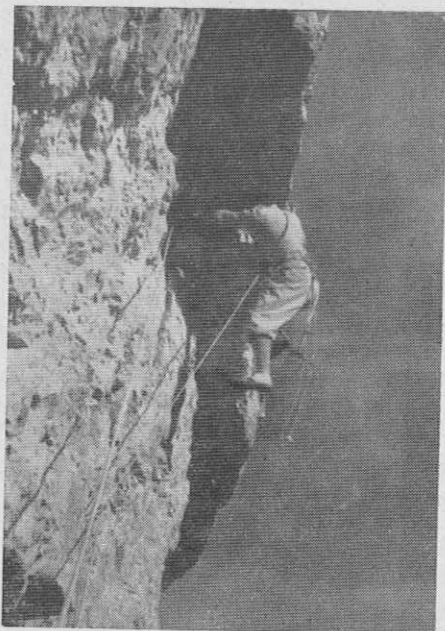
Nek nemški vodnik s »sinjoro« nama je z vzhodne stene Male Zinne zaklical, naj prečiva v desno in nad tem mestom zopet na raz. To je tudi običajna smer vseh ponavljalcev. Kljub opozorilu sem se odločil za rumen previs v levo. Na pogled je sicer nemogoč, toda v Dolomitih se z dobro voljo in močnimi rokami spremeni nemogoče v mogoče in včasih celo v lahko plezarijo.

Že v prvih metrih sem občutil, da skrajno težavo v tej dolžini narekuje krušljivost in strmina z neznatnimi oprimki. Cela dolžina je po težavah enaka severnemu razu Dedca, s to razliko, da je tu varovanje udobno, v Dedcu ga pa sploh ni.

Po desetih metrih sem obstal z eno nogo na drobnem stojišču izvešen v previsu in nisem vedel kako naprej. Vsa ogledovanja so bila zastoj. Obstal sem v zagati kot v Dedcu, ki mi je tu v skrajno tveganih metrih Rumeneга raza stopil živo pred oči. Poizkusil sem zabiti klin, toda brez uspeha. Vedel sem, da dolgo ne bom več visel na drobljivih skalah in na eni nogi. Kočljivo zadevo sem rešil zadnji hip na precej negotov in tvegan način. Obesil sem se s prosto roko z zanko na oprimek, jo s prsti pritisnil na skalo in se tako dvignil v njej pol metra više. S tem sem dosegel razčlembe v ozki zajedi in po njej splezal na gladko lašto pod črno streho. V precej neugod-

Prva dolžina v severni steni Velike Zinne

Težko mesto v Rumenum razu (Spigolo Giallo)

nem položaju sem varoval Nadjo, ki je to mesto izplezala res lepo. Črna streha z zagvozdenim koncem kamina na desni je čakala nad nama kot six - sup (zgornja šesta) št. II. v tej smeri. Preden sem začel, sva pokadila v miru vsak svojo Planico, predelala še enkrat krušljiva jajca pod sabo in zbirala moč za črni nos nad nama. Plezal sem šest metrov prosto po rdeči zajedi v desno in s pomočjo dveh klinov v škripcu zlezel nad streho. Tu je postala skala zopet krepka in rumena. Opazka je za naše pojme precej čudna, a na vsa čuda Dolomitov se človek kaj hitro privadi. Nad streho me je prisilila stena v navpično zajedo s kratkimi previsi, ki sem jo plezal prosto do udobne gruščnate police pod izstopno steno in tam varoval. Brez dvoma je Nadja specialist za previse, ker je v strehi še čutil nisem. Dolomit je počasi obema zlezel v kri in začela se je uporabljenska plezarija do vrha, ki sva ga dosegla po izpostavljeni prečki, gladki črni steni in izstopnih, z včerajšnjim snegom založenih kaminih.

Po najini prvi plezariji v Dolomitih sva si krepko stisnila roke. Led je bil prebit, pred nama pa še cela vrsta težkih in lepih smeri.

Po izstopu iz Male Zinne si sicer na vrhu, a stena je opravljena šele do polovice. Sestop s približno strmino Zimmer-Jahnove smeri v Triglavu je precej zamotan in zamuden. Da si prihraniva iskanje, sva počakala vodnika z družico, ki nama je hočeš ali nočeš brezplačno pokazal sestop. V dobri uri sva dosegla prodnato škrbino med

Malo in Veliko Zinno, kjer so še dobro vidni sledovi prve svetovne vojne. V skalo vsekane kaverne, bodeča žica in strelske line sredi sten, so nam dokaz krvavih dni, ki tudi deviškemu svetu Dolomitov niso prizanesli.

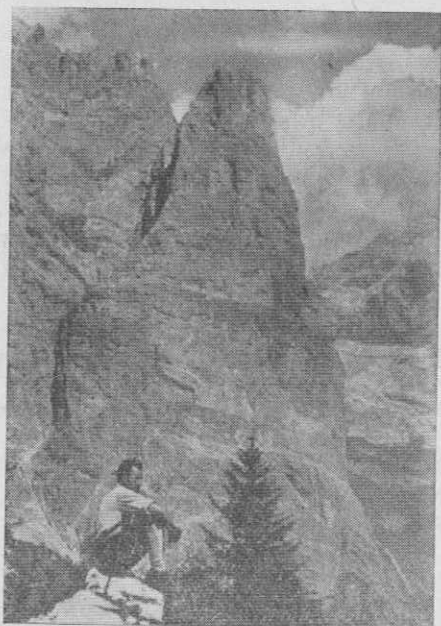
Pod vzhodno steno Male Zinne in Piccolissime sva se vrnila pod severno steno k pastirju na mleko. Med tem sta se mu za kočo usidrala dva Nemca, s katerima sva postala takoj najboljša prijatelja. Drugi dan sta bila namenjena v Piccolissimo in ker sva bila tudi midva potrebna po Rumenem razu nekaj krajšega za vmes, sva se pridružila njenemu načrtu.

Severovzhodna stena Piccolissime (Preussris)

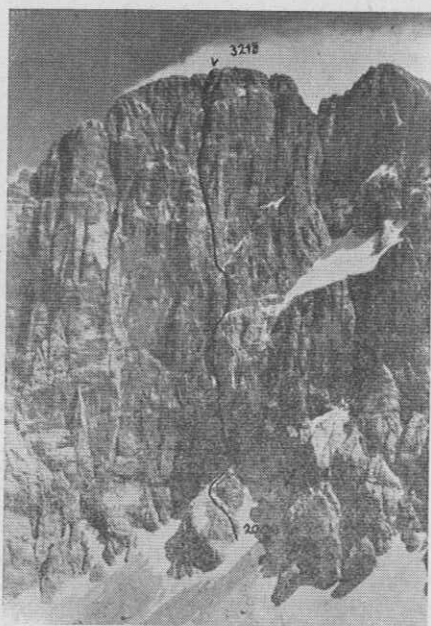
Piccolissima ali Najmanjša Zinna je najvzhodnejši vrh verige treh Zinn. Na zapadu se stika v globoki škrbini s Punta Frido, od koder drži tudi sestop, ocenjen s IV. stopnjo zgornje meje. Izbrali smo si Preussovo poč v severozahodni steni, ki je ocenjen s V. zgornjo mejo in je klasična smer, ki drži z vodoravno prislonjenega stebra v obliki naravnega mostu popolnoma naravnost po globokih, deloma izredno težkih kaminih do vrha.

Vstopili smo šele ob pol desetih. Midva naprej, Nemca pa za nama. Najprej po trdni in strmi zajezi pod gladko izprano ploščo, kjer sem po 20 metrih varoval. Od tu drži udobna polica v levo do ogromne odklane luske, ki v spodnjem delu odstopa za dober meter od sten, zgornji rob pa s prevrnjenim blokom tvori naravni most do stene. Plezal sem po luski na vrh in preko zračnega mostu prestopil v steno, ki je tu gladka in neprehodna. Prečil sem celo dolžino v desno in varoval v vpadnici kaminov 20 metrov nad prvim stojščem. S pomočjo dveh klinov sem preplezal gladko mesto nad polico in po strmi steni dosegel kamine. Zgornji rob stene visi daleč navzven in bi ostala stena brez teh kaminov najbrže nepreplezana. Tri dolžine gre po njih navpično do zagvozenih blikov, kjer se stene zožijo in kamin preide v previsno, ozko pot. Od tu druge naveze nisem videl več, ker je bila zaradi previsa stene daleč pod menoi, skrita v kotu kaminov. Zagvozeni bloki prisilijo plezalca na zunanji rob poč, kjer se proti vsemu pričakovanju in silni strmini pleza udobno in sigurno. Z veseljem sem uporabil dva zarjavela klina in nad zagozdami varoval v globokem odprtem kaminu. Pod steno se je med tem zbrala čedna družba pešcev in motoristov, ki so z zanimanjem sledili plezariji. Tu in tam je padel tudi kakšen »bravo« na rovaš moje »signorine«, ki jim je v zahvalo za priznanje dobrodušno pomahala z roko.

Od tu smo plezali še štiri dolžine na rampe in po kratki krušljivi steni dosegli vrh. Za 250 metrov visoko steno smo rabili slabi dve uri. Turo toplo priporočam kot prvo plezarijo vsakomur, ker kljub izredno težkemu opisu skoraj ne presega spodnje meje V. težavnostne stopnje, vsaj v primerjavi z Rumenim razom in drugimi smermi v Dolomitih.

Torre Trieste 2436 m (Civetta)
Foto C. Debeljak

Civetta s smerjo Solleder —
Letenbauer

Svet okrog nas se je kopal v dopoldanskem soncu. Sto vrhov in gorskih verig se je vleklo v nedogled, za vse nas nepoznanih in brez imen. Po mogočnosti in zelenem siju ledu sem spoznal edino le Marmolado, ki stoji s svojo težko južno steno v ospredju kot alpinistični problem Dolomitov št. III. Z vseh sten Male in Velike Zinne smo čuli govorjenje in pesem kladiv, naveze so se križale pod stenami, vstopale in sestopale. Samo v vzhodni steni Velike Zinne je plezalo 6 navez, prav tako v Rumenu razu in celo z ekstremne povojne smeri v južnem razu Piccolissime so se čuli odsekani glasovi. Res pravi plezalski raj, vse drugače kot pri nas. Najmanj 30 navez pleza dnevno samo v stenah Zinn od lažjih pa do najtežjih smeri. Po večini so Nemci in Avstrijci, zelo malo pa domačinov. Ves čas mojega plezanja v Dolomitih nisem videl ene italijanske naveze vstopiti v steno. Dejstvo je, da njihov alpinizem preživlja krizo. Manjka jim naraščaja, saj po vojni čujemo vedno ista imena nekaterih, ki pa vsi spadajo v prvi razred med najboljše evropske alpiniste. Pojavijo se malokdaj, zableste z ekstremno storitvijo in se zopet umaknejo v kratke, a skrajno težke stene plezalnih šol v Trstu in Cortini.

Čeprav je severna Italija z Dolomiti v ospredju izključno turistični center in zlata žila italijanskega turizma sploh, ohranjujejo planinske kočice celo ob prometnih cestah popoln planinski značaj, ki se od našega predvsem v pogledu alpinizma precej razlikuje. Parole

o hišnem redu in nočnem miru, ki pri nas vise običajno na ljubo in brez koristi, se tu izpolnjujejo do potankosti. Ob desetih zvečer vlada v vseh kočah, celo v planinskih hotelih, po udobnosti in obisku enakih najmanj domu v Logarski, popoln mir. Rezervacij in prednosti ne poznajo, najmanj za tujca, ki ga uvrščajo za domačini, ne glede na »težo« in stan. V tem pogledu je pri nas slika drugačna. Brž ko se pokaže zlato okrog vratu in zasliši tuj jezik, se osebje koč in domov skoraj stopi od ustrežljivosti in vljudnosti. Alpinisti spijo pri tem seveda, kjer jim pač narava postelje, ali pa med pijano in kričavo družbo na skupnih ležiščih.

Tako opevana prava in ravna pot slovenskega planinstva zavija na stran, da ne govorimo o alpinizmu. Koče rastejo s tal kot gobe. Za koga? Ne za razvoj planinstva in tiste redke, ki iščejo miru in užitka ali za pravilno usmeritev delovnih množic v planinah, temveč za denar.

Zleknili smo se na plošče in počivali. Pomenek je begal s sten v stene, načrti so se porajali, križala mnenja, zaključek pa je ostal vedno isti. Najlepše je tu, kjer smo brez skrbi in sam svoj gospod, prepuščeni mislim in rokam. Tu ne odloča jezik in denar, ampak srce in moč posameznika.

Sestop, ki je s Piccolissime najtežji v skupini Zinn, nas ni pustil na miru. Pospravili smo stvari in pričeli s sestopom v škrbino proti Punta Fridi. Prvih 50 metrov je šlo prosto, nato pa stena utone navpično v strme in mokre previse. Zvezali smo nemški perlon in našo nylonko in v 4 spustih dosegli škrbino. Pod severno steno je ta dalje zaradi ogromnih previsov neprehodna. Izbrali smo južno grapo, ki je s Preussovo smerjo ocenjena s IV. stopnjo zgornje meje. S spusti in kratkimi prostimi detajli smo v dveh urah dosegli prod pod južno steno. Obšli smo jo pod mrkimi kavernami in po razvitem severnem pobočju dosegli jezerca. Zabrneli so kuhalniki in zaškripale konzerve. Prijeten vonj po juhi in golažu je zavel ob jezeru.

Dr. Josip Šašel:

SLOVENSKO PLANINSTVO NA KOROŠKEM

sakega planinca je razveselila novica, ki se je pojavila letošnje spomladi v naših listih, da se je v Celovcu osnovalo Slovensko planinsko društvo. Kaj več od tega golega dejstva nismo zvedeli. Zato so se živo sprožili moji spomini na koroško podružnico SPD pred prvo svetovno vojno in njene težkoče zaradi pičlega števila članstva, skromnih gmotnih sredstev in zaprek pri delovanju na visokogorskem terenu (v posesti nemških fevdalcev). Preko tega ozemlja in prebivalstva pa sta odtlej zdvijala dva svetovna požara! Že prvi, ki se je zaključil z nesrečnim plebiscitom, je upepelil vse one rahle temelje in pregnal skoraj vse slovensko razumništvo z dežele; drugi še hujši pa je meril naravnost

na iztrebljenje in smrt koroških Slovencev. Ali so si rojaki onstran Karavank res že toliko opomogli, da morejo misliti na obnovev tako specializiranega delovanja?

Tej svoji radovednosti sem skušal zadostiti, ko se mi je letošnje poletje posrečilo — ob valutnih skrbih sicer — priti preko državne meje. Vsi znanci so me napotili v Dole pri Rožeku: »Tam je predsednik Ljubo Urbajs, on bo dal najboljša obvestila.«

Dobro, pa grem v one Dole. Napotil sem se od idiličnega Baškega »jizara« na Vranje, še mimo lipe, pod katero se je porodila himna »Anmav čriz Jizaro«. Pot, oziroma cesta ob Dravi, me je privedla do pokopališča pred Rožekom; zavil sem tam skoz. Pred izhodom me je v otožne misli zazibal nagrobni napis iz leta 1908:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prah teptan!
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je vstajenja dan!

Narod »goriškega slavčka« je dočakal vstajenja dan, pa tod je še vse »pepelno«. To sem že na tej kratki poti doživel prav boleče: na slovenska vprašanja sem slišal v odgovor »niks bindiš«! še opazke »landfremde Eindringlinge« so letele za menoj!

Zato sem pri vhodu v Rožek nemško vprašal bolj oblečenega gospoda, kod je bližnjica na Dole. Nagovorjeni me prodirno ogleduje, končno pa na moje presenečenje vpraša: »Ali niste Šašel? Z vašim pokojnim bratom sva bila skupaj v izseljeništvu...«

»Saj res! Videli smo se na Bukovju pri Dravogradu, ko ste se vračali preko Jugoslavije.«

Ganjena sva zbudjala te nedavne spomine z dolgoletnim starim županom občine Loga ves (kar onstran Drave); povabil me je na svoj dom pri Sušniku na Deбри. Skoraj bi bil pozabil na mojo pot oziroma bližnjico.

»Kar po onemle drevoredu od gradiča knezov Rosenbergov pojte, prva vasica...«

Zamišljen sem korakal po starinskem drevoredu do prvih hiš in tam vprašal po Ljubu Urbajsu. Stara ženka mi v pojoči rožanščini pojasnjuje: »Zabodli ste! Tu smo na Bregu, Dole pa so tamle!«

Šele iz te perspektive sem mogel pregledati okolico. V širokem loku obkroža Drava ravnino, katero presekata od Rosenbergovega gradiča dva drevoreda: eden sem na Breg, drugi pa v smer na Dole, ležeče na oni strani dravskega loka, tudi na bregu.

»Zabodel« torej nisem predaleč. Prav z notranjim zadovoljstvom sem pregledoval položaj tega Brega, znanega v arheološkem svetu pod imenom Frög, kjer so v prejšnjem stoletju odkrili znamenito keltsko grobišče z edinstvenimi svinčenimi kipci.

V popoldanski pripeki sem po poljskih poteh prečil dobro obdelana polja in kmalu dospel do prve hiše v Doleh.

Na lestvici, prislonjeni ob kmečkem domu, opazim gori že pod streho fanta, vprašam po Ljubu Urbajsu. Oni pusti delo, prileze doli in se predstavi:

»To sem jaz.«

Oba se radovedno ogledujeva. On slok, prožne športne postave, živahnih oči, zarjavelega obraza (kakor dalmatinski!), obrizgan od malte; taki brizgi so vidni tudi na golih prsih.

Slovesno ga nagovorim: »Kot zadnji načelnik Koroške podružnice SPD izpred prve svetovne vojne vas prihajam pozdravljat kot prvega predsednika novega SPD na Koroškem z željo za najboljši uspeh.«

V vidni zadregi me je povabil kot gosta, se hitro nekoliko umil, nato sva ob domačem moštu in prigrizku pokramljala pri mizi pod domačo lipo.

Sprva sem se čudil, ko mi je na vprašanje dajal stvarne odgovore v izbranih stavkih; to je nehote pojasnil, ko je mimogrede omenil, da ima veliko maturo.

»Kako je prišlo do ustanovitve SPD v Celovcu?«

»Še kot gimnazijec sem se seznanil s tovariši, ki ljubijo višine, posebno s Fonom Stanetom, sedaj načelnikom alpinističnega odseka v Radovljici, pozneje s Šelandrom Stanetom iz Želuč onstran Drave in drugimi Korošci. Kot dijaki smo v gorah iskali tolažbe pod nacističnim pritiskom in se navduševali za lepote rodne zemlje. To smo tem bolj nadaljevali po zlomu nacizma, pridobivali somišljenike in že leta 1947 začeli razmišljati o ustanovitvi planinskega društva. Politični dogodki pa so ona leta še absolutno obvladali vse naše narodno življenje, zlasti pri zaporednih volitvah smo morali napeti vse naše skromne sile, da smo se uveljavili. Ko se je potem ustanovila Fizikalna zveza, smo tudi planinci menili, da je prišel čas postaviti se na lastne noge. Pri zvezi so sicer želeli, da bi ostali v skupnem okviru, mi pa smo jih prepričevali o prav posebnih nalogah in potrebah planinstva ter alpinizma. Končno smo septembra lani predložili Varnostni direkciji v Celovcu naša pravila s predlogom za potrditev. Naša želja je bila, da bi se k proslavi 60-letnice slovenskega planinstva tudi na Koroškem na novo organizirali.«

»Ali so vam avstrijske oblasti delale kake težave?«

»Poudariti moram, da je bila naša vloga brez zavlačevanja že v enem mesecu ugodno rešena.«

»Kako ste se organizirali na občnem zboru?«

»Sestali smo se 11. januarja letos v slovenski gostilni Obir v Celovcu. Navzočim sem pojasnjeval važnost organiziranega planinstva, ki ga matični narod iz središča v Ljubljani že 60 let uspešno goji, ki se je gojilo do prve svetovne vojne tudi tu na Koroškem. Po sprejetju pravil smo bili izvoljeni: v predsedstvo poleg mene še Miklavčič Tončej iz sosedne Reke ob Dravi ter drugi odborniki, raztreseni tudi na podeželju, le tajnik ing. Danilo Kuper je v Celovcu. Imamo markacijski odsek, alpinistični odsek, ki ga vodi že omenjeni tovariš Šelander, fotoamaterski odsek, načeluje mu Kristi Lajčaher

v Kotmari vesi, prirodoznansko sekcijo in druge funkcionarje po društvenih pravilih.«

»Določili ste si precej širok program delovanja. Katere naloge štejete za najnujnejše?«

»Predvsem se moramo okrepiti na znotraj. Članov še nismo pridobili pol stotine, v vseh pa je treba utrditi planinsko zavest. Po pravilih obsega naš delokrog ozemlje Koroške, seveda se hočemo osredotočiti predvsem na slovenski del dežele. Tu prirejamo skupne izlete, spoznavamo lepote naše zemlje in gojimo pravo tovarišтво med seboj. Pa tudi v razmerju do nemških sodeželanov širimo duh dobrega sosedstva, delamo ture tudi v severne dele in obiskujemo tamošnje planinske kočje. Dogaja se že, da nas kličejo skupine turistov in alpinistov z juga pri tem za vodnike.«

»Na kako lastno planinsko postojanko še ne mislite?«

»Pač. Na planini Rožici smo vzeli v zakup pastirski stan, ki ga nameravamo izgraditi v planinsko kočjo. Tam so idealni smuški tereni. Markiramo dohod tja gor skoz Perendol.«

»Kako stojite s sorodnimi organizacijami?«

»Ustanovitev našega društva smo sporočili predvsem Planinski zvezi v Ljubljani, SPD v Trstu, ter sodeželnim društvom: Touristenverein, die Naturfreunde in Oesterr. Alpenverein. Vsi so nas pozdravili in nam čestitali.«

»Ali vas slovenska javnost na Koroškem složno podpira?«

»Žal, ne morem pritrditi. Kakor veste, smo idejno razcepljeni. Ta idejna razcepljenost pa še ni zajela naše SPD. Vsekakor pa je želja članstva, da iščemo stike s Planinsko zvezo Slovenije.«

»Kako pa z nemškimi sodeželani?«

»Njih politične struje in stališča so znana. Skrajneži ravno sedaj zopet podžigajo šovinizem proti nam. Mi delamo iz prepričanja za dobro sosedstvo. Kam zavede sovraštvo, smo v vojni z grozo doživeli. Nasloniti se hočemo na nam idejno blizko društvo Naturfreunde, v kolikor bo to mogoče, ne da bi kaj utrpeli na naši neodvisnosti.«

»Pričakujete kako podporo iz Ljubljane?«

»Samo moralno, predvsem od Planinske zveze. Za povzdig našega članstva bi bilo velevažno, da dobimo kake ugodnosti na njenih planinskih postojankah in prireditvah, da se omogočijo skupni sestanki v višinah ob državni meji. Idealno bi bilo, ko bi se dovolilo prekoračenje državne meje s planinsko legitimacijo vsaj v obsegu Karavank. Prav občutno še pogrešamo slovenske zemljevide ter vodnike po naših prelepah pokrajinah. Povejte, naj nam Ljubljana vsaj to nudi, pa čimprej. Tu nimamo potrebnih znanstvenih in tehničnih sredstev. Sodelovali pa bi z vnemo. Dobri zemljevidi o naši slovenski zemlji bi najbolje služili medsebojnemu spoznavanju in duševni povezavi; pripomogli bi, da se poglobimo v te rodne kraje, katerih lepa imena se tako nezanosno pačijo ne samo s prisiljeno germanizacijo, tudi v našem tisku, to pa iz neznanja.«

Že pri zadnjih vprašanjih je začela ogromna lipa nad nama prišepetavati; niti opazila nisva, da so se privalili črni oblaki. Končno

se je vlila ploha, da sva morala nagloma zbežati pod streho v hišo. Pribežali so vsi premočeni tudi delavci s polja, med temi gospodinja, mati mojega informatorja, postavna Rožanka. Pogovor je prešel na vreme in dnevne dogodke. Ko pa se je nebo zopet zjasnilo, sem se ob spremstvu gostitelja podal k dravskemu mostu in tja preko.

Pozneje sem iskal informacije tudi pri drugih članih in pri tajniku mladega društva. Dobil sem nekako ista obvestila. Vsi so poudarjali potrebo po slovenskih zemljevidih in tiskanih vodnikih po Zilji, Rožu in Podjunji.

Prof. dr. Vladimir Murko:

ČEHI IN NAŠE PLANINE

(Nadaljevanje)

načaj čeških vodičev se je po prvi svetovni vojni spremenil. Čehi so hiteli spoznavati domače planine, saj se je izpolnila želja po delovanju v Tatrah, ki je bila že omenjena v začetkih delovanja ČP. Zato se je v primeri s celotnim obiskom naših planinskih koč zmanjšal dotok čeških turistov v naše planine, nasprotno pa je močno narasel dotok češkoslovaških letoviščarjev na naš Jadran, ker je naraslo število njihovih obiskovalcev tujih držav v celoti. Marsikateri med njimi se je med potjo ustavil tudi v naših planinah in tako bomo videli, da so vse do l. 1939 prihajali vendarle še številni češkoslovaški planinci tudi v slovenske planine, in sicer tudi v tiste njihove dele, ki so ostali pod Italijo.

Češki vodiči na naš Jadran vendarle še omenjajo tudi slovenske kraje in planine, dasi bolj mimogrede. Tukaj naj navedemo naslednje:

J. Král: Jihoslovanská Riviera. Průvodce po jihoslovanském Horním Jadranu, Praga 1926;

K. Lemari: Prvý český průvodce královstvím Jugoslavie, Praga 1935.

J. Hajšman: Průvodce Jadranem a Dalmácií, Praga 1935.

Do Jugoslavie. Izd. Jihoslovanská cestovní kancelář, Praga 1937.

Naša Zveza za tujski promet je izdala poleg manjših prospektov Slovinsko. Letoviska a lázně, Ljubljana (S. 68 + slike in oglasi).

Tudi češkoslovaška alpinistična literatura je dobila po vojni drug značaj, saj se je morala posvetiti lastnim planinam in vzgajati naraščaj. Poleg Pilátove knjige o alpinizmu naj še omenim, da je Miro Vosátka izdal l. 1925 Kunavrovo knjigo Na planine v češkem, nekoliko dopolnjenem prevodu z naslovom Do hor, s. 176 in 12 strani krasnih fotografij, ki predstavljajo večinoma naše planine. V avtorjevem uvodu h knjigi, katere recenzija je bila moje prvo literarno delo, čitamo naslednje lepe vrstice:

Češki prijatelji in bratje! Pred svetovno vojno Vas je bilo mnogo pri nas in naše gore so Vas pozdravljale in se veselile Vašega obiska. Toda osvobojena domovina Vas je poklicala nazaj k marljivemu delu

— in tedaj ste pozabili naše gore. Naj ta knjižica prebudi v Vas stare krasne spomine na veličastnost naših višav in Vas privabi na zopetni obisk osvobojenih Jugoslovanskih planin!«

Izmed čeških potopisov iz časa med obema vojnama je treba omeniti Franka Wollmana. Severozápadní Jugoslavija-Kulturné cestopisné črty ze Slovinska, Chorvatska, Slavonie, Praga 1935, objavljene deloma v Slov. prehledu, ki posveča Sloveniji strani 9—68. V knjigi obravnava zlasti tudi Gorenjsko v več poglavjih in ugotavlja na Jezerskem, da smo tu na zgodovinskih tleh češko-slovenskih stikov. Tu je praktična slovanska vzajemnost storila mnogo. Lepo je, da se ne pozablja na to. Slišali smo o zaslugah Češke podružnice tudi iz ust preprostih hribovcev. Bilo je veliko pionirsko delovanje ne le z vzajemnostnega in narodno-socialnega, marveč tudi s turistovsko-geografskega vidika.

IX. Statistika čeških obiskovalcev v Slovenskih planinah. — Številčne uspehe tega delovanja nam vsaj deloma prikaže statistika obiska čeških oziroma po prvi svetovni vojni češkoslovaških turistov v kočah SPD, kolikor so številke razvidne iz Planinskega Vestnika.

Vse kočje brez Češke in Koritniške		
1910	1911	1912
435,	299	423.

Češko kočjo je obiskalo l. 1910 340, l. 1911 pa 497 obiskovalcev sploh, Kritniško 1911 53, 1912 so znašale številke 182 in 63, l. 1914 513 oziroma 71 oseb.

Po prvi svetovni vojni je znašalo število češkoslovaških obiskovalcev

	v kočah Osrednjega društva	v kočah podružnic	skupaj
1924	678	408	1086
1925	622	238	860
1926	345	93	436
1927	632	175	807
1928	432	180	612
1934	415	431	846
1935	573	449	1022
1936	532	506	1038
1937	268	332	600
1938	245	245	490
1939	57	34	91

X. Po drugi svetovni vojni je bil obisk češkoslovaških turistov v naših planinah tudi zaradi omejitev gibanja v obmejnem pasu sozrazmerno neznaten, popolnoma pa so ga onemogočile politične razmere po deklaraciji Kominformbiroja. Prepričani smo, da bi marsikateri češkoslovaški turist rad zopet obiskal naše planine, ki so nas toliko let vezale.

Kljub današnjemu položaju moramo ob jubileju SPD priznati češkemu alpinistu njihove velike zasluge v našem planinstvu in zaključujemo članek z besedami Našega alpinizma: Lahko rečemo, da so nas poleg Kugyja in Tume ravno Čehi učili pravega alpinizma.

ČEŠKI ČLANKI IN RAZPRAVE O NAŠIH PLANINAH

Precejšen del teh razprav vsebuje knjiga E. Lovšina — V Triglavu in v njegovih soseščini. Tukaj smo se omejili le na članke in razprave, ker so samostojne knjige omenjene v članku obširneje. Isto velja o leposlovju, čigar seznam v članku spričo današnjih razmer ni mogel biti kompletiran. Žal nam tudi ni bil dostopen časopis Horolezec, ki je l. 1948 stopil v 10. letnik, niti Časopis turistů niti Krásy Slovenska. Iz člankov v Alpskem vestniku smo izpustili vse manjše notice, vsebovane v rubrikah Ze slovanských Alp a Přímoří, Literatura, Spolkové zprávy, Cesty, Drány, Různé itd. kakor tudi članke, ki se nanašajo na slovenske planine. (A. V — Alpský věstník, P. V. — Planinski vestnik.)

- Aljažev dom v údolí Vratském, A. V. VII 9—10, Aljažev dom XI 124/125.
 Brauner Ota: Vzpomínka na Triglavskou turu, A. V. XVI 28/29.
 Brauner Ota: Lyže v Alpách, A. V. XIII 74—77.
 C.: Výstup na Ponicu, A. V. VIII 29.
 C.: Široká Peč, A. V. VIII 60/61.
 Chata v Koritnici, A. V. IV 65.
 Chata v Koritnici jako turistické východisko, A. V. IX 115—117.
 Chodounský Karel: Alpský cestopis český z r. 1836, A. V. VII 121—124.
 Chodounský Karel: Česká chata ochranná, A. V. II 2—6.
 Chodounský Karel: Episoda z Kepy v Karavankách, A. V. I 145—148.
 Chodounský Karel: Episodka z Julských Alp, A. V. XV 7—11.
 Chodounský Karel: Horský sport, A. V. XIII 54—56.
 Chodounský Karel: Horský sport a zdraví (v knjigi Ze Slovanských hor).
 Chodounský Karel: Ivan Kunšič, A. V. I 124/125.
 Chodounský Karel: Jak jsme opouštěli Jezersko, A. V. XV 12—13.
 Chodounský Karel: Jezero v Korutanech, východiště ku příští české ochranné chatě, A. V. I 65—67.
 Chodounský Karel: Jezero, A. V. IX. 1—6.
 Chodounský Karel: K první orientaci ve Slovanských Alpách, A. V. III 129—138.
 Chodounský Karel: Lorenc Potočník, A. V. XIV 112—115.
 Chodounský Karel: Menelik. Horská črta (s Kanina), A. V. IV 88—92.
 Chodounský Karel: Mrzla Gora, A. V. XV 49—51.
 Chodounský Karel: Náš společný výjezd na Triglav, A. V. I 34—36.
 Chodounský Karel: Nazaj, pri Murim boljše, A. V. V 23—25.
 Chodounský Karel: Noc na salaši, A. V. I 133/134.
 Chodounský Karel: O pobytu v Jezeru, A. V. XV 65—67.
 Chodounský Karel: O významu nové stezky z Ravných na Vodinu v Saviňských Alpách, A. V. III 58/59.
 Chodounský Karel: Otevření alpské chaty ochranné na Krnu, A. V. IV 12/13.
 Chodounský Karel: Povšechná orientace ve Slovanských Alpách, A. V. VI 125—133.
 Chodounský Karel: Přes Bogatin v Bohyň, A. V. IV 2—5.
 Chodounský Karel: Prestreljenik ve skupině Kaninské, A. V. I 53—55.
 Chodounský Karel: Sedlo Potok v Karavankách, A. V. VI 17—20.
 Chodounský Karel: Slovinci, Slovanský přehled V, 349—358.
 Chodounský Karel: V Jezersku, A. V. VII 1—5.
 Chodounský Karel ml. in Dvořák Antonín: Razor, A. V. III 41—45.
 Čermák Georg: Einige neue Touren in der Suhi plaz Gruppe, grundlegend für Martuljek, Österreichische Alpenzeitung XXXIV, 1912, Nr. 850.
 J. Čermák 1884—1944, napisal dr. A. Brilej, P. V. 1944, 114—115.
 Čermák (včasih tudi pod šifro C. J. ali Č.) Jiří: Cesta na Jalovec, A. V. IX 58/59.
 Čermák: Dolgi hrbet, A. V. X 49—53.
 Čermák: Dr. J. Kugy o horských stezkách, A. V. XVI 73—75.
 Čermák: Fünfspic, A. V. VI 49—52, 74—76, 92—96.
 Čermák: Huda Polica (v knjigi Ze slovanských hor).

- Čermák: Kočna (v knjihi Hory, s. 23—85).
- Čermák: Konc 2380 m; A. V. XIV 34—36, 54—57.
- Čermák: Konjska Škrbina, A. V. X 5—8, 22—25.
- Čermák: Krnični turm, A. V. XI 56—60, 65—69.
- Čermák: Kuk. Výstup z Vrat, A. V. X 17—19.
- Čermák: Ledovce v Julských Alpách, A. V. XIV 101—103.
- Čermák: Na Slovanský Triglav, Světozor 1907, št. 8—11.
- Čermák: Několik tur ve Višské skupině, A. V. VIII 8—11, 20—24, 39—44, 57—59, 72—75.
- Čermák: Nové mapy Julských Alp, A. V. IX 125—129.
- Čermák: Nové názory o tektonice Alp, Sborník České společnosti zeměvědné XIV.
- Čermák: O severní stěně Triglavu, A. V. X 128/129.
- Čermák: Okno Prisojniku, A. V. XIV 1—8.
- Čermák skupaj z V. Dvorským: Po cestách málo známých: Ferdamana Polica, Prisojnik, Mala Ponica, Škrlatica, Dovški Križ, A. V. IX 6—11, 17—24, 33—39, 49—53, 70—75, 93—96, 112—115, sam: II Obležení Škrlatice, A. V. X 83—88, 105—110.
- Čermák: Přes východní stěnu Mangartu bez vůdce, A. V. XIV 68—75, 81—83.
- Čermák: Razvoj Češke podružnice SPD, P. V. 1933, 308—312; Československega akademskega krožka, prav tam 320—321.
- Čermák: Severní stěna Kuku, A. V. XIII 1—4, 23—25.
- Čermák: Severní stěna Razoru (bez vůdce), A. V. IX 132.
- Čermák: Severní stěna Razoru, A. V. XI 6—11.
- Čermák: Skupina Razorska, P. V. 1908.
- Čermák: Špik z Martulku, A. V. XI 94/95, 112—115, 129—132.
- Čermák Jiří: Vpliv doby ledové na relief Julských Alp, A. V. XII 33—36, 52—56, 65—69.
- Čermák Jiří: Z Kaninské skupiny, A. V. VII 33—38, 49—53, 68—73, XIII 35—40, 56—59.
- Čermák Jiří: Z pokusů o Neznámé, A. V. XV 73—77.
- Čermák Jiří: Západní stěnou na Viš, A. V. XVI 3—5, 16—19.
- Čermák Jiří: rec. Ferd. Seidl: Kamnické čili Saviňské Alpy, A. V. XII 87—91.
- Čermák Jiří: Českým turistickým kruhům (poziv za zbiranje prispevkov za Koritniško kočó), A. V. IX 125.
- Dermota A.: Naše setnina na Grintovci, A. V. IV 40—43.
- Deset let činnosti Slov. Plan. Družstva, A. V. VI 24—26.
- Do Slovanských Alp, A. V. II 124—126 (o našich letoviščih).
- Dole (o zblízanju s Slovenci), A. V. V 7—9.
- Dvořák Antonín-gl. Chodounský Karel ml.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Bez vůdce, A. V. X 110—111.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Chata akademického kroužku v Koritnici, A. V. VII 39—40.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Horské stezky, A. V. VII 7—9, 20—24.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Hospodárske využití vysokých hor, posodtis iz Časopisa turistů 1908.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Itinerář skupiny Razorské, A. V. 129—130.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Jalovec, A. V. VII 89—93, 105—109.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Kuk. Výstup z Vrat, A. V. X 17—22, 39—42.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Mangrt »hudou stezou«, A. V. XIII 17—22.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Mrzla gora z Matkovy doliny, A. V. X 54—58, 69—73.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Na Kanin z Rezijske, A. V. XI 70—72, 91—94.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Na Križských Podech (v knjihi Hory s. 109—157).

- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Němečtí lezci v Julských Alpách, A. V. IX 39—41.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Nové tury, A. V. VIII 102—105.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Nové výstupy v Saviňských Alpách, A. V. X 88—91.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Po cestách málo známých — gl. pod Čermák!
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Praktické pokyny (v knjigi Hory s. 177—186).
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Saviňske Alpy r. 1861, A. V. VI 2—4.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Tvorba oken. Příspěvek k morfologii Julských Alp, A. V. VIII 109—113.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Úval Martulk, A. V. VII 44.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Velika Ponica, A. V. XI 53—56.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Velika Vrata, A. V. XV 25—28.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Z Bovece do Rezije, A. V. VI 38—42.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Z Koritnice, A. V. XII 36—41, 49—52, 65—69.
- Dvorský Viktor (tudi V. D., D.): Ze Saviňských Alp, A. V. VIII 68—72, 93—97.
- Exnerová (Ex.) M.: Tury na dráze Karavanské, A. V. IX 55/56.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): Dr. filosofie K. Chodounský + A. V. III 30/31.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): Kanin, A. V. VI 6—8.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): Prestreljenik, A. V. X 65—69.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): Turistika v Slovenskih planinah. Slovanstvo, Praga 1912, III. del.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): Úvodní slovo knjige Ze Slovanských hor.
- Franta Bohuslav (tudi F. in B. F.): MUDr. Josef Hříva zemřel 12. srpna t. r., A. V. X 8—9.
- F. K.: Výška hor, sedel a důležitějších bodů v Saviňských Alpách, A. V. VIII 132/133.
- Gebauerová Marie: O české letní kolonii u Makeka. Národní listy 28. III. 1912.
- Hevera Čeněk: Projekt dráhy na Triglav, A. V. XIII 6—9.
- Hlava Karel: Jalovec, A. V. XII 24—27.
- Hlava Karel: Severní stěna Razoru, A. V. XIII 40—44.
- Hlava Karel: Stará Kugyho cesta na Montasio, A. V. XI 17—21.
- Hlavova Olga: Bledské vycházky, A. V. XII 83—87, 105—108.
- Dr. Hříva (Dr. H.): Julské Alpy (rec.), A. V. V 5—7.
- Jakubec Jan (tudi J. J.): Bez vůdce a bez cesty, A. V. XIV 119—124.
- Jakubec Jan (tudi J. J.): Na Mojstrovku, A. V. XIII 100—104.
- Kašpar: Botanický výlet k české chatě a do jejího okolí, A. V. V 120—123.
- Kláštorský Antonín: Česká chata (pesem), A. V. II 14.
- Kocbek Fran: Logarské údolí, A. V. II 41—44, 64—67.
- Kocbek Fran: Na Ojstrici, A. V. II 114—117.
- Král Josef: K počátkům české turistiky v slovinských Alpách. G. A. Lindner. A. V. XVI 65—69, 85—88.
- Kolegům abiturientům (poziv Akad. krožka za pristop) A. V. V 137/138.
- Kroutil dr. F. V.: Češi a otevření Julijských Alp, Horolezec 1938.
- Kroutil dr. F. V.: Slovinské horolezectví, Horolezec 1938.
- Kuffner Josef: O Českém odboru S. P. D. a Slovinských Alpách, Národní listy, Praga, 3. XI. 1901.
- Kuffner Josef: Z Bovece do Rezije, Národní listy 1901.
- Kulhavý dr.: O Slovanských Alpách. Časopis cyklistů.
- Kunaver Pavel: Stěnamí Malého Triglavu v zimě, A. V. XVI 81—84.
- Laxa Otokar: O původu Julských Alp, A. V. V 49—53, 64—68, 81—85, 100—103, 117—120.

- Laxa Otokar: O salašnictví a mlékařství v Julských Alpách, A. V. IX 109—112.
- Laxa Otokar: Průvodce po Slovinských Alpách, A. V. XIII 25—28.
- Laxa Otokar: Skupina Mangrtská, A. V. IV 21—27, 43—46, 59—61, 72—75, 85—87. Zadnji številki priložen njegov Náčrt mapy skupiny Mangartské.
- Laxa Otokar: Skupina Mangrtská: Nomenklatura, v knjižce Ze Slovanských hor.
- Laxa Otokar: Úrazy v Alpách, pregledi v letnikih II—VI A. V.
- Laxa Otokar: Výstup na Mangart, Obrázková revue, Praga 1901.
- Letní byty ve slovanských Alpách. Priloga k A. V. I. št. 10, s. 161/162.
- Lindner G. A. — glej Král Josef!
- M.: Na kole Alpami, A. V. VI 4—6, 20—23, 36—38, 56—59, 69—73.
- Malátová Oldřiška: Kterak jsme si vyšly na Triglav, A. V. II 77—81, 96—99.
- Mareš Leopold: Moje stanovisko (v zadevi Růžičkově článku o alpinizmu), A. V. VI 109—111.
- Mareš Leopold: Náš památník (recenzije knjižce Ze Slovanských Alp) A. V. X 33/34.
- Mareš Leopold: Něco o Jezersku, A. V. II 16—18.
- Mareš Leopold: Saviňské Alpy, recenzija o njegovu knjižce, A. V. II 49—50.
- Mareš Leopold: Stezka na Babu, A. V. VIII 1—4. Morda je njegov članek - r. - Dva večery v horách, A. V. IV 117—121.
- Mokřý Otokar: V kraj pobratimů. Pesem iz Dum a Legend. A. V. II 113/114.
- Naše sídla ve slovanských Alpách, A. V. XII 4—7.
- Našemu členstvu (poziv k nabíralni akciji za jahalno pot na Kredarico), A. V. II 21/22.
- Našemu členstvu (poziv za pristop novih članov) A. V. XIV 33/34.
- Nekut František: O poměru květeny ku povaze půdy v Alpách, A. V. III 89—91, 111—113.
- Neštěstí na Skutě, A. V. XVI 5—9 (o češci rešilni akciji za pok. Petriča).
- Nový řád pro horské vůdce v Kraňsku, A. V. VII 40—43.
- or—: Budoucí úkoly našeho odboru, A. V. XIII 33—35.
- O. S.: Kamnik, A. V. XIII 11—13.
- Otevření Aljažova doma, A. V. XIII 4—5.
- Otevření Koritnické chaty, A. V. XII 1—4.
- P.: Žena turistka, A. V. VII 126—128.
- Paul J.: O květeně Saviňských Alp, A. V. II 93—96, 118—121.
- Pilát Rudolf: Čeští horolezci a jihoslovanské Alpy. Československo-jugoslavenská revue V 1935, 106—107.
- Prachenský Stanislav: Česká chata v Saviňských Alpách (v knjižce Ze Slovanských hor).
- Prachenský Stanislav: Greben v Alpách Saviňských, A. V. V 127—130.
- Prachenský Stanislav: Vernikov Grintovec, A. V. V 121—124.
- Prusí František: Výklad některých jmen v slovanských Alpách, A. V. VII 93—94, 109—112.
- Průvodce po slovanských Alpách, A. V. XII 121—123.
- Prvních deset let (SPD), A. V. VI 1.
- r-: Otevření České chaty (morda Mareš?), A. V. III 1—5.
- Rambousek F. J.: Velika Planina. Črty sběratele, A. V. X 111—113, 125—129.
- Rott Vlad. J.: Kterak to bylo na té Kočně, A. V. XII 21—24.
- Růžička Vladislav: Alpské museum, A. V. III 145.
- Růžička Vladislav: Biologie v Alpách, A. V. XV 1—4, 21—25, 36—39, 52—53, 77—79, XVI 20—22, 54—57 (nadálejevanje obljubljeno).
- Růžička Vladislav: Darwin alpinista, A. V. XI 107—112, 124—129.
- Růžička Vladislav: Itinerář pro skupinu Višskou, A. V. V 130—131.
- Růžička Vladislav: Několik myšlenek o ethickém momentu alpismu, A. V. VI 105—109.

Růžička Vladislav: Nový úkol našeho odboru (o ustanovitvi planinskega muzeja), A. V. III 59—61.

Růžička Vladislav: Skupina Kaninská. Monografický náčrt, A. V. VI 33—36, 52—56, 66—69, 90—92, 112—116, kjer je obljubljen nadaljevanje v priložnem letniku. 4. številki je priložen »Náčrt mape skupiny Kaninské«, sestavljen od avtorja.

Růžička Vladislav: Skupina Jóf Fuarta (Wischberggrupe), A. V. II 137—142, priložen avtorjev »Náčrt mape skupiny Fuartské« (1 : 75 000), III 25—30, 37—41, 53—57, odslej nov naslov Skupina Višská (Skupina Jóf Fuarta), 91—96, 105—111, 138—144, IV 5—12, 27—30, 38—40, 53—57, V 61—64, odslej nov naslov Skupina Višská, V 85—88, 97—100, 124—127.

Růžička Vladislav: Vzpomínka na Kanín (v knjigi Ze slovanských hor).

Scheiner Josef: Hotel Prisojnik, A. V. XVI 25—27, 36—42, 58—60.

Seidl Ferd.: Kamnické čili Savišské Alpy, recenzija od J. Čermáka, A. V. XII 87—91.

Slovinské alpské družstvo, A. V. I ³/₄. (Poznejša številna poročila o njegovem delovanju in vsebini Planinskega vestnika so izpuščena.)

Šittler Eduard: Kotliče, A. V. X. 34—39.

Šittler Eduard: V kraji bez pohlednic (po grebenih Košute), XIII 49—53, 70—74, 85—90, 104—107, 118—121.

-t-: Lovec (Prátelská vzpomínka Š-ovi), A. V. IV 131—133.

-t-: Vzpomínka (o Češki koči), A. V. IV 62—64.

-t-: Z Mojstrany na Bled, A. V. V 103—106.

Tavčar Ante: Dolenjským Krasem, A. V. XVI 33—35.

Tille Václav (tudi V. T.): Horské desatero (v knjigi Hory 187/188).

Tille Václav (tudi V. T.): Jezero (v knjigi Hory 5—22).

Tille Václav (tudi V. T.): Mrzla gora, A. V. V 2—5.

Tuma Henrik: Několik poznámek a dodatků k názvosloví skupiny Kaninské, A. V. XIII 81—85, 97—100, številki 8 priložen zemljevid Kaninská skupina, po osnutku H. Tume risal Kl. Salač. »Několik poznámek k nomenklatuře Mangartské skupiny,« A. V. CIV 22—52, 36—39.

Tuma Henrik: Několik důležitých názvů v Julských Alpách, A. V. XVI 49—54, 69—73.

Tury členů českého odboru S. P. D. r. 1903, A. V. VI 23/24, 44/45, 59, 76, 99, 120, 173; r. 1905, A. V. VIII 125—129; za 1906 IX 25/26, 41/42, 53/55; za 1907 X 73—75, 91—92; za 1908 XI 72—74, 97—100; za 1909 XII 111—114; za 1910 XIII 121—125.

Valná hromada českého odboru slovinského alpského družstva (poročila vsebujejo tudi blagajniške podatke) za 1898 A. V. I 110; za 1899 II 70; za 1900 III 101/102; za 1901 IV 98; za 1902 V 94/95; za 1903 VI 101/102; za 1904 VII 98/99; za 1905 VIII 104/105; za 1906 IX 106; za 1907 X 113/114; za 1908 XI 137/138; za 1909 XII 118/119; za 1910 XIII 92/93 (sprememba pravil); za 1911 XIV 68; za 1912 XV 87; za 1913 XVI 79/80.

Výstava Marie Chodounské, A. V. XII 17/18.

Výstup na Košutník z Jezera, A. V. VII 38/39.

Z Kranjské Gory, A. V. XI 33/34, XIII 59/60.

Ze slovanských hor (rec.): A. V. X 25/26.

Zpráva o činnosti českého odboru slovinského alpského družstva (zelo poučno o delovanju in načrtih, o obisku koč, številu članstva, potih, markacijah, prireditvah, predavanjih, novih pristopih itd. sploh za našo planinsko zgodovino); za 1898 A. V. I 81—85; za 1899 II 57—61; za 1900 III 69—73; za 1901 IV 69—72; za 1902 V 73—75; za 1903 VI 81—83; za 1904 VII 79—81; za 1905 VIII 81—84; za 1906 IX 81—84; za 1907 X 81—83; za 1908 XI 81/82; za 1909 XII 81—83; za 1910 XIII 65/66; za 1911 XIV 49/50; za 1912 XV 60/61; za 1913 XVI 42/43.

Marsikateri izmed navedenih člankov in razprav bi zaslužil, da bi bil preveden v slovenščino, zlasti kolikor se tiče problemov, ki pri nas še niso obdelani. Danes pač časi niso primerni za izdajo Zbornika, ki bi lahko vsebovala dela trajne vrednosti.

M. M.:

NA DOLIČ (Prekmurje)

V hladnem aprilskem jutru kolesari naša skupina proti Ljutomeru. Sonca še ni in kolesarke zebe v roke. Naša metropola se drami iz spanja, ko čakamo z ljutomerskimi planinci in pionirji na preselitev od »motorjev« na eno človeško silo na kamion z vsaj 50 konjskimi silami.

Vozimo čez Mursko polje, setev zeleni, pomladanska pestrost nas spremlja na poti čez most na Muri in ob ravnih cestah proti Murski Soboti. Tam napravimo nekaj krogov po ulicah, se ustavimo, naložimo predsednika PD Murska Sobota, ki nam je bil odslej ustrežljiv vodnik, nekaj članic in članov ter še dimno cev, namenjeno za štedilnik v koči, katere dimenzija pa najbrž ni ustrezala, ker smo jo vozili zvečer nazaj. Iz severne smeri zavijemo pri železniški postaji Mačkovci proti zapadu. Cesta se strmo vzpenja, zavoji so ostri, motor poveča obrate in poje v visokem tonu. Ob cesti so večinoma gozdovi. Ustavimo se, motor potrebuje oddiha. Ko se malo ohladi, vozimo naprej in končno se pokaže levo od ceste kočica Tromejnik, 400 m. Prej je bila lovška kočica nekdanjih graščakov. Kočica ima lepe prostore, ki pa še niso opremljeni. Sobe krasi nekaj slik iz Planinskega Vestnika in nekaj lepih plakatov, med njimi eden s fantom od fare: Jalovcem. Zbiralci kamnov smo pa prišli tukaj v zadrego. Kamenja ni. Značaju pokrajine primerno smo se poslužili glinastih pokrovk, katere so raztresene okrog kočice, ter jih žigosali za spomin. Pred časom je namreč ložirala v koči smolarska ekipa, ker je v okolici mnogo borovih gozdov. Veselilo me je, da so naši pionirji začeli mojo metodo zbiranja žigov posnemati.

Planinki iz Sobote skuhat čaj, ki se je prav prilegel. Pokrovka posode služi za zajemalko, katero smo v naglici menda pozabili.

Po okrepcilu gremo na mejo. Desno ob cesti je Srebrni breg, 404 m. Na meji nas vljudno sprejme naša obmejna straža in nam da razna zanimiva pojasnila. Gremo do prihodnje stražnice, kjer dobimo spremstvo za tromejo. Mikavna ugotovitev, da si lahko v nekaj trenutkih v treh državah. Na mejniki so grbi Jugoslavije, Avstrije in Madžarske. Ko smo se preseljevanja iz države v državo naveličali, vzamemo »bližnjico« proti koči. Po dolgi, topli hoji križem krašem po gozdovih in poljih, hribih in dolinah, pridemo končno na cesto in srečno zavijemo na — napačno stran. No, napako o pravem času popravimo in v velikem loku pridemo nazaj v kočico.

Na splošno sem pričakoval, da je Goričko v Prekmurju siromašno, z borno zemljo in slabimi gospodarskimi pogoji. Nič tega ni videti. Zemlja je dobra, stavbe lepe. Razlika je menda edino v tem, ker je ravninsko Prekmurje na zelo visokem življenjskem nivoju.

O razgledu ne bom pisal, Rabsko dolino zakriva predhribovje, daljava pa je bila zamrenjena.

Nazaj vozimo po drugi strani. Cesta mestoma zelo strmo pada, zavore pojejo kot sirena na koncu alarma.

Ogledamo si stari grad v Gornji Lendavi ali Gradu, kakor se imenuje. V velikem podzemlju stanujejo sedaj edino netopirji, ki jih budimo iz spanja. Ječe so menda že dolgo časa prazne, mučilnica je edino še spomin. Škoda, da grad propada. Svojem namenu sicer ne služi več, a vendar, stanovanj bi bilo za malo mesto.

V Murski Soboti odložimo domače planince in ob zatonu sonca vozimo proti Muri. Zmračilo se je in na krmi kamiona nastane nemir in vpitje, da je šofer takoj ustavil vozilo, boječ se, da morda vozi s seboj samo kabino,

* Pisec Makso Meško, posestnik v Lahoncih pri Ivanjkovcih, nečak pisatelja Ksaverja Meška, je vnet planinec, ki opravi vsako leto večdnevno turo po naših Alpah. Letos je popeljal že dvakrat večjo družbo svojih rojakov Prlekov v triglavsko pogorje ter je kot 50-letnik prepezal slovensko smer Triglavske stene. — O vnem Meškove družine za visokoplaninske ture priča dopis »Glas iz Prlekije« v letošnjem PV, št. 3, str. 133. Če bi imeli še več tako navdušenih planinoljubov med kmetskim ljudstvom, bi naše planinstvo bilo res pravi narodni šport, kakor je poudarno dejal predsednik PZS v svojem slavnostnem govoru ob 60-letnici slovenskega planinstva (PV, str. 432). J. W.

ostali del pa se gotovo že ziblje na valovih Mure s svojim dragocenim bremenom vred. Pa ni bilo tako nevarno. Naše ljutomerske planinke so pripravili v velik strah majniški hrošči, ki so imeli svoje večerne skupinske izlete. Vik je trajal naprej kljub mojemu zagotovitvi, da ne jedo mesa.

Noč je bila, ko privozimo v Ljutomer. Spet presedlamo na kolesa, a komaj prevozimo nekaj sto metrov, nas oko postave blagohotno opomni, da ponočna vožnja brez luči ni dovoljena, ker je nevarnost, da nas kak pešec povozí. Za opomin smo bili hvaležni, zaupno vam pa povem, da so morale kolesarke, ki niso imele luči, ta opomin plačati, kar je spet zmanjšalo možnost prihodnje enodnevne ture na polovico. No, dobre volje nam to ni skalo in zadovoljni z izletom in lepim dnevom smo prevozili v lepi mesečni noči ostalih 12 km do doma.

D. Božič:

Z BRICI NA JALOVCU

»Brda, Brda,
krasna Brda!«

Začelo se je v Brdih; da, prav v tem našem »krasnem robu ob Soči«, kakor je zapisal pesnik. Pri Hlipavih v Biljani je bila naša zadnja postaja. Četvero se nas je tukaj zbralo: dve dekleti in dva fanta. Da bi nas videli, dragi čitatelji, družba in pol; res škoda za vas, da niste bili tega deležni. Resda gre moja postava bolj blizu dveh metrov, vendar moram reči, da mi ni bilo prav nič nerodno zraven postavne Zorice; da, to so briška dekleta, sem si mislil; pa tudi Milanu, ki se šteje bolj k srednjim (po velikosti namreč, drugače mislim, da ne), je Ivanka kar dobro pristajala. Prepričan sem, da je tudi on tega mnenja. No, naj povem še tole, da nas je Hlipavka res solidno postregla. Meni je seveda najbolj ugajala briška kapljica; da, dragi moji, ta pa res pozivi človeka.

No, pa smo se le odpravili; čez Vrhuj v Plave. Dolga je ta pot. Marsikatera je že padla na njen račun, posebno iz ust dobrodušnih Gorenjcev, ki se tod vračajo s »ta sladkim« na hrbtu in v želodcu. Ni manjkalo ljudi, ki so tudi za nami zijali. Ne bi sicer rekel, da so Brici zelo radovedni ljudje, ali dejstvo je, da so gledali za nami. Pri tem pa mi še danes ni jasno, ali so pogledovali po brhkjih dekletih ali pa morda po moji nerodni hoji. Sicer pa, na koliko takih »vozlov« naleti človek v življenju pa gre mimo, ker so mu postranska zadeva.

Če se še niste vozili po prelepi soški dolini, potem je dobro, da veste tudi to: Plave so izhodiščna železniška postaja za Brice. Od tod pa do Podmelca v baški grapi je cela ura vožnje, ki pa nikakor ni dolgočasna, kar pozkusite; zakaj vam pa ne povem, kdor namreč vidi, ta ve. Veni, vidi, še Cezar je tako dejal. No, kaj pa o Podmelcu? Podmelec je namreč prva železniška postaja v Baški grapi, a kar je še najvažnejše, tu je sedež sekcije PD Most na Soči ter po planinskem delovanju brez dvoma zasluži prvo mesto. Več kot četrtina prebivalstva je vključenega v PZS — tudi naša družba — in skoraj vsi so zelo aktivni. Morda ne verjamate? Kar vprašajte staro ženico iz vasi. »Pri nas hodijo poleti vsi kamne gledat v hribe, ne vem, kaj imajo od tega,« vam bo odgovorila. Tu pa sta se nam pridružila še dva »planinca«. Vzdevek res zaslužita. Naj vam zaupam, da imata v mezincu vse naše količkaj pomembne vrhove. Naj vam jih predstavim: Marko in Miko.

Kot vidite, nam je na prvi pogled šlo vse kot po maslu. Jaz sem še vedno imel nekoliko briškega v glavi in sem bil kar dobre volje. Smola pa nas je vendar že ves dan spremljala, lilo je namreč kot iz škafa. Za priletnega se sicer še nikakor nimam, ali povem vam, takega naliva pa še ne. Zaprlí smo okna vagona in skušali pozabiti na to našo edino smolo.

Vlak pa je sopihal, še meni se je smilil, prepričan sem bil, da se ne bo mogel izvleči iz te baške grape. Grahovo, Hudajužna... cela večnost. Končno

Podbrdo: krasen pogled na Slatnik in Črno prst ter nato bolj živahna vožnja skozi bohinjski predor. Naš vagon je resda nekam čudno poskakoval, a to me niti najmanj ni motilo. Tu v kupeju je bilo prav živahno. Vsak je imel nekaj povedati, pokali smo od smeha. Le meni se jezik ni hotel razvozlati. Sam nase sem se jezil, pa mi nenadoma prileti na glavo moj nahrbtnik. »Veste kaj, tovarišija, pa poglejmo malo v tale moj nahrbtnik.« Pa smo se res vanj zagledali, tja gori do samega Bleda. Moram priznati, da ni bilo slabo.

Jesenice; dan se že nagiba. Dež je nekoliko ponehal, že kar hladno se čuti, pa smo šele konec avgusta. Prvi občutek — zelo slab! Pred nami razrušeno postajno poslopje. Dolina pa vsa zakajena, zamegljena. Spomnil sem se na peronsko okrepčevalnico; topel čaj se mi je res prilegel. Spravimo se v planiški vlak, nič boljši ni od bohinjskega. Prerivamo se, polno ljudi povsod. Namenjeni smo v Planico, od tod pa v Tamar in na Jalovec. Vajen sem te poti, ne delam je prvič, dobro mi je poznana; a nekaj me vendarle skrbi. Od postajališča pa do Tamarja je dobri dve uri hoje, pa v tem dežju in to z dvema dekletoma, ki še nikdar nista bili v hribih. Vzdržali bi čisto gotovo, o tem sem prepričan, ali kaj pa razočaranje, ki bi ga utegnili doživeti? Prva tura in to v dežju, gotovo si ne bosta nikdar več želeli v naše prelepe gore. Tako smo med potjo spremenili načrt: na Kranjsko goro ter od tod čimprej v Mihov dom.

Ali ste se že kdaj vozili od Jesenic proti Kranjski gori? — Če se še niste, kar poizkusite, videli boste, da vam ne bo žal.

No, kakor sem vam že povedal, smo se mi namenili v Kranjsko goro in od tod proti Vršiču. Kratka pot do našega cilja je bila za nas zelo mikavna, ne morda zaradi kakšnega razgleda, o čemer ni bilo govora, saj je megla ležala zelo nizko pa tudi mračiti se je že začelo. V vlaklu se je namreč pojavil nekdo, ki nam je delal zelo kratek čas vse do Kranjske gore in še dlje, pa tudi pozneje smo se ob spominu nanj od srca nasmejali.

Kranjska gora zvečer; dež je prenehal. Zdaj pa le urno proti Mihovemu domu, tam nas že čaka postelja. Pusto je to vreme, da ne more biti bolj. Pa smo zavriskali in je šlo. Pa glej jo smolo, nismo imeli vsi dovoljenja za obmejni pas. Več kot razumljivo je, da smo imeli opravka z miličniki. No pa smo se potem le dobro izmazali. Kasneje sem zvedel, da sta Milan in Zori plačala vsak po 250 din kazni.

Mihov dom. Iz Kranjske gore je oddaljen dobro uro hoda. Kaj kmalu smo polegli in sladko zaspali. Bili smo edini gostje tisti večer, kaj hočemo, slabo vreme in ... smola. Deževalo je tisto noč in skoraj ves naslednji dan. Toliko pa se je le razvedrilo, da smo prišli do Erjavčeve kočice pod Vršičem.

Naš prvi cilj je bil Prisojnik, ki smo ga naskočili s severne, »jeseniške smeri«. Napis ob poti priporoča, da pustimo nahrbtnike v dolini. Pa se oglasi Marko: »Kaj bomo pa jedli na vrhu? —.« »I seveda, se spomnim,« in si oprtam svoj nahrbtnik. Kako jo bom zvozil, še pomislim ne, vem le, da je treba. Pred nami imamo vrsto ljudi. Gorje nam, ki smo pod njimi. Dotečemo jih. Hodimo drug za drugim. Prvi je mali Miko, še mlad, a že izurjen planinec, druga hodi Zori, vedno nasmejana dekle; prijetno je v njeni družbi; za njo Ivanka, vedno pripravljena stresati šale. Z Markom sta si v tem zelo blizu. Sam hodim predzadnji, a za menoj Milan. Ozrem se, ni ga —, kličem —, kmalu se oglasi globoko spodaj; nizko doli je namreč pozabil čutar z vodo. Pa se že vrača, brez vode pač ne gre.

Kakšna je jeseniška pot v Prisojniku, boste vprašali. Krasna, prekrasna vam rečem. Njene lepote se ne dajo popisati. Z nahrbtniki se navadno ne podajamo tod, a tudi z njim se človek prebije, le malo spreten mora biti. Drugače pa se za začetnike nikakor ne odklanja, da le niso vrtoglavi. Jeseniška pot je krasota in užitek, ki se stopnjujeta navzgor skozi »kamine« prav tja do samega Okna. Tu si boste gotovo napravili fotografijo. Lep spomin je to. Na vrh se ta dan nismo povzpeli, megla je namreč zalegla in po južnem pobočju smo se vrnili v Erjavčovo kočico, srebat gorak čaj, ki mu je Zori prilila malinovca in mente. Ta Zori se pa res na vse spomni. Še isto popoldne smo jo mahnili proti zavetišču pod »Špičko« z namenom, da se drugi dan povzpemo na Jalovec.

Spička. Tu je vse tako po domače, prijetno ter majhno. Priletna Tren-tarica vam pove hišni red: »Vstajamo z dnevom, legamo z nočjo, luči namreč zelo malo uporabljamo« — mi smo si postlali v podstrešju, kjer smo imeli ne malo opravka z nekimi gorskimi mišmi. Pri tem sva prišla navskriž z oskrbnico, ki je trdila, da take golazni v tej višini sploh ni, kaj šele v koči! Ostali gostje so bili tudi na njeni strani (seveda niso še nikdar spali v tem podstrešju, pa tudi nocoj so si spodaj postlali), povedati pa moram, da sem na te živalce naletel tudi tik pod vrhom Jalovca, kar se mi je čudno zdelo. Drugi dan smo se povzpeli na Jalovec.

Jalovec! Najlepša gora v Sloveniji! Triglav je resda naš očak, a Jalovec je vse privlačnejši, mogočnejši in drznejši. Razgled presega vsa pričakovanja še posebno po obilnem deževju. Človek se niti ne spomni, da je tod še pred desetimi leti potekala meja, tako se počuti na svoji zemlji. V daljavi Ture, tam doli Rabeljsko jezero, v ozadju Kanin, pod nami pa prelepa soška do-lina, vse to se nam je živo vtisnilo v spomin, ko smo se obrnili navzdol proti kuloarju in na prelepo planiško dolino. Na obširnem kuloarskem snežišču sem nevarno spodrsnil ter odnesel domov spomin na tole turo. Hiteli smo, mudilo se nam je na vlak.

Koča v Tamarju. Oskrbnik nas postreže s toplim čajem, prijazen mož: ozrem se po lični kapelici, spominja me na župnika Jožeta Lavtižarja, ki je toliko let vodil planinsko stvar v tem kotu. Mahnemo jo na kolodvor, dve polni uri. Pri planiških skakalnicah vse dela in hiti, veliko skakalnico obnav-ljajo. Lepo je tod.

Vlak nas že čaka, a glej zdaj nas vendar enkrat spremlja sreča; do Jesenic se namreč peljemo v drugem razredu. »Vidiš Milan, še so dobri ljudje na svetu.« Razvneli smo se, govor se nam je razpletel in vsi smo bili zado-voljni, še najbolj pa Zori in Ivanka.

Vilko Mazi:

ŽIGI Z NAŠIH VRHOV IN PLANINSKIH POSTOJANK

Od nekdanj si je človek, ki ga je zgolj čustvena sla gnala na gore, rad jemal z njihovih vrhov kak droben spominček, bodisi šopek planinskega cvetja ali pa košček kamna, na katerem si je morda zabeležil ime gore in kdaj jo je dosegel. Takih spominčkov marsikdo zlepa ni zavrgel, ampak si polagoma ustvaril iz njih celo zbirko, ki jo je zvesto čuval kakor dragocen zaklad.

V starih planinskih kronikah beremo, da so tedanji redki gorohodci pu-ščali na skalnatih vrhah v tako imenovanih »možicah« svoje vizitke, zava-rovane pred vremenskimi vplivi v steklenih ali kovinskih posodah in jemali s sabo beležke svojih predhodnikov. Tako je bilo spočetka tudi na našem Triglavu. »Največje moje veselje je na gorah,« se glasi preprosta, lapidarna izpoved, ki jo je zapisal tam pred skoraj poldrugim stoletjem mladi bohinjski kaplan Ivan Dežman; pred njo obledi vsa novodobna učena pravda o bistvu alpinizma.

V šestdesetih letih, odkar gojimo organizirano planinstvo in je pričelo vidno naraščati število goroljubov, pa se je pokazala potreba po priprav-nejših oblikah »planinskih spominčkov«. Kamenje v oprtniku je gotovo naj-manj hvaležno breme, zato si morda poleg geologa le še kak poseben zbiratelj naloži tako pokoro. No, pa če bi si jo tudi vsak obiskovalec gora, bi se to niti na Triglavskem vrhu do danes skoraj nič ne poznalo.

Nekaj drugega pa je seveda s planinskim cvetjem. To je že precej bolj zapeljivo. Ravno v Triglavskem pogorju, kamor se že od nekdanj usmerja naj-jačji tok turistov, je marsikod opaziti žalostne goličave, kjer sem na svojih prvih pohodih pred tridesetimi leti srečaval še živopisane preproge tega gor-skega lepotičja. Enako je ponekod tudi v Savinjskih Alpah.

Razumem, kako težko se je človeku marsikdaj premagati, da bi spotoma ne segel po vabljeni vejici razbohotenega sleča ali si ne utrgal nekaj cvetov

živomodrega svišča. To ne bi bil naposled še nikak poseben greh. Naravnost neodpustljiv zločin pa je, če potem to brezvestno odmetavaš po poti! Na žalost je tak vandalizem postal že kar vsakdanja prikazen. Zaveden planinec ne bo segel niti po taki cvetlici, ki je ne štiti strogost zakona. Pustil jo bo, da se je nagleda še kdo drug za njim. To pa je že visoka šola samopremagovanja, ki ima kaj malo mladih absolventov. Dala pa bi jih lahko več, če bi planinska društva ne zanemarjala svojih vzgojnih nalog in se ne zadovoljevala samo z mrtvimi plakati o čuvanju planinske flore. Morda mi kdo poreče, da to nima nobene zveze z naslovom tega članka, pa jo vendar ima, čeprav samo posredno, kakor bom še pokazal. Vrnimo se torej k predmetu.

Namesto prej omenjenih »spominčkov« nam je danes v vsaki planinski koči na razpolago njena štampljka, da si jo odtisnemo na razglednice in če hočemo, tudi v svoje planinske legitimacije ali posebne beležnice. Dobimo jo tudi skoraj na vsakem pomembnejšem vrhu, ki drži nanj nadelana in zaznamovana pot, spravljeno v kovinski skrinjici poleg vpisne knjige. Brez uporabne odtisne blazinice nima seveda nikakega pomena. Dostikrat je tega kriva nemarnost planincev samih, ki po uporabi ne vložijo vse skupaj v redu na svoje mesto. Zgodi pa se tudi, da najdeš kdaj le prazno skrinjico, kar je spet poglavje zase, ki ga tu ne morem načenjati.

Kakšni so bili naši prvi planinski žigi, tega še sam ne vem. Plan. Vestnik je s takimi poročili strašno skop. Verjetno, da so bili prav tako dolgočasni, kakor smo jih z malimi izjemami gledali skoraj vse do zadnje svetovne vojne, toda vsaj registrirati bi jih bilo treba. Tako sem šele iz članka Janka Mlakarja: 60 let slovenskega planinstva (P. V. 1953 št. 6) izvedel, da sta leta 1889 dobila žig Triglavsko koča in Aljažev stolp. Če drži njegova hudomušna pripomba, da so to z veseljem pozdravili planinci obojega spola, ki nabirajo po planinskih zavetiščih »štemplje«, potem se čudim, da nam niti ob štiri-desetletnici SPD (2 slavnostni števi. P. V.!) nihče ni prikazal take zbirke.

Nisem nikak »žigofil«, vem pa, da imamo takih zdaj že na pretek in med njimi pravcate antipode filatelistov. Odkar so se začeli pojavljati več ali manj posrečeni ilustrativni, odnosno simbolični žigi, opažam zlasti med našim planinskim naraščanjem mnogo vnetih zbiralcev. Po moji misli to ni nič napačnega. Dejal bi, da ravno narobe! S tem, da »nabiraš štemplje«, te vztrajno vleče od kočice do kočice in od vrha do vrha. Četudi ne bi imel sprva nobenega boljšega zanimanja, se ti bo polagoma odprla tudi tista lepota in z njo tisti užitek, ki pomeni šele pravo vsebino gorohodstva.

Poznam jih nekaj, ki imajo že kar cele albume sistematično razporejenih žigov. Poleg vsakega žiga je zabeležen datum, pa še kaka majhna pripomba o poteku ture; dovolj, da si človek še čez leta lahko osveži spomin. Vsakdo nima talenta, pa tudi časa ne, da bi vodil nadroben popis svojih planinskih pohodov. Nič zato. Tudi take skromne beležke so hvaležna stvar. Ne samo, da nam dajejo zanesljiv pregled prehojenih potov, kontrolirajo tudi našo vest, da se ogibamo vsega, česar bi se mogli kdaj sramovati v svojem spominu. Tak »žigofil« ne bo uničeval markacij in razbijal napisnih tablic, ne bo plašil divjadi s huronskim vpitjem in priskutnim jodlanjem ter brezdušno ruval gorske flore, ker to ne bo v skladu z njegovo vestjo. Kolikor jih jaz poznam, vem, da imajo že sami zdrav odpor proti takim slabostim. Zato mislim, da je tudi »nabiranje štempljev« eno izmed vzgojnih sredstev, ki ga naša planinska društva ne bi smela zanemarjati, ampak mu še nuditi vso mogočo podporo. Vsaj to, da bi nalašč v ta namen dajala nekaj več praznih listov v planinski legitimaciji.

Ne bo tedaj odveč, da se v tem jubilejnem letu spomnimo tudi naših planinskih žigov in prikažemo zazdaj v našem glasilu vsaj tiste, ki jih uporabljamo po osvoboditvi, v kolikor nam že ne bi uspelo zbrati celotne reprodukcije teh drobnih prič naše planinske preteklosti.

DRUŠTVENE NOVICE

Jos. Wester:

DR. JOSIPU CIRILU OBLAKU V SLOVO

Dr. Josip Ciril Oblak, po času in pomenu eden izmed naših prvih planinskih pisateljev, je bil proti koncu meseca septembra 1951 napravil svojo običajno triglavsko turo. Na povratku s Kredarice proti Staničevi koči se je dne 27. sept. na zgornji stezi pod Režjo smrtno ponesrečil. Obležal je v zasneženi grapi. Ekipa gorskih reševalcev ga je, ko ni došel v dolino, iskala, ne da bi ga bila mogla izslediti. Šele letos dne 13. avgusta sta dve turistki, ki sta bili zgrešili znamenovano pot, po naključju naleteli na mrliča. Jeseniški in mojstranski reševalci so ga prenesli v Mojstrano, od koder so ga prepeljali v Ljubljano, kjer je dr. Oblak bival kot advokat. Dne 19. avgusta so ga slovesno položili v rodbinsko grobnico na Žalah. Za slovo od pokojnika so govorili nagrobne govore: prof. Jos. Wester kot Oblakov nekdanji planinski tovariš in prijatelj, dr. Stanonik v imenu odvetniške zbornice in dr. Felaher kot zastopnik narodno-obrambne organizacije in koroških Slovencev.

Dr. Oblak se je bil že v prvi dobi slovenske planinske organizacije vnel za planinsko udejstvovanje. Že v I. letniku PV (1895) se je oglasil z mladostno navdušeno odo »Valentinu Vodniku«. V drugem letniku (1896) je pričel s potopisjem, s pobudno črtico »Na Krim!«, Nato je malone v vsakem letniku PV objavil kak planinski članek ali potopis vseskozi do leta 1941, ko je s sentimentalno navdahnjeno črtico »Za Turjakom« končal svoje potopisje. Pozornost širše javnosti so zbužali daljši članki: Etna (PV 1926), Skice s pota (1927), Velebit (1929 in 1930), V okrilju Visoke Tatere (1930 in 1931). Izdal je tudi brošure: Golica in Kadilnikova koča (1905), Koroška Slovenija (1919) in Izprehodi po koroški Sloveniji (1920). Zanimivi so tudi Oblakovi članki o načelnem pojmovanju planinstva: Plezalstvo — šport — planinstvo (PV 1928), O prirodi in domovini (1929), Priroda naša učiteljica (1931), Planinstvo — priroda — filozofski problem (1933). V njih razvija svoje nazore o estetskem pojmovanju planinstva, v čemer se načelno razlikuje od nazorov svojega antipoda dr. Henrika Tume, ki je vedno poudarjal etično in športno plat planinstva.

V prigodnih člankih sta se spomnila dr. Oblaka njegov prijatelj J. Wester s spisom: Dr. J. C. Oblak, ob tridesetletnici njegovega planinstva in popotništva (PV 1926) in urednik PV dr. Jos. Tomišek s člankom: Dr. J. C. Oblak, šestdesetletnik, planinski lepo- in krasnoslovec (PV 1938). Wester mu je tudi spisal biografsko črtico v Slovenskem biografskem leksikonu.

Bivše Slovensko planinsko društvo je bilo dr. Oblaka v priznanje njegovih trajnih zaslug za naše planinstvo počastilo s tem, da ga je izvolilo za svojega častnega člana.

Uredništvo

Govor prof. Josipa Westra ob odprtem grobu dr. J. Cirila Oblaka

Letos spomladi je minilo deset let, ko je ob odprtem grobu velezaslužnega predsednika SPD dr. Frana Tominška govoril slavilne in poslovilne besede vnet slovenski planinec — dr. Josip Ciril Oblak. Zdaj pa naj izrečem jaz, pokojnikov nekdanji planinski sopotnik, nekaj besed v zadnje slovo tudi njemu, čigar razpadajoče telesne ostanke smo pravkar položili v to rodbinsko grobnico.

Tragična usoda je hotela, da je dr. Oblak malone pred dvema letoma visoko tam gori pod Triglavom v skalnem pobočju Kredarice izdihnil kot samohodec, on, ki je bil že leta 96 preteklega stoletja zapel Triglavu vzhričeno odo, v kateri pravi: »Saj slava Triglava je slava zemljé, / kateri ponosno od nekdanj kraljuje, / razlega naj slava čez širne mejé / slovenskih gorá se tja daleč na tuje!« Tako vznesene misli so navdajale mladeniča, takrat še osmošolca abiturienta. Ze leto prej pa je v I. letniku Planinskega Vestnika spesnil slavilno pesem »Val. Vodniku, prvemu slovenskemu hribolazcu v spomin ob stoletnici njegovega prihoda na Triglav dne 20. avgusta 1795.«

Že v teh pesniških prvencih se pojavlja pokojnikova planinska sla, ki ga je navdajala poslej skozi vse življenje do zadnjega srčnega utripa. Pesmi je opustil, nato je v številnih člankih in spisih dal duška svoji estetsko čuteči naravi. Prišel je že l. 1896 s črtico »Na Krim!« Podpisal se je Ciril, ker kot gimnazijec še ni smel s polnim imenom na dan. Svoje pohode je stopnjeval vedno više in dalje: na vrhove Julijcev in Karavank, na Savinjske Alpe, prehodil je vso dolensko stran, kraško Notranjsko, zeleno Štajersko, prelepo, nam sedaj tožno Koroško, kjer je štiri leta (1906—1910) preživel kot odvetniški pripravnik v Celovcu. Prepotoval je Bosno in Dalmacijo, prehodil ves kršni zaslon Velebita, obredel Čehoslovaško, se vzpel na Visoke Tatre, dospel je celo v Romunijo in Transilvanske Alpe in na Bolgarsko tja do Črnega morja. Videl je Nemčijo, Svico, Francijo, prekolesaril je vso Italijo dol do Sicilije, kjer se je povzpel na ognjebljvno Etno. Vse svoje mnogolične ture je opisal v PV in tudi v drugih listih. Oblakovi potopisi niso brezdušno pripovedovanje potnih dožitkov in vtiskov, temveč so samobitne študije, tako da se v njih avtor spričo svojih subjektivnih nazorov in načelnih idej bistveno razlikuje od vsakdanjih potopiscev. Brez pridržka velja o pokojniku samem to, kar je zapisal v knjižici »Golica in Kadilnikova koča« (1905) o pionirju našega planinstva Franu Kadilniku: »Njemu je priroda ona velika cerkev, ono najvišje in najlepše svetišče, v katero prihaja nabirat si telesnih moči, pojit si žejno dušo in se klanjat velikemu božanstvu, ki ga diha vsak atom stvarstva... Njemu je hribolastvo vzvišena ideja in iskrena duševna potreba.« Oblakove refleksije in duhoviti aforizmi, zbrani v posebni monografiji, bi bili nekak cvetnik slovenskega planinca in potopisca, zanimiv in pobuden brevit tudi sodobnim planincem in neplanincem. Povsem zaslužen je bilo visoko priznanje, ki mu ga je izreklo SPD s tem, da ga je pred leti počastilo z diplomom častnega članstva.

Še v eni panogi kulturnega udejstvovanja je pokojnik zastavil svoje pero — v gledališki in literarni kritiki. Skozi nekaj sezon je v dnevnikih in revijah poročal o drami in operi v ljubljanskem gledališču. V »Slovanu« je objavil študijo o Zlatorogu in o obeh pesnikih, ki sta si bila to romantično pravljico izbrala za snov svojim pesnitvam, o Aškercu in Baumbachu. — Leta 1919 se je med dr. Tavčarjem in dr. Oblakom odigrala zanimiva literarna polemika o pomenu Ivana Cankarja. Bil je to temperamenten dvoboj, v katerem sta oba nasprotnika vihtela ostra rapirja v zadevi kulturnega in literarnega pomena prvaka slovenske moderne. Oblak se je spričo globokega spoštovanja Cankarjeve umetnosti z zagovorniško dialektiko zavzel za svojega pobratima Cankarja. Oblakova brošura »Krpanova kobila« je značilen dokument te iskrene slovstvene pravde. — Šaljiva črtica »Hoja na Maturino Špico« pa je značilen primerek Oblakovega satirsko navdahnjenega humorja.

Pokojniku pritiče predvsem častno mesto v 60-letni zgodovini našega planinstva, zlasti na torišču planinskega slovstva. Kot »popotni človek«, kakor se je sam nazival, mu je posvečal ves svoj prosti čas od študentovske dobe do

poznih let, lahko rečemo, do zadnjega dne svojega nemirnega življenja. Bil je človek impulzivne narave, vselej udarniški borec za svoje prepričanje in često samosvoje nazore. Spričo svoje egocentrične čudi je postal v zadnjih letih nekam samotarski. Planinske ture je večidel sam opravljal, ker ni maral večje družbe. V »Skicah s pota« (PV 1938) pravi nekje: »Potuj sam! Koliko dragocenega časa izgubiš v družbi! Sam samcat — to je najlepše na potu. To ti krepki samozavest, ustvarja lastno sodbo in zapušča trajen vtis.« In prav to geslo je postalo planinskemu samohodcu usodno. Morda tiči v tej vzvišeni osamljenosti nekaj tragične krivde, da mu je neizprosna Parka prestrigla nit življenja prav v visokem gorskem svetu, ko se je bil v mrčavem jesenskem vremenu napotil sam brez spremljevalca s triglavskih višav dol proti Kotu. Nimamo priče, da bi povedala, kako se je pripetila smrtna nesreča, ko je zdrknil v snežno globel, kjer je nato izdihnil in kot mrtvec preležal dve zimi in dve poletji. Kakor da bi očak Triglav, ki ga je kot mladenič pesniško proslavljajal in ga nato vsako leto obiskal, ne hotel dati iz svojega hladnega naročja zrelega moža 74-letnika. Zdaj pa smo položili njegovo trohnelo truplo k poslednjemu počitku v mrko grobnico v toplo naročje njegove ljubljene matere.

Prijatelj Ice! Tako smo te nazivali v prijateljski družbi. V nagrobnem slovesu od predsednika dr. Frana Tomiška si dejal: »Ali je smrt posameznika, ki nosi v sebi duha vesoljnosti, večnega in neugonobljivega, resnična smrt? Ne, to je samo videz. Njegov duh prav tako še dalje živi v nas vseh in bo živel v vseh drugih, ki pridejo za nami.« Prijatelj Ice, tako boš tudi ti živel med nami. Ave, amice!

SLOVENSKE GORE V PODOBI

V petek 14. avgusta 1953 je PD Ljubljana-matica s sodelovanjem Narodne in Moderne galerije odprlo slikarsko razstavo v počastitev 60-letnice svojega obstoja. Priobčujemo besedo o tej razstavi, kakor jo je napisal v prospektu k razstavi umetnostni zgodovinar K. Dobiča.

Pri Slovencih se je pokrajinsko slikarstvo razvilo razmeroma kasno. Iz baročne dobe ni ohranjenega nič, iz sledečih let poznamo po širnem svetu znanega krajinarja Lovra Janša, ki je bil profesor za pokrajinsko slikarstvo na tedanji dunajski umetnostni akademiji. Ker pa je živel in delal na tujem, nimamo od njega ohranjenih nobenih domačih pokrajinskih motivov. O gorskem slikarstvu, ki je bilo v tistih časih sploh redko in so ga začeli dosledno gojiti šele v dobi romantike, je še manj sledov. Romantiki so začeli gore zaradi njihove mogočnosti, samote in grozo zbujujoče divjine slikati v vedno večji meri, pri čemer so povsem naravno prednjačili slikarji iz alpskega sveta, zlasti Švicarji. Posnemanje teh gorskih podob je bolj ali manj zajelo vse tedanje evropsko slikarstvo.

Iz prve polovice XIX. veka se nam je kot redek, kar edinstven primer ohranila Langusova krajina »Begunje s Triglavom v ozadju«. Poleg te dovršene oljne podobe je Matevž Langus sicer pogostoma v svojih risankah zabeleževal različne gorske scenerije, vendar preko stadija osnutkov in študij ni prišlo.

Poleg Langusa in za njim vse do konca prve svetovne vojne so posamezni umetnostno malo pomembni tujci nemškega rodu, ki so prihajali k nam za zaslužkom, ustvarjali krajine, med njimi tudi podobe z našimi gorami v ozadju. V to razstavno zbirko niso bili sprejeti, saj niso niti pomembni kot umetniki niti niso bili v tesnejši zvezi z našim kulturnim življenjem, še manj so pa vplivali na naš slikarski razvoj. Tako je ta prireditev čisto naravno postala razstava slovenskih pokrajin z gorskimi motivi, ki so jih naslikali slovenski umetniki v zadnjih sto letih.

V dobi romantike, okoli sredine XIX. veka, je tudi pri Slovencih močno zaživelo zanimanje za krajinarstvo, in je prav planinska motivika posebno privlačevala tedanje naše slikarje. Tu moramo pred vsemi kot prvega in doslej največjega slovenskega gorskega slikarja omeniti našega koroškega rojaka

Vrata. 1.—2. VIII. 1953 — Tako slika približa steno vsem generacijam planincev, ki se zbirajo v Aljaževem domu. V sredini ga. Fany Copeland

Marka Pernharta-Pernata. Bil je slovenskih staršev sin, oče mu je bil preprost kmečki mizar, rodil se je pa Marko 1. 1824 v Spodnjem Medgorju pri Grabštajnu. Brez šol in pravih sistematskih umetnostnih študij je ta mož, ki je v deških letih pasel ovce na bajni Peci sredi pravljličnega Matjaževega kraljestva, postal imeniten slikar in še boljši krajinar. Spočetka je slikal z oljem in risal s posebnim veseljem romantične stare gradove in razvaline po Koroškem, mesta in jezera, med njimi tudi Blejsko in Cerkljiško pa Klanško in seveda nešteto krat tudi Vrbsko jezero. V kasnejših letih, umrl je 1. 1871, star komaj 47 let, se je zmerom bolj posvečal alpskemu slikarstvu, proti koncu življenja pa skoraj docela začel gojiti slikanje panoram. Njegovih panoram je vseh skupaj šestindvajset, če vštujemo tudi nekatere nedokončane, ker je umrl sredi dela. V ti panogi je upravičeno zaslovel po vsej tedanji Avstriji in še daleč preko njenih mej. Najbolj znane so njegove panorame z visokih koroških gorskih vrhov, zlasti z Grossglocknerja, ki so mu prinesle največ priznanja. Kot iskren ljubitelj narave in pravi turist-pionir v takrat komaj porajajočem se planinarstvu, je bil enajstkrat na Velikem Kleku, tam brez zavetišča prenočeval pod milim nebom v snegu in ledu in tudi kot turist in občudovatelj gorskih velikanov pokazal za tiste čase izreden idealizem. Za nas Slovence so pa važnejši njegovi panoramski razgledi z naših gora: s Triglava, Stola in Mangrta, z Dobrača, s koroške Magdalenske gore pa s Svetih Višarij. Tudi s Šmarne gore je naslikal velik razgled na vse štiri strani neba.

Posebno znan in zanimiv je njegov panoramski pogled s Triglava. Da ga je mogel naslikati res natančno, je bil dvaintridesetkrat na Malem Triglavu, na Velikem pa tudi nešteto krat. Prav na vrhu samem je izdelal risbe kot osnutke za veliko oljno podobo, ki jo vidimo tudi na tej razstavi. Znana zaslužna planinca Aljaž in Frischauf sta na Malem Triglavu blizu Sedla postavila ploščo v počastitev spomina tega znamenitega pionirja gorskega slikarstva med Slovenci.

Marko Pernhart je bil pristen Slovenec, ki se je podpisal celo Pernat, sicer so pa njegovo ime pisali v raznih oblikah, kot n. pr.: Bärnhardt, Bernard, tudi Pernath. Njegov življenjepisec prof. Francé Kotnik je zapisal o njem, da je do smrti leta 1871 v Celovcu občeval v krogih zavednih Slovencev in da si je v svojo popotno skicirko beležil k risbam in osnutkom opazke v slovenski besedi, napisane sicer z gotico, a v nepopačeni, sočni domači govoric, kakršne se je bil naučil od matere, saj se slovenščine v šoli ni mogel učiti.

Pernhart je spočetka opazoval naravo še docela idealistično in je gradil slike v povsem romantičnem slogu, z leti se je pa zmerom bolj nagibal k stvarnemu, realističnemu opazovanju in h kar se dá objektivnemu podajanju narave, kar je zlasti pri gorskem panoramskem slikarstvu nujno in docela razumljivo. Omenjeni njegov življenjepisec je že pred tridesetimi leti zapisal: »Slovensko planinsko društvo naj bi izdalo kako Pernhartovo panoramo in opisalo njegove gorske ture!« Dolžnost slovenskih umetnostnih zgodovinarjev pa je, da Pernhartovo pomembnost za domačo umetnost preuče in pojasnijo našim ljudem, ki ga vse premalo poznajo.

Za njim je prišlo še več umetnikov, ki so pa slikali gore izvečine le bolj po naključju kot ozadja ali kulise k svojim krajinam, kakor pa kot samostojne motive, vredne njihovega posebnega zanimanja. Naštevanje dolge vrste njihovih imen bi privedlo predaleč. Navedel bi poleg mladega Ivana Groharja samo še mojstra sodobnega slovenskega krajinarstva Franceta Pavlovca, izrazita planinska slikarja Antona Koželja in njegovega brata Maksa Koželja, pa slikarja Frana Zupana in zelo nadarjenega bohinjskega samouka Valentina Hodnika, ki žal ni imel sredstev za šolanje. Tudi njega je treba šteti med slikarje, ki jih je lepota gorskega sveta privlačevala vse življenje. Obnavljal jo je na platnu z globoko ljubeznijo in pesniškim zanosom.

Razstava »Slovenske gore v podobi« kaže samó bežen in močno nepopoln pregled gorskega slikarstva zadnjega stoletja pri nas. Bila bi sicer lahko znatno obširnejša, če bi bili hoteli predstaviti zgodovinsko točno in kar se dá popolno zbirko planinskih podob, kar jih je bilo doslej ustvarjenih v slovenskih gorah. Ker se je pa pri izbiri postavilo načelo resnične umetnostne kvalitete, je bilo treba obseg razstavnega gradiva skrócić. Prevladovalo je spoznanje, da ni bistvena važnost v zunanji podobnosti in zgolj dokumentarni vrednosti slik, saj za ta namen imamo na razpolago tehnično in umetniško do skrajnosti spopolnjeno fotografijo, celo že barvno — temveč da je važno iskreno čustveno dojemanje in svojsko ter krepko umetniško oblikovanje svojevrstnega sveta v gorah, kar končno odloča in daje posameznim delom značaj in veljavnost umetnine.

Seveda je med razstavljenimi deli precej slik, ki pravzaprav niso podobe gora samih, ki niso bile naslikane sredi svojstvene planinske narave, temveč so bile gledane le od daleč in bile upodobljene kot ozadje drugim krajinским motivom. Resničnega visoko kvalitetnega gorskega slikarstva Slovenci ne bomo imeli vse dotlej, dokler slikarji sami od sebe iz resnične notranje potrebe ne bodo začeli prodirati v skrivnost naših gor, dokler ne bodo začeli res intimno opazovati, spoznavati in ljubiti edinstvenih lepote in trpke privlačnosti samotnih gorskih krajin. Takih slikarjev pa je zdaj pri nas še malo.

Razstavljeno gradivo, izbrano izmed del, ki so nastala v zadnjih sto letih, potrjuje, da Slovenci pravih gorskih slikarjev, dejal bi: specialistov, ki bi bili hkrati umetniško zares pomembni umetniki — z edino izjemo Marka Pernharta — doslej skoraj nismo imeli. Sicer tudi drugod po svetu ni dosti drugače, če izvzamemo izrazito alpske narode, ki jih že njihova gorata domovina navaja k temu.

Tako ta prireditelj, ki je doslej prva razstava te vrste pri nas, nazorno kaže, kaj so slovenski umetniki dosegli v slikarskem upodabljanju domače gorske pokrajine. Vidimo, da so vsaj mimogrede skoraj vsi veljavni slikarji tudi na tem poprišču pokazali svoje odlične sposobnosti. Prav zaradi stroge kakovosti izbire je postal ta prvi pregled te slikarske panoge bolj strnjen, bolj dognan in enovit, predvsem pa res slovenski.

Planinsko društvo Ljubljana-matica je s to razstavo storilo zelo zaslužno delo, saj je pokazalo z njo lep in umetnostno dragocen prerez domačega planinskega slikarstva. V počastitev svoje šestdesetletnice, ki pomeni hkrati tudi častiljiv jubilej vsega slovenskega planinstva, se je s to res kulturno prireditvijo oddolžilo tudi vsem našim umetnikom, ki so skušali s svojim čopičem zajeti ta čudoviti gorski svet v vsej njegovi lepoti in ga ohraniti v podobi zanamcem. Razstava sama pa ne bo samó v globoko duhovno obogatitev najširših krogov slovenskega ljudstva, ki bodo imeli priliko ogledati si je, temveč tudi nazorna pobuda zlasti mlajšim umetnikom, da se bodo dosledneje začeli posvečati planinskemu slikarstvu.

Priobčujemo seznam slikarskih del na tej razstavi. Razstavno gradivo za to prireditve so z veliko ljubeznivostjo stavili na razpolago razni organi ljudske oblasti, javne galerijske in muzejske zbirke, zasebni lastniki in deloma tudi še živeči avtorji sami. Slovensko planinsko društvo Ljubljana-matica se iskreno zahvaljuje vsem, ki so s tem, ko so posodili svoje slike, risbe itd. za razstavo, omogočili to lepo prireditve. Na žalost zaradi objektivnih zaprek ni bilo mogoče zbrati prav vseh del, ki bi bila sicer potrebna za razstavo, vendar je pa zbirka tudi takšna, kakršna je, dovolj izčrpen in pravi prerez slovenskega gorskega slikarstva v dobi zadnjih sto let.

Seznam razstavljenih del je urejen po abecedi imen avtorjev.

- EDO DERŽAJ:
»Zajamnik«.
- IVAN FRANKÉ (1841—1927):
»Ljubljana s Polhograjskimi Dolomiti«.
- MAKSIM GASPARI (roj. 1833):
»Kranjska gora«, »Srednji vrh«.
- FRANC GODEC (roj. 1910):
»Kranjska gora s Prisojnikom«.
- TINE GORJUP:
»Gorenjski motiv«.
- LJUDEVIT GRILC (1851—1910):
»Bled s Stolom«.
- IVAN GROHAR (1867—1911):
»Triglav«, »Macesen«, »Triglav«.
- ANTON GVAJC (1865—1935):
»Moliška planina«.
- VALENTIN HODNIK (1896—1936):
»Krsteniški stogovi«, »Planina Tošč«, »Triglav-Tošč«, »Aljažev stolp«, »Triglav«, »Jalovec«, »Triglav«, »Ogradi v Bohinju«, »Planina Blato«.
- BOŽIDAR JAKAC (roj. 1899):
»Martuljek I.«, »Martuljek II.«, »Iz Vršiča proti Trenti«, »V Rogu na bazi 20«, »V Rogu«, »Vršič«, »Vršič s koč«, »Ljubelj«, »Planiška tekma«, »Srednji vrh z Martuljkom«, »Kozolec z Martuljkom«, »Martuljek s Srednjega vrha«.
- RIHARD JAKOPIČ (1869—1943):
»Sava z Grintovcem«, »Sava s Triglavom« (Večer na Savi).
- MATIJA JAMA (1872—1947):
»Bled iz Zake«, »Bled«.
- ANTON KARINGER (1829—1870):
»Vintgar«, »Kranj s Karavankami«, »Pokrajina pod Stolom«, »Bohinjsko jezero«.
- FRANC KLEMENČIČ (roj. 1880):
»Gorska vas«.
- LOJZE KOGOVŠEK (roj. 1909):
»Sv. Janez v Bohinju«, »Studor v Bohinju«, »Iz Bohinja«.
- GOJMIR A. KOS (roj. 1896):
»Sava s Smarno gor«, »Iz Selške doline«, »V klancih«, »Stol«.
- FRANCE KOŠIR (1906—1939):
»Lubnik«.
- ANTON KOŽELJ (roj. 1874):
»Panorama z Vršiča«.
- MAKSO KOŽELJ (roj. 1883):
»Škrlatica«, »Ojstrica v večernem soncu«, »Panorama z Mokrice«, »Jalovec«, »Koča v Kamniški Bistrici«.
- TONE KRALJ (roj. 1900):
»Korito v Soči«.
- FRANCE PAVLOVEC (roj. 1897):
»Triglav«, »Iz Stare Fužine«, »Sava pod Črnučami« (s Kamniškimi planinami), »Soča« (z Julijci v ozadju), »Crna prst«, »Pomlad ob Bohinjskem jezeru«, »Kamniško sedlo«, »Stara Fužina« (z Julijskimi Alpami), »Kamniške planine«, »Pogled na Kamniške planine«, »Vasica v hribih«, »Sava«, »Prtovc«, »Stožice«.
- MARKO PERNHART (Pernat) (1824—1871):
»Triglavska panorama«, »Vrh Triglava«, »Pogled s Smarne gore« (proti Triglavu), »Pogled s Smarne gore (proti Ljubljani)«, »Pogled s Smarne gore« (proti Grintovcem), »Pogled s Smarne gore« (proti zapadu), »Pogled s Stola« (proti Triglavu), »Pogled s Stola« (proti severu), »Cerkniško jezero« (s Snežnikom).
- NEZNAN AVTOR (Marko Pernhart?):
»Cerkniško jezero«.
- LJUBO RAVNIKAR (roj. 1905):
»Trenta z Jalovcem«, »Motiv iz Julijskih Alp«.
- RAJKO SLAPERNIK (roj. 1896):
»Kamniška Bistrica«.
- HINKO SMREKAR (1883—1942):
»Planinski dovtipi« (I.—VI.), »Karikatura planinca dr. A. Brileja«, »Karikatura planinca dr. J. Pretnarja«.
- ANTE TRSTENJAK (roj. 1894):
»Motiv iz Kamniške Bistrice«.
- BRUNO VAVPOTIČ (roj. 1904):
»Kamniške planine z Dobena«, »Gorski motiv«, »Podkoren«.
- IVAN VAVPOTIČ (1877—1943):
»Pogled na Bohinjsko jezero« (z Vogla), »Dr. Julius Kugy«.
- FERDO VESEL (1861—1946):
»Kanin«.
- FRAN ZUPAN (roj. 1887):
»Trenta«, »Log v Trenti«, »Grintovec«.

Korenčan z ženo (v Vratih 1.-2. VIII. 1953)

IVAN KORENČAN — zadnji pipar in soustanovitelj SPD (1893) — 80 letnik. — Jubilatovo ime ostane ozko povezano z zgodovino slovenskega planinstva. Stal je ob njegovi zibelki, najprej kot pipar, l. 1893 kot soustanovitelj SPD.

Oče Janez, ljubljanski izvošček brez zemlje, je bil vrhniški rojak; v to pokrajino (Zaplana) naš jubilat še danes rad zahaja. Rodil se je 17. julija 1873. Trgovine se je učil pri trvdki R. Miklaucu, po prestani učni dobi je bil trgovski potnik pri manufakturni hiši Souvan. Kot tak je s kočijo in težkimi kovčki potoval 11 let po lepi slovenski zemlji. Trikrat na leto je napravil turo: Logatec — Hotedrščica — Idrija — Cerkno — Slap — Tolmin — Kobarid — Bovec — Predil — Rabelj — Trbiž in nato zavlil v ziljsko dolino pod Dobrač v Podkloster. Največ ga je zaneslo na Gorenjsko in v Trbiž v Kanalski dolini; veliko pa tudi v ziljsko dolino pod Dobrač.

Kot 18 ali 19 letni deček je vzljubil gore; Julijce, one prekrasne okoli Trbiža in Ziljske Alpe z Dobračem, na jugu pa Karnijske Alpe.

Ker ni bilo mnogo denarja, je zahajal s svojimi prijatelji piparji na bližnjo Šmarno goro in Katarino.

Tam so bili po navadi ob nedeljah zbrani prof. Orožen, Maher in Borštner, ki so mlade navdušene planince vzpodbujali, da bi sodelovali pri ustanovitvi SPD.

Odločilni dan za jubilanta in slovensko planinstvo je bil 23. julij 1892. V družbi Jožeta Hauptmanna, solicatorja v odvetniški pisarni dr. Papeža in Toneta Skofa, trgov. pomočnika pri trvdki Lozar, se je naš jubilat podal na Stol v Karavankah. Nemške table in markacije so dale mladim planincem pobudo, da so pričeli premišljevat i ustanovitvi SPD. Jubilat prvi: »Prisegli smo na skalah med najlepšimi planinkami, da ustanovimo SPD«.

Ze dne 27. februarja 1893 je bila jublantova in njegovih planinskih tovarišev zamisel uresničena, ko se je ustanovilo SPD.

Dne 11. septembra 1900 je jublanta poročil triglavski župnik Jakob Aljaž na Kredarici. Njegova zvesta spremljevalka je postala ga. Jelica roj. Horvat; jubilat je bil dolga leta gospodar na Kredarici (Pl. V. 1900, str. 142). Domačini so mu poklonili cvetice, planike, sleč; ta šopek jubilat še danes ljubosumno hrani. Zanimivo je jubilatovo ženitovanjsko po-

tovanje. Starši so novoporočenca čakali v Mojstrani v gostilni Smerc. Drugi dan so šli na Bled, z vozom v Bohinjsko Bistrico, na Crno prst in nazaj na Mangrt; nato na Jošt, Kokro, čez Grintovec v Karniško Bistrico.

Leta 1910 se je jubilat osamosvojil kot trgovec v Ljubljani. Najraje je zahajal v Trbiž, kjer ga je čakal znani planinec Knafelc. Voznja v Trbiž je stala 1 goldinar. Vlak iz Ljubljane je odhajal ob 10. uri zvečer, ponoči ob eni so prišli ljubljanski planinci v Trbiž. Ustavili so se v pekarnah v Spodnjem Trbižu, ki so jim nudile sveže kruh in brinovec. Pogosto je držala pot na Višarje mimo žabniških ut na Lovca, včasih pa tudi dalje v Zajzero in Rokovljano.

Kolikokrat je prišel na Triglav in Kredarico in na tuje vrhove (Ortler 3904 m, Veliki Klek 3798 m in Visoko Jungfrau 4167 m) je opisal naš jubilat v svojih spominih »Iz torbe zadnjega Piparja« P. V. 1951, št. 10-12.

Planinska zveza Slovenije je zaradi zaslužne počastitve našega jubilanta (skupaj s 60-letnikom Jožetom Čopom) priredila 25. marca 1953 intimno planinsko večerjo v kmečki sobi restavracije Slavije (glej obširno poročilo v Ljudski Praviči z dne 4. aprila 1953).

Med drugim je prejel Ivan Korenčan častni zlati znak št. 1 in diplomu z besedilom:

Planinska zveza Slovenije poklanja Ivanu Korenčanu, edinemu živečemu piparju ob 80-letnici njegovega življenja

častni zlati znak št. 1

kot priznanje in odlikovanje za njegovo pomembno in nadvse koristno delovanje pri ustanovitvi in nadaljnjem razvoju slovenskega planinstva.

Sekretar: Fetih Mirko Predsednik: Košir Fedor

Tov. Ivanu Korenčanu, soustanovitelju SPD, k lepemu življenjskemu jubileju iskreno čestitam in mu želimo še mnogo prijetnih pohodov na naše lepe gore.

-anc

25-letnica Planinskega društva Trbovlje. 30. maja 1953 sta proslavili obe planinski društvi v Trbovljah, to je Planinsko društvo Trbovlje in Planinsko društvo »Kum« Trbovlje redke jubilej.

Ze 11. maja t. l. se je vršila slavnostna seja obeh društev, in sicer ravno v tistih prostorih kot prva seja ob ustanovitvi planinskega društva Trbovlje. Te seje se je udeležil tudi prvi in dolgoletni tajnik podružnice tov. Kostajnske Avgust — še vedno agilni odbornik društva, ki je obenem slavil tudi svojo 30-letnico planinskega delovanja. Na seji je bilo sklenjeno, da se za 60-letnico planinstva in pa za 25-letnico planinskega društva Trbovlje priredi družabni večer, ki bi naj še tesneje povezal planince v sajastih revirjih.

Težka je bila doba ob začetku društva, razmere niso bile tedaj take kot so sedaj, vendar se pa idealni začetniki niso strašili zaprek, pogumno so ustvarjali in širili planinstvo v rudarskem revirju. Prvi med njimi so bili pok. tov. Mahkovec Josip in Pliberšek Franc ter še živeči tovariši Beg Ante, Kostajnske Avgust, Radej Drago in Močivnikar Lojze.

Planinska Zveza v Ljubljani je stavila za pogoj ustanovitve, da mora podružnica nabrati vsaj 80 članov. Tov. Kostajnshek je izdelal nabiralne pole za nabiranje članov ter se je nabralo na to akcijo kar 322 članov obojega spola. S tem je bila ustanovitev plan. podružnice v Trbovljah zagotovljena.

Njeni prvi začetki so bili skromni, podpor ni bilo nobenih in le z lastno silo in pa s požrtvovalnostjo njenih članov — posebno pa odbora je bilo za znanovatiti iz leta v leto vidnejše uspehe. Planinstvo je pognalo v Trbovljah svoje korenine, delavstvo je vedno bolj uvidevalo, da mu planinsko izživiljanje v naši lepi okolici samo koristi in vrste so se pričele množiti. Prevzeli smo staro Hausenbichlerjevo kočo na Mrzlici. Ta ni zadostovala, treba je bilo večje stavbe in tako je zrastel prvi veličastni planinski dom v Zasavju, Dom na Mrzlici (1110 m). Koče so rastle, na Kumu (1219 m), na Kalu itd. Zasvetila je električna luč po vrhovih, vendar se obe društvi še vedno trudita nuditi še več ugodnosti delovnemu človeku.

Na družabni proslavi so se obujali stari spomini, stare borbe. Sedanja odbora obeh društev sta znala oceniti delo ter sta izrekla vsem tem pionirjem — začetnikom priznanje. Tov. Majdič Polde je v kratkem in jedrnatem govoru orisal na kratko vse to ogromno delo 25-tih let, društvo se je pa spomnilo svojih najstarejših članov ter jim poklonilo častna darila — okusne slike s posvetilom.

Od slavljencev sta bila navzoča tov. Kostajnshek Avgust, prvi in dolgoletni tajnik društva, večletni načelnik markacijskega odseka, nadalje propagandist ter še vedno agilni blagajnik PD Kum-Trbovlje pri gradbenem odseku za razširitev koč na Kumu — in pa tov. Radej Drago, ki je 13 let vzorno opravljal funkcijo blagajnika pri podružnici.

Tovariša Beg Ante, dolgoletni načelnik in po Močivnikar Lojze, ki je posebno zastopal delavske interese ter širil planinsko idejo med našimi rudarji — žal nista bila navzoča. Vendar se jih pa društvo enako spominja in jima izrekla svoje priznanje.

Družabni večer je imel še poseben pomen, povezati obe planinski društvi v Trbovljah in njeno članstvo v še večjo skupnost, obenem pa vzbuditi med delavstvom še večje zanimanje za naše prelepe okoliške vrhove.

Dohodki priveditve so bili namenjeni za Kočo na Prehodavcih v Triglavskem pogorju, katero grade vsa zasavska planinska društva. **Kostajnshek Avgust**

Petdesetletni jubilej so proslavila dne 18. in 19. julija 1953 na Vršiču planinska društva: Jesenice, Radovljica in Kranjska gora. V soboto zvečer so v osrčju Prisojnika in Mojstrovke zadonele fanfare, nato pa so zagoreli kresovi na vrhu Hudičevega stolpa (Prisojnik je bil v megli) v Prisojnikovem oknu, na Robičju, Mojstrovki, na vrhu Vršiča in na Jerebici nad Zgornjo Trento. Poleg kresov pa so razsvetljevale mogočne stene še številne rakete.

Ze v soboto zvečer so planinci do zadnjega kotička napolnili vse štiri planinske kočice. Ker je v Erjavčevi koči zmanjkalo prenočišč celo na klopeh in

tlih, se je mladina kar celo noč zabavala na plesišču pod kočico. Kljub neprijetnemu vremenu so prihajali v nedeljo zjutraj s kamioni in peš še številni planinci z Gorenjske in s Primorske.

Ob deseti uri je otvoril slavnost predsednik PD Jesenice tov. Zupančič Franc. Nato je zaigrala godba na pihala državno himno. Tov. Peter Klofutar je na kratko orisal zgodovino nekdanje Kranjskogorske podružnice SPD ter se še posebej spomnil velikega planinca dr. Tičarja. V imenu PZS je izrekel prisrčne čestitke tov. Tone Škrajnar. Nato so spregovorili: zastopnik PD Kamnik, ki je izročil v spomin na ta dan lepo sliko, zastopnik PD Radovljica, ki je podaril Jeseničanom ček za 15.000.— din. Pozdrave sta izrekla tudi delegata PD Kor. Bela-Javornik in Tolmin. Posebno prisrčno vzdruže pa je zavladalo, ko je spregovoril odposlanec slovenskega Planinskega društva Celovce in izročil pozdrave slovenskih koroških planincev. Nato je predsednik PD Jesenice čestital in razdelil častne diplome zaslužnim planincem, in sicer: Setini Francu, Horvatu Ignacu, Copu Jaku, Copu Jožu, Bohinju Francu, Poharju Ivanu in Vojetu. Slavje so zelo poživilji jeseniški pevci in godba na pihala; odpeli so in odigrali več planinskih pesmi.

Predvidena otvoritev delno zgrajene jubilejne poti preko Prisojnika pa je bila zaradi slabega vremena preložena na kasnejši čas.

Društva, ki so obhajala svoj jubilej, so v znamenju planinstva okrasila izložbena okna. PD Jesenice je v proslavo naprosilo Slovensko narodno gledališče v Ljubljani, da je 15. julija zvečer na prostem uprizorilo »Gorenjskega slavčaka«. Predstave se je udeležilo okoli 2000 oseb. Žal so igralci mogli odigrati le polovico opere, ker je začelo močno deževati. Tudi na Vršiču je proslavo nekoliko motil dež, a je slavje kljub temu poteklo zelo prisrčno.

Stalna planinska razstava v Tolminu.

Dne 2. avgusta je Planinsko društvo v Tolminu odprlo v Logu v Trenti stalno planinsko razstavo, edino te vrste v Sloveniji. Nameščena je v treh prostornih, svetlih sobanah. Člani tolminskega Planinskega društva so imeli pod vodstvom svojega predsednika Jurija Jereba mnogo truda, da so opustošene prostore bivše italijanske vojašnice okusno in smotno uredili. Razstava vzbuja splošno pozornost turistov in jo je v prvih dneh obiskalo že nad 450 ljudi, do konca tedna pa že nad 600, kar je zelo mnogo. Za tiste, ki se zanimajo za zgodovino ob 60-letnici slovenskega planinstva, je morda najbolj privlačna tretja sobana, kjer so razstavljene v posebni vitrini knjige nekdanjega zdravnika v Idriji, filozofa in medicinca dr. Baltazarja Hacqueta, švicarskega Francoza, med njimi knjiga »Plantae Alpine Carniolicae«, tiskana l. 1782 na Dunaju, v kateri opisuje poleg risbe slovito cvetko »Scabiosa Trentae«, ki jo je dr. Julius Kugy iskal 60 let, pa je do svoje smrti ni našel. Poleg te knjige je razstavljena tudi Hacquetova knjiga »Oryctographia Carniolica« (Fizikalni popis vojvodine Kranjske), tiskana l. 1778 v Leipzigu, medtem ko je v drugi knjigi, tiskani l. 1781, natančen popis idrijskega rudnika. V prvi knjigi opisuje Hacquet podrobno tudi raz-

voj našega kmetijstva in obrti v tedanjih časih. Razstavljene so knjige dr. Julija Kugyja: »IZ mojega življenja v gorah« (tudi slovenska izdaja Planinske matice v prevodu M. M. Debeljakove); »500 let Triglav« in »Julijske Alpe v podobi«. V tej vitrini je tudi Baumbachov »Zlatorog« v nemščini in v Funtkovem prevodu. Poleg vabila ep Jožeta Lavrenčiča »Sholar iz Trente« in Evgena Lovšina planinske študije »O Triglavu in njegovi sosesčini«, posvečene Jožetu Komacu, vulgo Pavru, najdrznejšemu vodniku dr. Kugyja ter vseh tujih in domačih turistov. Na mizi v tej sobani so fotografije vseh trentarskih vodnikov od Berginca — Struklja, ki je prvi preplezal severno steno Triglava, pa do najmlajšega Andreja Komaca-Mota, zvestega Kugyjevega vodnika po Pavrovi smrti. Tu so fotografije Antona Tožbarja-Spika, ki mu je medved odgriznil čeljusti in jezik, ko se mu je dozdevno že mrtvemu približal, pa do najmlajšega Tožbarja, ki je umrl lani. Na drugi mizi so razstavljeni rodovniki Bohinjcev, ki so 26. avgusta l. 1778 prvič dosegli vrh Triglava, ter fotografski posnetki raznih bakrorezov, ki jih je Hacquet objavil v svoji »Oryctographiji«. Na stenah visjijo izseki iz Baumbachovega »Zlatoroga« in akvareli akademskega slikarja Kogejca, ki so privlačnost sami zase.

Ob steni sta naslonjena cepin, s katerim je Berginc-Strukelj prvič preplezal severno triglavsko steno, in cepin Andreja Komaca. Na drugem koncu sta zibelka in svetilka Tožbarja. V levem kotu so kosi železne rude, železna plošča, izdelana iz trentarskega železa, ter zvon iz l. 1717, ki je visel še nedavno v trentarski cerkvi.

V srednji sobani više na stenah prelepe fotografije trentarskih gora, na mizah in ob stenah pa so razstavljeni predmeti, ki so služili Trentarjem, med njimi pastirski piasč proti dežju, izdelan iz lubja, razne »bule«, posode, izdobljene iz bukovih grč, v katerih so shranjevali Trentarji maslo, skuto, in dr., pastirski rogovi, mehovi za moko, kambe za koze, starinski svečniki, viljice za ribolov, ribežen (strgalnik), izdelan iz kose, kolovrat.

V prvi sobani so po stenah fotografije naših gora. Tu sta dve maketi, ki predstavljata gorsko plezalno tehniko poleti in pozimi, tu je tudi maketa bodočega velikega trentarskega hotela v Logu, ki naj bi ga adaptirali v bivši italijanski vojašnici in povečali. Sredi dvorane je relief tolminskega okraja v merilu 1:25 000, ki ga je izdelal Ivan Filla. Na mizah so razne fotografije, časopisi in drugi predmeti iz narodnoosvobodilne vojne, v posebni vitrini pa je deset gvaširanih prelepah akvarelov planinskega cvetja, umetnin slikarja Trpina. Naj še omenim nagačenega ruševca na viharniku, orla in divjega petelina.

Tako je Tolmin pokazal pot do planinskega muzeja, ki bi ga bili morali že davno imeti — v Ljubljani.

Obnovljeno PD v Vipavi. Planinstvo v Vipavski dolini ima svojo staro zgodovino. Zal moramo ugotoviti, da je bila na našem slovenskem Primorju kot prva planinska organizacija ustanovljena Tržaška sekcija (Sektion Küstenland DÖAV) že leta 1872, ki je delovala prav do prve svetovne vojne in izdala svojo spominsko knjigo.

Ali kmalu so se začeli tudi slovenski planinci gibati. V Planinskem Vestniku (1903) beremo: »Nova podružnica se snuje v Ajdovščini za okraj ajdovski in vipavski.« Prvi načelnik te nove podružnice je bil Avgust Schlegl, župan in posestnik v Šturijah. Za podružnico je značilno, da se je ozko povezala s Tržačani, s katerimi napravi že drugo leto skupen izlet. To tradicijo bo treba zopet vzpostaviti. Leta 1910 se podružnica udeležila planinskega plesa v Gorici, v svoji improvizirani kočici prodaja vipavsko vino; izkupiček je bil namenjen za Simona Gregorčiča kočjo. Članstvo podružnice je tako močno naraslo, da se je Vipava v l. 1912/13 odcepila. Prva svetovna vojna in tej sledeča italijanska okupacija je vsako javno delovanje obeh podružnic preprečila, pač pa so se agilni planinci vrgli v ilegalno, delali skupne izlete na bližnje hribe kakor k Sv. Jeromu pod Nanosom, na Nanos sam in Trnovski gozd; kmalu so Italijani tudi to delovanje zatrli.

Obe podružnici sta se po osvoboditvi tako ajdovska kakor tudi vipavska obnovili. Ajdovska dobro dela, dr. Brilej jo v knjigi Slovensko Primorje v luči turizma (1952) imenuje »eno najagilnejših edinic Planinske zveze Slovenije«. Tudi Vipavci so začeli dobro delati. Vse do jeseni 1946; planinski tabor na Nanosu v jeseni tega leta je povzročil žal razpad društva, ki je začelo hirati in končno ustavilo vsako delovanje. Agilni planinci iz Vipave so se vključili v PD Ajdovščina.

To usodno zamudo skušajo sedaj vipavski planinci popraviti; vrgli so se v svo vno na planinsko delo. Dne 7. avgusta 1953 se je vršil občni zbor ob lepi udeležbi vipavskih planincev. Navzoč je bil tudi delegat Planinske zveze Slovenije in predsednik sosednjega PD v Ajdovščini s tajnikom, starim planinskim delavcem Brajnikom. Na zboru je bilo videti prav lepo število mladih obrazov, ki so pokazali trdno in resno voljo za planinsko delo. Kar se je po planinskem taboru na Nanosu l. 1946 zamudilo, hočejo sedaj vipavski planinci z vztrajnim delom nadomestiti. Med Javornikom (Idrija) in Nanosom stoji zapuščen vojaški objekt s solidnimi zidovi; ta objekt hočejo vipavski planinci, organizirani v obnovljenem društvu, prirediti v svojo planinsko postojanko.

Lepo uspelega zbora so se udeležili tudi številni oficirji ljudske vojske, ki so posegli tudi v debato. Major Šepetavec je obljubil vso pomoč ljudske vojske pri planinskem delu. Izvolil se je 11 članski odbor: predsednik Janko Miklavčič, podpredsednik major Šepetavec Milan, tajnik prof. Križaj Bojan.

Razveseljivo je, da se je takoj na zboru po poročilu delegata Planinske zveze Slovenije o Planinskem Vestniku, priglasilo 12 novih naročnikov za Planinski Vestnik. -anc

Lepa planinska zgodovinska slavnost na Gorjanjih v dneh 15. in 16. avgusta 1953. Letos je minulo 30 let, ko je bil na pobudo agilnih novomeških planincev prof. F. Seidla in J. Westra uradno preimenovan vrh pri Sv. Jeri (Ger) v Trdinov vrh (1151 m) na čast slovenskega

Tabor jugoslovanskih planincev v Vratih. Odkritje spomenika padlim partizanom 2. avgusta 1953

pisatelja prof. Janeza Trdine, ki je s svojimi odličnimi spisi »Bajke in povesti o Gorjancih« proslavil to zanimivo gorovje.

PD v Novem mestu je 30-letnico tega preimenovanja na dostojen način proslavilo. Na predvečer so goreli v Maličevem krču trije kresovi; glavni kres je slovesno prižgal predsednik OLO v Novem mestu, ki je bil po odboru prisrčno pozdravljen kot predstavnik ljudske oblasti; po lepih ljudskih običajih so mu napravili celo »šrango«. Ker je bila res lepa zvezdnata noč, je bilo kresove iz doline lepo videti. Je pač bila to lepa priprava za slavnost samo na Trdinovem vrhu. Slavje je otvoril z izbranimi besedami prof. Zobeč. Nato je predaval tov. Lavrič o pisatelju Janezu Trdini in njegovem pomenu za Gorjance, ki jih je znal tako lepo opisati v svojem omenjenem delu.

Z velikim zanimanjem so poslušali planinci in številni Šumberčani predavatelja. Trdina in Gorjanci sta neločljiva pojma!

Za Savez hrvatskih planinarov je spregovoril njegov podpredsednik tov. Mlač, ki je zlasti poudaril, kako radi zahajajo Hrvatje in Šumberčani na obmejne slovenske gore.

Delegat Planinske zveze Slovenije dr. Urbanc je toplo pozdravil zbor v imenu zveze, opravičil odsotnega predsednika, ki je moral na odkritje spominjske plošče na Kriških podih pok. planincu in vnetemu planinskemu delavcu Jožetu Pogačniku. Delegat je na kratko orisal zasluge tega mladega za slovensko planinstvo tako zaslužnega planinca in spregovoril še nekaj besed o umrlem prof. Jankotu Mlakarju — obema zaslužnima planincema je zaklical zbor spontano trikratno slavo.

Nato je delegat še spregovoril o zgodovini slovenskega planinstva, o začetnih težavah, ko je prvo planinsko društvo l. 1893 štelo komaj 200 članov. Ravnateljica učiteljica tov. Muser je izrekla pozdrav za OLO Novo mesto in ZK.

Zgodovinska proslava se je nato nadaljevala v lepi harmoniji na Trdinovem vrhu, popoldne pa na Paderšičevi koči.

Proslava je bila tudi publicistično lepo pripravljena, prav zaradi tega so se planinci iz okolice in iz Semberka lepo odzvali. Dolenjski list je objavil v številki z dne 14. avgusta 1953 zgodovinski članek: 5. junija 1921 na Gorjancih.

Za bodoči obisk naših Gorjancev bo služil tudi novi vodnik našega planinskega pisatelja Badjure: Izbrani izleti, ki prav lepo opisuje izlet na Gorjance.

-anc

Otvoritev povečane Kamniške kočje na Jermanovih Vratih. 13. septembra l. 1953 so kamniški planinci odprli prizidek na Kamniški koči, ki so ga letos gradili, gradnjo pa pripravili l. 1952. Povečanje kočje je bilo potrebno in je odbor PD Kamnik mislil na to od l. 1947. Prvotno so mislili na novo gradnjo v Klinu, potem zraven stare kočje, nazadnje pa jih je pomanjkanje denarnih sredstev prisililo, da so se odločili adaptirati staro kočjo: obnoviti kuhinjo in jedilnico, prizidati novo, večjo jedilnico in temu primerno povečati tudi tesne zgornje prostore. Sredstva je dala PZS, kamniška podjetja Titan, Stol, Tovarna usnja in Koteks iz Ljubljane. Lepo darilo (din 100 000) je podaril društvu za 60-letnico predsednik FLRJ maršal Tito. Iz doline so znosili 20 ton najrazličnejšega stavbnega materiala, les pa so posekali v višini Kilna na pobočjih Brane in Planjave in ga spravili na Vrata na ramah ali z vitljem.

V nedeljo 13. septembra se je kljub novemu snegu zbralo na sedlu kakih 150 planincev iz kranjske in štajerske strani. Predsednik PD Kamnik tov. Benkovič Karel jih je pozdravil — v kratkih besedah povzel zgodovino kamniškega planinstva ter navajal podatke o gradnji. Nato so društvu čestitali tov. Joža Cop za Jesenice, tov. Tone Bučer v imenu PZS, tov. Tine Orel za PD Celje in tov. dr. Zare Frantar za Turistično društvo Kamnik.

Pevski zbor »Lira«, eno najstarejših pevskih društev v Sloveniji, je zapel nekaj pesmi in s tem lepo zaključil to pomembno otvoritev na tej prelepi točki Kamniških Alp. PD Kamnik k uspehu iskreno čestitamo. T. O.

Otvoritev nove zavarovane poti na Mangrt. V nedeljo zjutraj 23. avgusta 1953 so brneli avtobusi, kamioni, avtomobili in motorna kolesa po lepi vijugasti alpski cesti proti Mangrtu tja do Škrbine v Planju 2072 m visoko, kjer se cesta približa na 10 m jugoslovansko-italijanski meji. Številne skupine planincev, ki jih avtobusi niso bili v stanu prepeljati, pa so hitele po bližnjici. Nekaj sto planincev iz vse Slovenije je dalo s svojo navzočnostjo vse priznanje PD Tolmin, ki je zgradilo mogočno zavarovano pot na Mangrt.

Nova pot se za Malim Mangrtom dobrih 100 m pred državno mejo odcepi od stare steze in drži v strmi poševni smeri z leve proti desni preko zapadne stene in nato po jugozahodnem grebenu na vrh. Omogočila bo planincem, da se s sedla od zgornjega konca ceste vzpno v poldrugi uri na najlepši razgledni vrh Julijskih Alp. Pot je precej drzno speljana in drži preko 500-metrске stene. Gradnja te poti je bila nujno potrebna, ker je stara dvakrat prečkala italijansko ozemlje.

Ob 10. uri je bila pot odprta. Navzoči so bili poleg številnih planincev tudi zastopniki oblasti, med njimi dr. Marjan Brecej, dr. Miha Potočnik, zastopniki okraja Tolmin, Planinske zveze Slovenije in vojske. Po pozdravnih govorih so se kljub temu, da je zapadlo kakih 20 cm snega, skoro vsi podali na vrh Mangrta.

Planinsko društvo Tolmin si je s to potjo postavilo lep spomenik in obenem dostojno proslavilo 60-letnico slovenskega planinstva. A. B.-J.

IZ OBČNIH ZBOROV PD

Občni zbor agilnega PD Idrija se je vršil dne 1. II. 1953. Iz poročila društvenega predsednika tov. Jerama Janeza je razvidno, da je bil najaktivnejši gospodarski odsek. Dogradil je planinski dom na Javorniku in ga sredi poletja izročil svojemu namenu. Kako aktivno je bilo delo tega odseka, sledi iz dejstva, da je društvo še spomladi dolgovalo raznim upnikom nad pol milijona dinarjev in imelo poleg tega še nedograjen dom na Javorniku, ob koncu leta pa je že poravnalo ves svoj dolg in dogradilo dom. Veliko je pri tej sanaciji prispevalo prostovoljno delo zavednih članov. Gospodarski odsek pa čakajo še nove naloge. Pravila bo moral izvršiti na Hleviški planini, kjer je postojanka v razpadajočem stanju, adaptirati pa bo moral tudi postojanko na Sivki, ki je od vseh njihovih postojank najaktivnejša. Prav tako bo moral rešiti problem postojanke na Jelenku, ki sicer ni aktivna, vendar pa zelo bogata s floro. Društvu je uspelo dobiti za društveno administracijo poslovne prostore, s čimer se bo vsekakor izboljšala njihova administracija. Poživiti pa bo moralo delo propagandnega odseka, ki sedaj ni na zadovoljivi višini. Najtežji problem pa je prikazati mladini pomen planinstva. Ves njihov dosedanji trud v tej smeri je žel

je malo uspeha. Društvo se je zaradi tega povežalo s taborniško organizacijo in upa, da bo z njenim sodelovanjem delo z mladino boljše uspevalo. Novih naročnikov na Planinski Vestnik je zbralo 34 in ima skupno sedaj 55 naročnikov. Markacijski odsek je pregledal in popravil nekatere markacije, postopoma pa bo nadomestil lesene kažipotne tablice s pločevinastimi. Ob priliki partizanskega tabora na Vojškem je pobarval kažipotne tablice za dohode v bolnišnico Pavlo, na partizansko pokopališče na Vojščici in v tiskarno Slovenijo. Na novo je markiral pot iz Hotedrščiće na Javornik. Občni zbor je osvojil sklep, da naj posebej za to izvoljena komisija pregleda stanje koč na Hleviški planini in razglednega stolpa ter prouči možnost postavitve novega zasilnega zavetišča na Hleviški planini, glede postojanke na Sivki pa je sklenil, naj se za sedaj samo nekoliko preuredi in očisti. Na Sivki bo društvo organiziralo smučarsko tekmovalje, hkrati pa gledalo na to, da se bo vršilo na Javorniku prvenstvo Primorske smučarske zveze. Veliko je bilo tudi govora o prirodnih pogojih, ki jih ima zlasti Idrija in njena okolica za turistični promet in zlasti za zimski šport. Tako nudita Kovačev rovt in Kočevse 4-8 km dolgo smučarsko progo do Idrije, idealna smučišča za začetnike pa so tudi hribine okoli kmeta Polanca. Turističnemu svetu je treba odpreti grape v Majnščici in Kramaršči, ki so tako divje romantične in slikovite, da jih brez pretiravanja lahko označujemo za »Idrijski Vintgar«. Posebno je predstavitvi širšemu gorništvu in ljubiteljem narave Vojsko iz vseh dostopnih krajev, Vojskarske spomenike iz NOV, Idrijske klavže — Belo in Strug — Kobilu in jezero — Divje jezero, ki ga je potrebno zaščititi z namenom, da ostane prirodno neokrnjeno v svoji lepoti. Za proslavo 50-letnice obstoja društva, ki bo leta 1954, je občni zbor izvolil poseben odbor. Na celo novega društvenega odbora je bil ponovno izvoljen delavni tov. Jeram Janez.

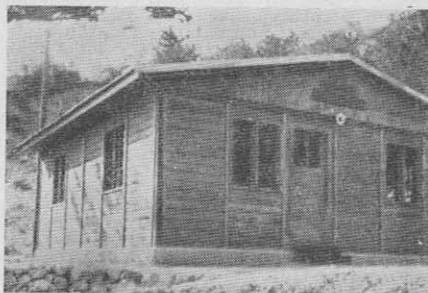
Občni zbor PD Črnomelj se je vršil dne 25. I. 1953. Društvo se je ustanovilo šele 30. I. 1952 in se še ni organizacijsko utrdilo. Evidentiranih ima sicer 217 članov, od katerih pa jih je plačalo članarino le 52. Novi odbor, ki mu zopet predseduje ustanovitelj tega društva tov. Klinar Martin, nam je porok, da si bo društvo od začetniških težav kmalu opomoglo in krepko prišlo za delo. V teku so vse priprave za postavitve novega doma na Mirni gori. Postavili so že lesen provizorij, ki služi trenutno kot zasilno zavetišče, kasneje pa bo prav prišel za prenočišče graditeljem doma. Posekali so že potrebno količino lesa in pripravili tudi nekaj ostalega gradbenega materiala. Zbrali so tudi nekaj denarnih sredstev. Denarno pomoč sta jim med drugimi obljubila OLO Črnomelj in PZS. Društvo pričakuje pomoč tudi od PD v Karlovcu, ki se za postavitev te postojanke zelo zanima. V imenu PZS je občni zbor pozdravil njen predsednik tov. Košir Fedor, ki je dal društvu tudi vsa potrebna navodila za uspešno društveno delo.

PD Velenje. Društveno delo je temeljilo predvsem na zavarovanju ostankov doma na Kozjaku. Preostale zunanje zidove so

popravili in pokrili. Društvo je v to svrhu prejelo od PZS 50.000.— din podpore, ostala finančna sredstva pa so darovali razni kolektivi. Letos bodo z gradbenimi deli nadaljevali, v kolikor jim bodo to dopuščala denarna sredstva. Število članov je močno padlo in sicer od lanskih 208 na 95. S tem so se vrste tamkajšnjih planincev sicer znatno razredčile, kar pa ne bo škodljivo vplivalo na nadaljnje društveno delo. Poskrbeli bodo, da bodo v svoje vrste vključili nove, delavljne člane, zlasti pa mladince. Največjo pomoč pri obnovi doma na Kozjaku je nudil kolektiv elektrarne Velenje, ki ima v društvu največ članov in je tudi izvršil največ prostovoljnega dela. V novi odbor so bili izvoljeni tov. Rotovnik Alfonz, Felicijan Berto, Demšar Valter, Furlan Zdenko, Prodnik Milica, Skvar Stane, Sajko Karel in Jurič Jože, v nadzorni odbor pa tov. Hudovernik Edo, Ošlovnik Alojz in Kurnik Tone. Novemu upravnemu odboru bo ponovno načeloval tov. Verdelj Avgust.

PD Zabukovca. Občni zbor društva se je vršil dne 22. III. t. l. ob navzočnosti 19 članov. Kot gost se je zbora udeležil zastopnik lovske družine iz Griž. Odbor se je boril z velikimi organizacijskimi težavami, med poslovnim letom pa je izgubil tudi tajnika in gospodarja. Ni mu uspelo, da bi imel vsaj eno redno sejo. Temu primerna je bila tudi bilanca društvenega dela. Število članstva je padlo za 210, članarino je poravnalo le 94 delavcev, 33 nameščenecv, 6 dijakov in 4 pionirji, skupaj torej 137 članov. Društvo je izvedlo tri množične izlete na Mrzlico, Okrešelj in Triglav. Markacijski odsek je pregledal vse markacije od Griž na Mrzlico in Šmohor in jih mestoma popravil, tu in tam pa obnovil tudi smerne tablice. Propagandni odsek se je trudil, da bi pridobil za planinstvo čim širši krog ljudi, pa v tem ni kaj prida uspel. Sklenili so, da bodo tesno sodelovali z lovsko družino, GRS pa so odobrili podporo din 10.000.—. V novi odbor so bili izvoljeni tov. Goropvšek Franc, Ulih Vojka, Soršek Olga, Ocvirk Drago, Plevčak Franc, Kelnar Mili, Vasle Stanko, v nadzorni odbor pa tov. Maroh Franc, Krošelj Rafko in Fabjan Stane. Upravnemu odboru bo tudi v bodoče načeloval tov. Čadej Franc.

PD Cerkno. Društvo je v organizacijskem pogledu v preteklem letu občutno nazadovalo. Pridobili so sicer 47 novih članov, hkrati pa izgubili kar 255 članov t. j. 40% celotnega članstva. Nekaj od teh jih je prestopilo v PD Most na Soči, nekaj se jih je izselilo, večina pa je odpadla. Društvo šteje sedaj še 370 članov, od teh 86 delavcev, 79 nameščenecv, 38 kmetov, 65 dijakov, 73 delovne mladine in 29 ostalih. Prišli so do zaključka, da bodo morali vzgojno delo bolj razgibati, kajti opažajo, da mnogi člani še sedaj nimajo pravega pojma o namenu in ciljnih planinstva niti pravega odnosa do društva. Društvo tudi ni imelo sreče s skupinskimi izletmi. Izvršenih pa je bilo več izletov v manjših skupinah. V bodoče se bodo povezali s šolskimi vodstvi in organizirali pionirske izlete v domače gore. Povezali se bodo tudi z voditelji predvojaške vzgoje. Število naročnikov za Planinski Vestnik je padlo od 33 na 21. Tudi v tem pogledu se bodo skušali popraviti. Precej aktiven pa

Zavetišče pri izviru Hublja
PD Ajdovščina

je bil markacijski odsek, ki je pregledal in popravil vse markacije ter namestil kazipotne tablice. Ob potih Poče—Porezen so postavili nove klopi za počivanje. Društvo oskrbuje kočo na Poreznu, zavetišče na Robidenskem brdu in zavetišče v Počah pod Poreznom. Prvi dve postojanki sta odprti vse leto, zavetišče v Počah pod Poreznom pa samo pozimi. Kočo na Poreznu je obiskalo nad 3000 obiskovalcev, enako število pa tudi zavetišče na Robidenskem brdu. Zavetišče v Počah pod Poreznom, ki je bilo odprto šele v začetku decembra 1952, je zabeležilo 300 obiskovalcev. V koči na Poreznu so dokončali dela, ki so čakala na izgotovitev že od l. 1949. Zunaj in znotraj so prebarvali vse lesene dele koč, lesen strop pa so prevlekli z oljem. Sezidali so nov dimnik, enega pa popravili. Izboljšali so tudi električno razsvetljavo. Občni zbor je dal novemu odboru vrsto nalog, ki zajemajo delo vseh sektorjev. Novo izvoljeni odbor bo tudi v bodoče vodil tov. Lahajnar Milan ob krepki podpori tov. Jereba Viktorja in Stravsra Jerneja ter ostalih delavljnih odbornikov.

PD Domžale. Zborovali so 15. III. 1953 ob piči udeležbi članov. Iz podanih poročil društvenih funkcionarjev sledi, da se je vsa njihova dejavnost odražala v glavnem le na gospodarskem sektorju, okoli gradnje Doma na Veliki planini. Povsem razumljivo je, da je zaradi tega delo na ostalih delovnih področjih znatno trpelo. Društvo je šlo v preteklem letu 336 članov, 195 mladincev in 15 pionirjev. Naraščanje oz. padeč članstva iz zapisnika občnega zbora ni razviden. Zalostno je dejstvo, da je vse delo ležalo na ramah odbornikov in nekaj agilnih članov. Dokončali so Dom na Veliki planini, manjkajo pa še vsa obrtniška dela in oprema. Pri gradnji jim je veliko pripomogla tovarna žičnica, ki so jo zgradili že l. 1951. Žičnica je v preteklem letu izkazala 2995 din dobička in to kljub temu, da tu niso upoštevani prevozi materiala za gradnjo doma niti prevoz živil in pijač za oskrbo koč na Mali planini. Če bi moralo društvo te prevoze plačevati, bi to znašalo za preteklo leto nad en milijon in pol dinarjev. To je dokaz, kako je bila potrebna zgraditev žičnice, ne glede na splošne ugodnosti, ki jo žičnica nudi v vsakem pogledu. Obisk postojanke na Mali planini je bil zadovoljiv. Načelnik alpinističnega odseka tov. Orehek Sine je v

svojem poročilu označil leto 1952 kot eno najbolj črnih v napredku in razvoju alpinistike v Sloveniji. Vzrok je deloma tragična nesreča v Špiku, glavni vzrok pa je iskati vsekakor v pomanjkanju denarnih sredstev. Odsek šteje 16 članov in je izvedel preteklo leto zimsko-alpinistični tečaj na Vršiču, kjer so opravili sorazmerno težko preizkušnjo v ledu in snegu v jeseniški smeri na Prisojnik. Poleti so člani opravili ca. 20 plezalnih vzponov, dva člana pa sta odšla s kolesi na Veliki Klek in v Lienzke Dolomite, kjer jima je neugodno vreme preprečilo izvesti kak pomembnejši vzpon. V svojih nadaljnjih izvajanjih je tov. Orehek navedel, da je alpinistični odsek prejel v preteklem letu le 7000 din podpore, kar pa je odločno premalo. Za bodoče leto bi potrebovali vsaj 25 000 din. Zatrjeval je, da društva niso samo za gospodarsko izzivljanje, temveč se morajo zavedati, da je to samo sredstvo, ki naj pospešuje planinsko-alpinistično idejo, ker končno je to tisto, kar nas družijo v planinstvu, nikakor pa ne gospodarstvo ali celo gostinska dejavnost. Propagandni odsek je izvedel dvoje predavanj, medtem ko je tretje zaradi tehničnih ovir odpadlo. Markacijski odsek je markiral pot z Male planine na Konja, smučarski odsek, ki pa je bil šele to leto ustanovljen, pa je sodeloval pri tekmah na Joštu in v Skofji Loki, kjer je dosegel zadovoljive uspehe. Novi odbor bo vodil tov. Skofic Franc, ostali odborniki so: Zarnik Ciril, Orehek Sine, Praprotnik Janez, Gril Anton, Hrovat Milan, Lenček Janez, Grandovec Franc, Vulkan Franc in Varšek Miro. Nadzorni odbor tvorijo tov. Senica Jože, Vidmar Jože in Podlogar Milka.

PD Ruše je zborovalo dne 28. II. 1953 v društveni sobi OF v Rušah. Občinski ljudski odbor je zastopal predsednik tov. D. Magdič, svoje zastopnike pa so poslali tudi sindikati Tovarne dušika, Zelezarne Ruše, Zelezarne Bistrica in Tekstilne tovarne Ruše ter KSS, OF, ZB in ZKS. Od 18-članskega odbora je prisostvovalo običnemu zboru le 8 članov in tretjina celotnega članstva. Iz poročila predsednika tov. Tomca Miroša je razvidno, da je PD Ruše, ki ga je prej odlikovalo poleg uspešnega ideološkega tudi krepko gospodarsko delovanje, v zadnjih letih, posebno pa v preteklem poslovnem letu, skoraj postalo le »društvo za upravljanje dveh planinskih gostiln«. To je porazna ugotovitev, in če tej dodamo še to, da je slonelo vse društveno poslovanje na petorici odbornikov, največ pa na ramenih predsednika, lahko samo še ugotovimo, da bi bilo bolje, ako tako društvo preneha s svojim delovanjem. Odbor od lanskega običnega zbora ni prejel nikakih delovnih nalog, niti proračuna za poslovanje. Začel je poslovati s skoraj povsem novimi tovariši, katerim je bila društvena problematika popolnoma neznana, z razveseljivim saldno din 166 913.— izkazanih dolžnikov, ki tega zneska nikoli ne bodo poravnali, s čistim dobičkom din 246 016.—, ki je bil fiktiven ter še z zneskom din 386 203.— tekočih dolgov, od katerih preko din 15 000.— v bilanci sploh ni zavedenih. Odbor je bil slab sestavljen. Gospodarski odbor so tvorili kar štirje sicer zelo sposobni in ugledni tovariši, ki pa svojih funkcij niso

mogli izvrševati zaradi prezaposlenosti s poklicnim delom. Podpredsednik je odstopil že v prvem poslovnem mesecu, blagajnik je hkrati vršil knjigovodske posle, tajnik je zaradi prezaposlenosti vodil le sejne zapisnike, od ostalih 9 odbornikov pa je povprečno samo eden prihajal na seje. Odbor je takoj pravilno ugotovil, da so režije spričo občutnih dolgov prevelike. Rentabilitetni račun je bil porazen in je nujno terjati hitre ukrepe. Postojanke so bile pasivne. Ze prvi teden v januarju je sledila prva arbitražna tožba za din 97 000.—, tej pa so hitro sledile še druge. Vse društveno delo je bilo zato osredotočeno izključno na odplačevanje dolgov, ki so bili kar izdatni. Samo v letu 1952 je društvo poravnalo za okrog din 300 000.— dolgov. Znižali so režijsko administracijo od din 100 000.— na din 10 000.—, vso obširno administracijo je opravljal predsednik sam. Odnos z oskrbniki ni bil najboljši. Tinetov dom pri Arehu je zaradi nerentabilnosti zaprt že od januarja t. l. Društvo bo moralo prenehati z oskrbovanjem Koče nad Šumnikom, ki jo bo Gozdna uprava odslej zopet sama potrebovala, zato pa bo moralo verjetno v doglednem času najti svoje torišče za svojo dejavnost drugod, verjetno na bližnjem Klopnem vrhu, kjer je že nekdo stala planinska koča. Tinetov dom pri Arehu so spodaj pretistili, vodovod pa še čaka na popravilo. Veliko skrb povzroča tudi poletni usihajoči studenc in pomanjkanje električne moči. Društvo je konec leta izkazalo din 59 000.— čistega dobička, kar je vsekakor lep uspeh, če pomislimo, da je bilo še sredi poslovnega leta deficitno in da je bil promet v obeh postojankah komaj tretjino tako velik kot lansko leto. Občutno je padla članarina, ki odraža tudi ideološko raven društva. Propaganda za Planinski Vestnik je vršil samo tov. predsednik in dvignil število naročnikov od 8 na 40. Značilno je, da preje niti društvo samo ni bilo naročeno na edino strokovno planinsko revijo in da je imela le ena postojanka naročen Planinski Vestnik. Markacijski odsek ni deloval. V ta odsek izvoljeni tovariši se sploh nikdar niso udeležili društvene seje. Tudi tu je moral sam predsednik prijeti za delo, pomagal pa mu je uslužni načelnik markacijske baze v Mariboru prof. Šumljak. Delal tudi ni smučarski odsek, dasi so na razpolago idealna smučišča. Škoda, da društvo ne goji albinizma, saj so tudi možnosti za trening začetnikov v neposredni bližini samih Ruš. Občni zbor je najmarljivejše društvene funkcionarje in ostale delavce nagradil s planinskimi čilvoni, neutrudnemu in vztrajnemu predsedniku tov. Tomcu, kateremu edinemu imamo zahvaliti, da je ozdravil društvene finance in postavil na zdravo gospodarsko bazo, pa je dal občni zbor priznanje s tem, da ga je ponovno in soglasno izvolil zopet za predsednika društva, hkrati pa mu podelil primerno denarno nagrado.

PD Jesenice. Društvo stalno oskrbuje Erjavčovo kočo in Tičarjev dom na Vršiču, poleg tega pa še zavetišče pod Špičko. Aktiv Poštar se je lotil obnove bivše graničarske karavle pod Solno glavo in z obnovo v glavnem tudi že končalo. Vse delo so po večini opravili sami člani aktivna in njihov trud ni bil zaman. Matično

društvo je dogradilo ličen buffet pri izviru Soče, ki bo že letos služil svojemu namenu. Vsako leto večja frekvenca na lepi avtomobilski cesti, ki veže gornjo Savsko dolino preko Vršiča s Trento pa nujno terja postavitev novega modernega planinskega hotela na Vršiču. Temeljni kamen za ta bodoči dom bi društvo želelo postaviti že v tem letu, ko bo slavilo 50-letnico svojega obstoja. Prve spomladanske mesece so bile sicer vse njihove postojanke deficitne, to stanje pa se je kmalu popravilo. V glavni letni sezoni so bile natrpane s planinci in so promet komaj zmagovale. Tudi zavetišče pod Spičko je bilo v preteklem letu dokaj dobro obiskano. Za postojanko je vzorno skrbel tov. Blažej. Gospodarski odsek je pod vodstvom svojega načelnika tov. Černetza Janeza dobro gospodaril. Z dobrim gospodarstvom na postojankah in v društvu je dosegel, da je v celoti odplačal obratna sredstva v višini din 250 000.— in si ustvaril lasten obratni kapital. Manj uspešni so bili na organizacijskem sektorju. Visok padec članstva — saj so v preteklem letu izgubili 611 članov — priča, da društvo tu ni bilo kos svoji nalogi. Enako je s Planinskim Vestnikom. Dasi je bilo v letu 1946 od vsega vpisanega članstva 50% naročnikov na revijo, znaša ta odstotek sedaj komaj 5%. Propagandi je uspelo organizirati in izvesti nekaj skupinskih izletov v domače gore, v juniju pa je alpinistični odsek s pomočjo matičnega društva organiziral odpravo v pogorje Lienških Dolomitov in Visokih Tur, katere se je udeležilo 26 alpinistov in 19 planincev. Alpinisti so v Lienških Dolomitih izvedli 9 različnih plezalnih vzponov, v Seekopfu, Teplitzerspitze, Laserzwand, Roter Turmu, Sandspitze, Spitzkoflu itd., na Grossglockner pa se je povzpelo 39 udeležencev odprave, kar je najmožičnejši vzpon naših gornikov v inozemskih gorah. Tudi na Johannesbergu in Glocknerinu je bilo več planincev, večji alpinistični vzpon pa je bil izveden po dveh alpinistih skozi težki Pallavacinijev žleb v Glocknerju. Alpinistični odsek šteje 16 članov in 12 planincev, ki so vsi aktivni. Odsek je imel okrog 20 sestankov, izvedel pa je tudi več skioptičnih predavanj doma in pri sosednjih društvih. Knjižni sklad je povečal za 30 knjig. Dvakrat so predvajali film Triglavske strmine v popolnoma zasedenih dvoranah. Zelo aktivni so bili v dopisništvu. Člani odseka so večkrat nastopali kot instruktorji na raznih tečajih, zlasti pa so delovali v GRS. Tudi v prostovoljnem delu niso zaostajali za drugimi. Precej delovnih ur so posvetili končni ureditvi bivača IV., koči v Martuljku, bivaku III.* in popravilu vseh poti v okolici Vršiča. V novembru so odkrili na Mihovem domu spominsko ploščo znanemu alpinistu — partizanu Arihu Mihi, ki je padel februarja 1944 v Podkorenju. Kljub veliki zaposlitvi v Zelezarni in ostalih tekočim so izvršili pozimi okrog 90 vzponov in tur, poleti pa okrog 300 vzponov vseh težavnostnih stopenj. Po članih AO Jesenice so bile poleti izvršene tri nove plezalne smeri v skupini Škrlatice. Odsek je vodil znani alpinist in reševalec tov. Krušič Janez, ki je odseku posvetil ves svoj prosti čas in znanje. Lep nagovor na občni zbor je imel znani planinski udarnik tov. Šavli Ivan, ki je navzočim predočil, da je bilo

pred 80 leti ustanovljeno v Bohinjski Srednji vasi prvo planinsko društvo pod imenom »Triglavski prijatelji«. Istega leta 23. avgusta pa je bila pod Triglavom otvorena tudi prva slovenska planinska postojanka, nazvana »Triglavski tempel«. Za tov. Bučarjem Tonetom, ki je pozdravil občni zbor v imenu PZS, so občni zbor pozdravili še delegati PD Mojstrana, Gorje in Javornik. Na čelo nove društvene uprave je bil ponovno izvoljen tov. Zupančič Franc.

Občni zbor PD Ljubljana-matica dne 15. I. 1953 je potekel v duhu 60-letnice obstoja. Okusno opremljeno dvorano Doma sindikatov je članstvo docela napolnilo. Izvolitev delovnega predsedstva, v katerem je bil poleg znanih pionirjev planinstva inspektorja Westra Josipa, profesorja Mlakarja Janka in profesorja Kunačarja Pavla, tudi soustanovitelj matičnega društva — edini še danes živeči pipar Korenčan Ivan — so zborovalci sprejeli z viharnim aplavzom. Občnega zbora so se udeležili tudi zastopniki PD Zelezničar, Kranj in Jesenice ter predstavniki Putnika, Smučarske ter Turistične zveze Slovenije. V imenu PZS je pozdravil zbor njen predsednik tov. Košir Fedor. Občni zbor je vodil tov. ing. Lavrenčič.

Predsednik tov. Štajdohar je najprej orisal historiat društva. Nato je tov. Štajdohar na kratko poročal o delu društvenih odsekov. Na splošno je ugotovil, da je 18-članski upravni odbor preveč togo telo. Nepravilno je bilo tudi to, da je upravni odbor reševal drobne gospodarske in ostale probleme v škodo organizacijsko-propagandnih problemov. Predlagal je, naj se v upravni odbor voli poleg predsednika le 8 članov, ki naj imajo vsak svojo komisijo. Gospodarski odsek naj bi se postavil čimprej na lastne noge. Uprava naj se krije iz članarine, koče in domovi iz oskrbe, vzdrževanje postojank in event. nove gradnje pa iz posojil. Odločno je odklonil iskanje denarnih virov po podjetjih, ker jemlje društvu samozavest in ugled, podjetja pa spravlja s tem v mučen položaj. Društvo je ustanovilo planinske aktive v 25 različnih podjetjih in šolah in s tem zajelo okrog 2000 članov, kar pa je komaj približno 23% od celokupnega članstva. V tej smeri bo moralo delo vsekakor nadaljevati.

Propagandni odsek je priredil 29 skupinskih izletov s skupno udeležbo 570 članov. Izlete so usmerili na vse strani: Gorenjsko, Belo Krajino, Notranjsko, Slovensko Primorje in Savinjske Alpe itd., v septembru pa tudi članski izlet v Lienz, Veliki Klek, Beljak in Celovec. Vendar je pa tudi število izvedenih izletov občutno padlo v primeri s številom izletov v lanskem letu. Objav za znižano vožnjo je bilo izdanih 1910, po čemer je soditi, da je obiskalo gore približno 1910 skupin s približno 9550 člani. Odsek je skrbel za stalno izmenjavo propagandnega gradiva v izložbenih omarih. Vseh predavanj je bilo 7, dva predavatelja sta bila inozemca: dr. Gross Hans je predaval o Sahari, ing. Maurice Herzog pa o vzponu na Annapurno. Predvajali so tudi več planinskih in smučarskih filmov. Z nabavo novih diapozitivov je propagandnemu odseku uspelo organizirati serijska planinska predavanja. Ta standardna predavanja vodi tov.

Blažej Janko, ki predava po raznih sindikalnih podružnicah, tovarnah in šolah in kaže našemu delovnemu ljudstvu v sliki in besedi lepoto naših gora. Knjižnica, ki je edina v državi, je doživela kaj žalostno usodo. Z utesnitvijo in izgubo enega prostora v društvenem lokalu se je morala preseliti v lešen provizorij v Parmovo ulico, kjer le zasilno obratuje. Knjižnica je urejena in šteje okrog 3200 planinske, geografske in potopisne literature. Društvo bo po svojih močeh prispevalo tudi k dvigu naročnikov Planinskega Vestnika. Od 9907 članov je naročenih na Planinski Vestnik le 6%. Obvezali so se, da bodo pridobili 1000 novih naročnikov. Fotoodsek je bil pravzaprav mrtev. Komaj se je formaliral in hotel pričeti z delom, se je material tako podražil, da mu je bilo onemogočeno vsako delo. Planinski ples, ki ga je društvo priredilo v vseh prostorih hotela Union, je žel splošno priznanje, dokaj izdaten pa je bil tudi finančni uspeh. Markacijski odsek je svojo nalogo dobro opravil. Markiral je bližnjo ljubljansko okolico, nekoliko pa tudi v triglavskem pogorju. Alpinistični odsek šteje 31 aktivnih članov. Iz odseka so bili črtani tisti, ki se že več let ne bavijo z alpinizmom. Člani odseka so izvršili tri prvenstvene vzpone v težavnostne stopnje, in sicer severni raz Malega Dražkega vrha nad Krmo ter smeri v zapadni steni Vršičev in v severni steni Dedca nad Korošico. V aprilu so izvedli dobro uspeli zimsko-alpinistični tečaj na Kredarici. V vrsti ostalih vzponov naj omenimo le še nekaj najvažnejših kakor: Čopov steber v Triglavski severni steni s prvenstveno izstopno varianto, prvo ponovitev južne stene Kogla, prečenje severne stene Ojstrice ter levo in desno smer v Dedcu. Štirje člani so se udeležili odprave v Crno goro, kjer so obiskali skupino Prokletij ob albanski meji. Odsek je nadalje organiziral dve plezalni odpravi v inozemstvo. Slabo vreme je sicer onemogočilo plezalne ture v Grossglocknerju, skupina iz Karwendela pa se je vrnila z dobrimi uspehi. Uspelo ji je preplezati v slovitih steni Laidlerer dve odlični smeri, in sicer Dibona-Mayer in smer Auckentaller; prva je pete, druga pa šeste težavnostne stopnje. Obe plezalni smeri sta znani po svetu in so ta dejanja nedvomno pokazala v tujini visok nivo našega alpinizma. Odsek tudi v preteklem letu ni zabeležil nobenih nesreč.

Gospodarsko poročilo je podal tov. Marsel Ivo. Uvodoma je povedal, da je bilo to eno izmed najtežjih obdobij gospodarjenja glede na dejstvo, da so bile ukinjene državne subvencije, s katerimi so prej v glavnem krili stroške vzdrževanja visokogorskih objektov ter popravila in nadelave potov in markacij. Odslej se bodo morali vsi ti izdatki kriti izključno iz članskih prispevkov. Od 12 480 evidenčnih članov je poravnalo članarino le 7856. Ker je v tem letu na novo pristopilo 1951 članov, šteje društvo danes 9907 članov. Obisk postojank je precej nazadoval, vzporedno s tem pa je bil tudi dohodek zelo pičel. Društvo oskrbuje Dom v Kamniški Bistrici, Triglavski dom na Kredarici, Kočo pri Sedmerih jezerih, Dom na Komni in Dom Savico. V letu 1951 je obiskalo te postojanke 40 502, leta 1952 pa samo 27 863 obiskovalcev. Dohodki ome-

njenih postojank so znašali leta 1951 din 1 721 018.—, v preteklem letu pa ne večvštevši Komne, ki je bila deficitna, samo din 528 410.—. Ker je imel Dom na Komni din 553 806.— izgube, je celotna oskrba postojank izkazala primanjkljaj din 25 396.—. Manjši dohodki so jim pritekali od predavanj, od prostovoljnih prispevkov za objave, od planinskega plesa, nekaj pa so tudi prejeli podpor od raznih delovnih kolektivov. PZS jim je dodelila din 600 000.— za obnovo karavle pri Savici ter din 200 000.— kot prispevek PD Bohinjske gradnje električnega daljnovođa na Komno. Z obnovo karavle pri Savici so pridobili dve sobi z dvema ležiščema in skupno ležišče za 15 oseb, v stranski zgradbi pa prepotrebno skladišče in drvarnico. Zavetišče bo zelo koristno služilo predvsem planincem, ki prihajajo v poznih nočnih urah do Savice in žele na Komno ali Bogatin. Na Komni so prepleskali fasado s karbolinejem, pokrili oz. izolirali streho transformatorske postaje in cistern, v sobah pa zamenjali v žimnicah bohinjsko travo z žimo. Obnovili so bivšo italijansko kasarno na vrhu Bogatinskega sedla in v njej uredili poleg kuhinje dnevno sobo in skupno ležišče. Ta postojanka bo v času močne frekvence spomladaj zasilno oskrbovana in bo nudila številnim izletnikom na Lanševico ali na Krn prijetni oddih. V Triglavskem domu na Kredarici so zamenjali elektriko na veter z butan plinom. Plin je poceni in se je zelo obnesel. V Kamniški Bistrici so napravili novo ograjo in uredili pralnico. Za upravne stroške so izdali skupno din 409 299.—, kar je vsekakor zelo močna postavka. Društvo ima sicer tudi še nekaj dolga, katerega pa visoko prekaša zaloga blaga tako, da je njihovo gospodarsko ravnanje pravo trdno. Visoko bremenijo oskrbo izdatki za plače uslužbencem planinskih postojank. Kljub izdatnemu dvigu izdatkov za oskrbo pa so cene v postojankah le malo zvišali. Prepričani so, da bi vsako nadaljnje zvišanje cen preveč občutno zadelo obiskovalce postojank in bi obisk še bolj padel. Od nalog, ki so si jih postavili na občnem zboru lanske leto, so ostale nerealizirane le priprave za vzpenjačo na Komno in napeljavo telefona, kar pa niso mogli izvršiti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

V debati so govorniki obravnavali neprimerno ponašanje in pijančevanje v kočah, padec obiska koč, neaktivnost društva pri zbiranju naročnikov PV, zaščito planinske flore, usmerjanje izletov na Dolenjsko grčevje in Kras itd. Občni zbor je počastil tudi jubileja dveh zaslužnih društvenih funkcionarjev: tov. Jeretine Jožeta, ki vrši funkcijo društvenega blagajnika in gospodarja Doma v Kamniški Bistrici že 35 let ter 25-letnico v upravnem odboru društva vedno mladega in živahnega tov. Marsela Iva.

Novoizvoljeni upravni odbor, ki mu že šestič načeljuje predsednik tov. Stajdohar Tone, si je določil za prihodnje poslovno leto vrsto nalog gospodarskega značaja, pogrešamo pa delovne obveze iz ostalih sektorjev dela. Občni zbor je tudi poslal pozdravno brzojavko predsedniku republike tov. Titu.

K 60-letnemu jubileju PD Ljubljana-matica iskreno čestitamo.

IZ PLANINSKE LITERATURE

Geografski vestnik 1952. Oficialni slovenski časopis za geografijo in sorodne vede, ki ga izdaja Geografsko društvo v Ljubljani in ga urejmeta univerzitetna profesorja dr. A. Melik in dr. Svetozar Ilešič, prinaša v svojem 24. letniku (1952) na 250 straneh mnogo tehničnih znanstvenih člankov, poročil in ocen. Med njimi jih je nekaj, ki zaslužijo posebno pažnjo planincev, zlasti onih planincev, ki se približujejo našim goram z globljimi interesi in z željo po temeljitem spoznanju njihovega ustroja, njih zgodovine, njih geografskih, naravoslovnih in drugih zanimivosti in posebnosti. — Med splošno zanimivimi prispevki, ki jih prinaša zadnji letnik Geografskega vestnika, naj omenimo Antona Melika spis »Naše jadranske luke«, v katerem pisec razmotriva prometne funkcije teh luk, njih povezanost z zaledjem in verjetni bodoči razvoj. — Srečko Brodar objavlja prispevek o stratigrafiji kraških jam v Plivški kotlini, Ivan Rakovec razpravlja o nastanku in razvoju Ljubljanskega polja, Nada Čadeževa poroča o podzemski poti Kraške ponikalnice Logaščice, meteorolog Vitalij Manohin pa objavlja pregled temperatur in padavin v Ljubljani v zadnjem stoletju (od 1851 do 1950). — Vladimir Klemenčič raziskuje rast prebivalstva na Slovenskem Koroškem in jo prikazuje s petimi kartami. — Posebno zanimanje planincev zasluži članek Milana Šifrerja, ki se peča z obsegom poledenitve na Pokljuki; zbrano gradivo dokazuje, da je (v nasprotju z mnenjem E. Brücknerja) led pokrival velik del Pokljuke, kjer so vidni sledovi ledenika izpod Debele peči, sledovi Lipanskega ledenika na planini Javornik in okrog nje, nasipi in morene v kotlini, kjer leži Dom na Pokljuki, na planini Za Jamniki, sledovi odcepkov, ki jih je Bohinjski ledenik pošiljal čez Goreljek proti severu, sledovi radovinskega ledenika, ki se je naslanjal na Pokljuko itd. — V zgodovini

kulturnega dela slovenskega planinstva pa posega *Janka Tavčerja razprava Razvoj planinskih poti v Slovenskih Alpah*. Avtor si je postavil vprašanje, koliko so stara naša planinska pota, kdaj so nastala, kako so se razvijala in kakšne potrebe so jih narekovala. Pisec obravnava le pota v Julijskih in Savinjskih Alpah in se ne peča s potmi v alpskem predgorju, v Karavankah, na Pohorju itd., ker jih ne šteje med prave planinske poti, ki bi se bile na novo gradile v planinske namene. Glavni viri, ki so piscu služili pri njegovem raziskovanju, so spisi Melika, Tume, Planinski Vestnik, M. M. Debelakove »Kronika Triglava«, spomini dr. Fr. Tominška, Jakoba Aljaža in dr. Brileja Priročnik. Zgodovina planinskih poti je obravnavana v poglavjih, ki pripovedujejo najprej o planinskih poteh v davnini, pred vznikom planinstva, ki so nastale iz potreb pastirjev in lovcev in držale le do pašnikov in lovišč. Ideja alpinizma, poročena v drugi polovici 18. stoletja, je dala povod za zgradbo prvih planinskih poti, ki so jih zasnovali znanstveniki (Hacquet, Žiga Zois), ki so prvi usmerili svoje korake v gore. Vendar so šele sto let kasneje, okrog l. 1870 nastala nadelana pota na Triglav, ki so vezala dolino s prvo Triglavsko kočo. Sledi opis dela v dobi klasičnega planinstva, ki jo lahko imenujemo tudi rojstno dobo naših turističnih planinskih potov, ter opis narodne borbe med tujevodnimi planinskimi organizacijami in Slov. plan. društvom, ki se je odigravala zlasti tudi na polju gradnje plan. postojank in nadelovanja potov in se je nadaljevala do prve svetovne vojne. Zaradi nesrečne razmejnitve, ki je bila posledica rapalske mirovne pogodbe, je moralo Planinsko društvo graditi mnoge nove dostope na gore, ker so ugodnejše že poprej zgrajene poti po južnih straneh pripadle Italiji. Pisatelj omenja najvažnejše od teh poti

in zaključuje spis z omembo cestnih zgradb in novih steza po NOV, ko je z osvoboditvijo Primorja nastala potreba obnovitve pristopov na južni in zapadni strani Julijskih Alp, ki se v zadnjih letih sestavno izvajajo. V pregledu o literaturi so omenjeni in ocenjeni mnogi slovenski in drugi spisi, ki spadajo v našo planinsko knjižnico; naj omenim le Beneško Slovenijo (uredila D. Feigel in V. Nanut), Borivoja Ž. Milojevića Durmitor itd., seveda, ne da bi se prašili po zabojih, v katerih počiva sedaj naša edina velika planinska biblioteka!), temveč da bi prišli v roke planincem in jim širili obzorje. A. B.

Naše planine 1953; št. 3—5. Izšel je drugi zvezek Naših planin v letošnjem letu, ki na skoraj sto straneh obsega številke 3—5.

Prva dva članka sta posvečena šestdesetletnici slovenskega planinstva. Prvega je napisal Uroš Župančič. O njegovem članku moramo reči, da slabo zastopa šestdesetletnico slovenskega planinstva v neslovenski reviji. O zgodovini slovenskega planinstva je bilo napisanih že toliko splošnih resnic in ugotovitev, da kar zahrepenimo po članku, ki bi nam povedal vsaj drobec novega. (Opozarjamo na zelo dober članek dr. Brileja v Vodniku leta 1952). N. pr. Vloga in delo nemških društev pred vojno nista bila tako nepomembna, kot bi sklepali po članku in tudi vse njihove kočje niso stale na »drevesni meji« in »nizko pod vrhovi in grebeni naših gora«. Reči pa bi se dalo še kaj drugega.

Župančič je poznan alpinist in si je ustvaril ime tudi v planinskem slovstvu. Vendar bi bil moral 60-letnico slovenskega planinstva v bratski reviji predstaviti z večjo odgovornostjo, smislom za znanstveno resnico ter čutom za mero.

Drugi spominski članek pod naslovom »Dr. Julij Kugy in Trenta« je napisal dr. Gušič. Članek zelo toplo govori o prebivalcih pod gorami in o dr. Kugyju. Besedilo dopolnjuje več slik, med drugim tudi slika Scabiose Trente ter naslovna stran Hacquetove knjige, katero je Tommasini s svojim posvetilom takrat poklonil devetnajstletnemu Kugyju.

Precej prostora zavzema tudi Šantekov opis vzpona preko Čopovega

stebra v Triglavski steni. Ta vzpon je po vojni največji uspeh hrvatskih alpinistov v Julijskih Alpah in zato ni čudno, da je vzbudil toliko hrupa. Članku bi se dalo očitati le, da je v njem več kaminov, plošč in polic kakor pa doživetja. Toda ta pomanjkljivost je pač tipična za skoraj vse članke, ki opisujejo tehnično izredno težke vzpone, in pred nekaj leti tudi pri nas ni bilo drugače. Stvar je šla celo tako daleč, da so celi generaciji očitati duševno preproščino. Pri Hrvatih tako daleč gotovo ne bo prišlo in tudi ni potrebno. Ko se veselje nad vzponi poleže in umiri in ko neko časovno razdobje izkristalizira v nas doživetje, tedaj spregovore alpinisti tudi o drugih stvareh. Vsekakor pa moramo navezi Šantek-Hanzer priznati znatno tehnično zmogljivost.

Sledi zelo dober in živo napisan članek Babića-Gjalskega o »Ledenikih in njihovem gibanju«, ki govori o novih metodah glaciologije.

Ing. Stefanović iz Beograda opisuje zimski vzpon na Snežnik; Mlinarić pa pod naslovom »Pohodi v planine« zelo posrečeno skicira nekaj scen z vzponov na Bjelašnico, Čvrnico, Prenj in Velebit.

Članek Vladimirja Blaškovića »Preteče HPD u Hrvatskoj« je kratek, a za zgodovino planinstva na Hrvatskem izredno pomemben. Avtor pripoveduje o učiteljskih druščinah, ki so zahajale na Sljeme še pred pričetkom organiziranega planinstva.

Ing. Ščedrov opisuje vzpon na Rumijo; članek Mirka Maleza »Geološke bilješke sa Učke« pa zahteva od bralca že nekaj znanja geologije.

V drobnem tisku sledita dve reportaži. Prva »Susret na Donat gori« (avtor Gerhard Ledić) opisuje prevzem štafetne palice na Donački gori; druga »Da se upoznamo« (avtor Tomislav Jagačić) pa zelo dinamično pripoveduje o ustanovitvi planinskega društva v malem mestu Kutini.

Pipinić opisuje izlet z otroki na Ivančico in prikaže otroško navdušenje nad prvim doživetjem na vrhu. Domjanić opisuje bralcem idealni lik planinskega vodnika. Lepe lastnosti so človeku prirojene in če jih nima, mu jih tudi z naštevanjem v članku ne moremo dati. Članek nas močno spominja na različne »like alpinistov« pri nas v polpretekli dobi.

Grimani iz Splita prikazuje v članku, kakšnega gospodarskega pomena bi bila železniška proga Split—Livno in zaključuje, da bi izredno koristila tudi razmahu planinstva v Splitu. Vrsto člankov zaključuje Malović z opisom planinskih zdravilnih rastlin, ki izhaja v nadaljevanjih.

Med vestmi najdemo opis in načrte novega planinskega doma na Jankovcu, zaključke plenuma Planinske zveze Jugoslavije in plenuma Planinske zveze Hrvatske, Titovo štafeto ter drobne vesti iz domačih društev. Zanimiv je prikaz o delu, oziroma o načrtih za delo obnovljene hrvaške GRS.

J. B.

Trije Journali iz angleškega Commonwealtha. 1. The Alpine Journal, London, maj 1953. Ta vodilna angleška planinska revija nas kot običajno popelje sem in tja po kontinentih, a na čelo te številke postavlja seveda poročila iz Himalaje, ki sedaj še posebej zanimajo ves planinski svet. List hoče vedno biti aktualen. Pod naslovom Švicarska ekspedicija na Everest spomladi 1952 priobčuje izvleček iz predavanja, ki ga je imel udeleženec te odprave Švicar André Roch 20. I. 1953 v Alpine Clubu v Londonu. O tej odpravi smo že poročali. Članek poudarja, da je bila večina pota z juga do tedaj še neraziskana, potrjuje, da je odprava našla sledove »strašnega snežnega človeka«, ki po njenem opazovanju ne živi v snegu, temveč tik pod njegovo mejo in se samo pred motilci umakne v višje snežene lege. Opisuje most na vrveh čez Veliko razpoko, kjer se je Shipton 1951 moral vrniti in pravi, da drugače ni ravno pretežka, zato pa je nevarna, ker se lomijo celi stolpi ledu. Šerpa Tensing je očarljiv človek z veliko vztrajnostjo. Vzrok neuspeha odprave leži v tem, da so bili plezalci za končni naskok že vse preveč izčrpani, predolgo so bivali v višini 7000 m, kajti zdi se, da zadostuje za najboljšo aklimatizacijo višina 6300 do 6500 m. Zadnji del vzpona ne proži pravzaprav nobene ovire, izvzemši fiziološki problem. Nad 8500 metrov ni mogoče nobeno življenje, kar dokazuje dejstvo, da so poginile vse živali, s katerimi so doktorji delali poskuse. Aparati s kisikom, »angleškim zrakom« v očeh domačinov, so bili pretežki in tudi na Mt. Blan-

cu za pohod na vrh ne bi bili ravno igrača.

Zadnji del vzpona opisuje Roch tako-le: »Naša prijatelj (Lambert in Tensing) sta dosegla greben skozi žleb nekako v višini 8400 m, kjer sta našla dobro ravnicco in sta tam postavila šotor. Njuna naloga je bila s tem izpolnjena, vendar je med tem obema prišlo na misel, da bi šla na vrh. Ostala sta v šotoru brez spalnih vreč in brez kurjave in sta prebila noč s tem, da sta topila sneg nad svečo in pila, pila in pila. V tej višini ni mogoče več jesti zaradi pomanjkanja kisika in telo se v tem redkem in skrajno suhem zraku dehidrira. Zeja postane neznosna. Četrty dan, po dveh bivakih, sta odšla na pot. Vreme ni bilo dobro. Pet in pol ure sta hodila po jugovzhodnem hrbtu vedno po južni strani. Končno sta dosegla višino 8600 m, potem ko sta tako priplezala 200 m nad šotor. Nista bila več ko 250 m višine pod glavnim in 100 m pod južnim vrhom. Če bi bila šla dalje, ne bi bila imela moči za vrnitev, zaradi česar sta se odločila nazaj. Žalostna resnica je, da pomeni tistemu, ki se v tej višini cilju odreče, vrnitev veliko olajšanje.« — Opis je torej zelo skromen, a mimogrede nekako poudarja, da bi bilo na vrhovi skoraj prišlo do nesreče, ker nista mogla tik pred taboriščem več premagati snežnega grička, ki ju je ločil od šotorov oporišča. Legla sta in čakala svojo usodo. K sreči so ju tovariši iskali in našli.

R. C. Evans opisuje v daljšem članku ekspedicijo na Cho Oyu, vrh zapadno od Everesta. Njegove višine ne navaja, pove pa, da je bila dosežena višina 7500 m, vrh sam pa ne. Odprava se je nato omejila na nekaj drugih brezimenskih sedemtisočakov in na raziskavanje dolin in prelazov tam okoli. — Sledi članek iz Švice iz okolice Zermatta, Chamonixa in Courmayeurja, dalje življenjepis vodnika Petra Eggerja iz Grindelwalda in med osmrtnicami tudi poslednja beseda znanemu švedskemu raziskovalcu Centralne Azije dr. Sven Hedinu. Naštevava njegova potovanja in njegova dela, po pravici poudarja, da je bil ta veliki raziskovalec in znanstvenih v prvi vojni na strani Viljema II., v drugi vojni pa pravi nacist, zaradi česar ga je angleška Kraljeva

geografska družba, ki mu je poprej podelila zlato kolajno, črtala iz seznama častnih članov, kar je storil tudi Alpine Club.

Med planinsko literaturo ocenjuje knjigo Erica Shiptona o angleški odpravi na Everest 1951 in Andreja Rocha o pomladanski švicarski 1952. Po pravici se tu poudarja zasluga švicarskih odprav, ki so omogočile končni uspeh v letu 1953.

2. The Scottish Mountaineering Club Journal, Edinburgh, 1953. Ta revija nas vodi skoraj izključno po Škotski. Iz člankov in fotografij je razvidno, da so ti, nam popolnoma nepoznani kraji, tudi pripravni za planinstvo, da imajo svoje lepote, vredne vse ljubezni. Saj so dali svojim prebivalcem svojstven značaj in govorico — in če hočete — obleke in dude. Naštevaje člankov in njih vsebina naših bralcev ne more zanimati. Zanimalo pa jih bo morda to, da člani te planinske organizacije navzlic znani škotski štedljivosti delajo ture širom po svetu, po Himalaji, Afriki, Korziki, Španiji, Norveški in seveda tudi po Alpah. O njih svojemu listu na kratko poročajo. Med temi poročili se bere tudi to-le:

»Povzpeli smo se na Triglav 29. julija po navadni poti iz Staničeve koče (Staničeve Hut). Naslednjega dne smo sestopili skoraj do Aljaževega doma (Aljažev Hut) za naskok po spoštovanje vzbujajoči severni steni Triglava po slovenski smeri, ki smo ga pa morali opustiti zaradi težav pri iskanju smeri. Ko smo prišli čez Hribarice (Hribarice Pass), smo splezali na Tičarico (Ticarica) iz Koče pri sedmerih jezerih (Hut of the Seven Lakes of Triglav). Iz koče v Tamarju (Tamar Hut) smo se povzpeli na Jalovec (Jalovec) in na vzhodni vrh Mojstrovke (Mojstrovka) po severno zapadni strani.

Dolomitski apnenec je prevladujoča geološka formacija Julijskih Alp. Dostop na vrhove s severne ali zahodne strani branijo strme skalnate stene, vendar se vrhovi pogosto dajo doseči z drugih strani po razmeroma lahkem smerem. Nič ni nenavadnega zaradi dobro markiranih smeri do koč in vrhov povzpeli se čez strme skalnate stene po stopnicah klinov in vrvi večkrat po sto čevljev visoko. Pisec poprej nikjer v Alpah ni na-

letel na tako ekstenzivno porabo teh pripomočkov.

Oficialni jezik tega dela Jugoslavije je slovenski, vendar večina oskrbnikov in prometnih uradnikov etc. govori nekaj nemščine. Ob razmerju zamenjave 840 din za funt stane naše bivanje (9 noči po kočah) štiri do pet funtov za osebo.«

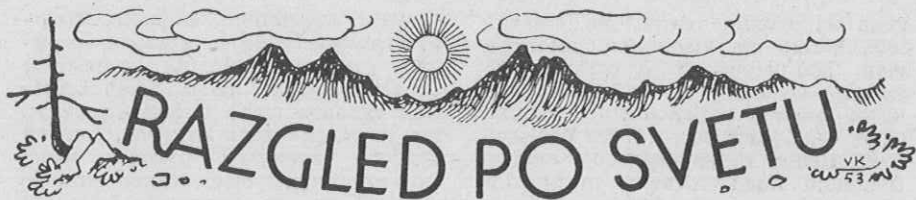
Poročilo je napisal G. G. Freeman.

3. The Journal of the Mountain Club of South Africa, Cape Town, 1953. Ta južnoafriška planinska organizacija je že lani praznovala svojo šestdesetletnico, o čemer smo poročali lani ob slavnostni številki te revije, izhajajoče v debelem zvezku enkrat na leto. Pričujoča številka se bavi izključno z zadevami Južne Afrike in, ker se v organizaciji kluba ni v bistvu nič spremenilo, opozarjamo na svoje lansko poročilo. Kratka notica v reviji pa pravi:

»Z zahvalo priznavamo, da smo leta 1952 prejeli izvide sledečih revij... Planinski Vestnik (Slovenija...). Od tujejezičnih so poleg PV naštetih samo še Die Alpen in Rivista mensile. Kdo neki čita ob Rtiču Dobre nade naš list? Dr. Pr.

V uredništvo smo prejeli:

Proteus, ilustriran časopis za pljudno prirodoznanstvo. Leto XV. 1952/53, št. 6, 8, 10. Iz vsebine: Ignacij Klemenčič, O fotoforu (Ob stoletnici Klemenčičevega rojstva), Pavel Kunaver, Slapa v soteski Predoselj ni več (5 slik); Miroslav Zei, Vpliv globokega morskoga okolja na ribe; Lavo Čermelj, iz Arktike; — Jovan Hadži, Značaj in izvor favne na otoku Madagaskar, Pavel Kunaver, Rakova dolina pozimi; Janez Maljašič, Ohridsko jezero — priča davnin; Ivan Michler, Nova odkritja v sistemu Postojnskih jam; Dušan Zavodnik, Herbarij morskih rastlin. — Lavo Čermelj, Simon Šubič (Ob 50-letnici njegove smrti); Aleš Strojnik, Senčni mikroskop z rentgenskimi žarki; Ivan Rakovec, Iz razvojne zgodovine terciarnih konj; Viktor Petkovšek, Ljubitelji planinskega cvetja v Angliji; Božo Škerlj, Profesor Srečko Brodar, šestdesetletnik. V vsaki številki Drobne vesti, Za bistro glave.

V pogorju Tennen v Avstriji so našli truplo pogrešanega angleškega letalca Toma Hayhow. 10. aprila je moral Hayhow, ki je držal 28 letalskih rekordov, zasilno pristati na južozahodnem pobočju Breitsteina in je verjetno umrl od mraza in gladu, star 42 let. Letalo je bilo poškodovano, letalec brez ran.

Letna skupščina ÖAV se je vršila v Bludenzu v spomin 80-letnice združitve ÖAV in DAV avgusta 1. 1873. Skupščina je bila gost vorarlberške sekcije, ki ima 3071 članov, 6 koč, 78 avtoriziranih vodnikov in 28 nosačev; med drugimi je njen član tudi 95-letni dr. Blodig, ki je 70 let član ÖAV, sodobnik in tovariš obeh Zsigmondovjev in Ludvika Purtschellerja.

29. maj 1953 je gotovo eden najpomembnejših datumov v zgodovini alpinizma. To je dan, ko sta Edvard P. Hillary, Novozelanec, po poklicu čebelar, in Tensing Bothia, himalajski vodnik in nosač, stopila na teme Čomolungmi. Polkovnik John Hunt je v višini 6700 m, kjer so imeli Švicarji taborišče IV, postavil svoje izpostavljeno bazno taborišče in v prvi polovici maja dosegel Južni grič po orjaškem pobočju Lhotseja. Tu sta se najbolj odlikovala Novozelanec Lowe in sherpa Ang Nyima. Tedaj so se že prikazala prva znamenja monsuma, oblačni popoldnevi s snegom. 15. maja so poskušali priti na vrh: 35-letni učitelj Noyce, 28-letni dr. Michael Ward, Evans, Lowe, 34-letni E. P. Hillary in šef sherpajev Tensing. Poskus se je izjalovil nekaj 100 m nad Col Sudom. Nizka temperatura, divji veter in globok sneg so onemogočili napredovanje. 21. maja so izvedli drugi sunek proti vrhu, a zaman. Ze so se odločili, da bodo poskusili v začetku junija poslednjič, toda doba monsuma je pretela. 29. maja je vreme dobro kazalo: Hillary in Tensing sta poskusila tretjič in dosegla vrh Strehe sveta 8882 m.

Ko so Rusi onemogočili pristopanje s severa, je E. Shipton pokazal pot preko ledenika Khumbu. To so izrabili leta 1951 in 1952 Švicarji, vrh pa je dosegla Huntova ekspedicija, kar je popolnoma prav, saj so Angleži doslej organizirali največ odprav. Prav je tudi, da je deležen tega uspeha Tensing, ker je domačin in eden najboljših alpinistov na svetu, ki je od l. 1936 do l. 1953 dajal na razpolago svoje izkušnje in moči vsem mogočim ekspedicijam.

Mikavna je drobtinica za časniškarske race, po kateri so ruski letalci stopili na vrh Mt. Everesta in to iz helikopterja, da so pustili na vrhu zaboj in nekaj drugih stvari, nato pa s helikopterjem spet odfrčali. Verjetno gre to na račun tistih megalomanskih novic, ki smo jih prejeli iz SZ v l. 1952, po katerih se iz severa prebije na vrh Mount Everesta cela stotnja alpinistov pod vodstvom Abalakova. Verjetno so podaljšali čas aklimatizacije. Morda je to ena tistih rac, ki so se lansko leto pojavile v velikih jatah: na južni strani Matterhorna, na italijanski, so preizkusili plezalski balon, ki ga ima plezalec na 3 m dolgi preklji in ki vleče svojih 30 kg ter s tem izdatno olajša hojo in plezanje.

Začetek ruskega alpinizma pomeni ustanovitev kavkaškega CA leta 1880 v Tiflisu in leta 1890 v Odesi ustanovitev Krimskega gorniškega kluba. Ta je izdajal do leta 1894 letni zbornik Zapiski, od leta 1895 pa mesečnik. Leta 1917 je preminul, ne da bi bilo njegovo delovanje po Evropi kaj prida znano.

Bogdo Ola je visoko pogorje, podaljšek Tien-Šana oziroma visokega Alkaja, dokaj neznano evropskim alpinistom. Eden od tistih srečnikov, ki so stopili v te gore je E. E. Shipton. Imenuje jih »skrivnostne«. Stoji iz 20 vrhov v verigi od zahoda na vzhod. Dva vrhova sta daleč

višja od drugih, vendar pa je težko reči, koliko sta visoka oz. kateri je višji. The Times Atlas prisoja najvišjemu vrhu 6930 m. Dr. Groeber, ki je to gorovje raziskoval l. 1903, pa ga je cenil na 6500 m (21 326 čevljev). Sven Hedin, ki je raziskoval okolico Usumčija (med Altajem in Bogdola), ceni vrh le na 5500 m. Najboljša indijska karta sploh ne navaja višine. Shipton in Tilman sta se mudila tu leta 1948.

Pico Bolivar je znan vršac v Venezueli, prvotno imenovan La Columna (5007 m), obkrožen z vrhovi, ki so večji del imenovani po raziskovalcih Venezuele: El Leon (4740 m), El Toro (4755 m), La Concha (4922 m), Pico de Humboldt (4942 m) in Pico de Bompland (4833 m). Prvi je zabeležil to goro francoski znanstvenik J. B. Boussingault leta 1849. Drugi Francoz, botanik P. H. G. Bourgoin, se je povzpел na Pico del Torro in poročal o silnih ledeniških razpokah. Po letu 1870 so prišli sem nemški znanstveniki Goering, Sievers, Goebel, Hammel. L. 1910 je venezuelanski Nемец Jahn začel proučevati ta svet z najrazličnejših vidikov. S Hederichom je l. 1911 pristopil na Pico de Humboldt (čeprav se je Humboldt kakor tudi Bompland ognil tega terena). L. 1915 je isti Jahn prvič poskusil priti na Pico Bolivar, vendar je dosegel le Pico Espejo. L. 1922 je zaman poizkušal Švicar Bumenthal ter dosegel višino 4920 m. Drug Švicar Lüthy l. 1931 prav tako ni uspel. Šele Henrik Bourgoin, nečak prejšnjega, je l. 1935 z domačim Domingo Pena dosegel vršno pobočje, nato pa je poslednjo oviro premagal Nемец Weiss, ki se je leta 1939 povzpел tudi na Concho. Prava alpinistična zgodovina pa se začinja za te gore šele leta 1951, ko se je venezuelska vlada odločila, da pospeši turistični razvoj svoje države.

Luigi Ghedina, ki smo ga v beležkah že nekajkrat omenili, je eden od vodilnih »veveric« fenomenalnega plezalskega krožka iz Cortine d'Ampezzo, ki so ga ustanovili 1. julija 1939 in so člani do l. 1942 preplezali vse smeri V. in VI. v območju Dolomitov. Njihovo pot so začrtali znameniti dolomitski plezalci: brata Dimai, Comici, Verzi, Dibona, Cassin, Carlesso, Solda, Ratti, Vitali, Menti,

Vinatzer, Castiglioni, Esposito, Tizzoni. Opisujoč zadnje plezalske probleme, pravi Ghedina, da je najtežja plezalska storitev po njegovih izkušnjah vzhodna stena Grand Capucina, ker je poleg vsega drugega, kar od tehnično izurjenega plezalca terja, tudi najutrudljivjša. Kakor smo že poročali, sta obe »veverici« Lacedelli in Ghedina rabila za ta famozni vzpon dva dni. Bivakirala sta prav pod vrhom stene. Drug plezalski par Ghino-Bonatti je steno premagal v štirih dneh s tremi bivaki.

CAI je pri glavni upravi ustanovil posebno komisijo za raziskovanje izvenevropskih gor. Glavna naloga komisije je, sodeč po razglasu CAI o ustanovitvi te komisije, priprave italijanskih alpinistov na ekspedicijo v Himalajo. Vodilno vlogo pri tem naj bi imel CAAI (Italijanski akademski alpski klub); komisija naj zbere in združi vse sile naroda za afirmacijo italijanskega alpinizma v izvenevropskih gorah.

»Iščem tovariša« se večkrat bere v malih oglasih nekaterih planinskih revij »za tako in tako turo«. Taki oglasi se včasih bero kot ženitne ponudbe, včasih n. pr. takole: »Švicarski alpinist išče za prvi zimski vzpon najslavnejših severnih sten v Alpah, prijatelja in soplezalca iz nemške naveze, pripravljene na vse.« Kot plačilo ponuja oglasnik tudi brezplačno bivanje v Švici.

Nov sneg tehta 85 kg za 1 m³ in zavzema 24 krat večji prostor kakor voda, v katero skopni. Privzema 12 različnih oblik. Pravijo, da je možno napraviti 5000 različnih risb ali fotografij, ki predstavljajo najrazličnejše kombinacije snega, popolnoma različnih druga od druge.

GHM (Groupe de la Haute Montagne) v Parizu je že lani imenovala za svoje aktivne člane naslednje Italijane: Lina Lacedelli, člana »veveric« iz Cortine, Armanda da Roit iz CAI in Agorda, oskrbnika zavetišča Vazzoler v masivu Civette.

Iz poročila glavne skupščine ÖAV v Bludenzu (72. po številu) je razvidno, da obisk avstrijskih koč po vojni stanovitno raste. V kočah ÖAV je bilo v l. 1952, 272 208 obiskovalcev, za 25,4 % več ko v l. 1951. V istem letu je ÖAV vložil v koče 302 630 šilingov lastnih investicij in 254 000 šilingov

iz posojil. Članstvo se deli na dve skupini. A skupina plačuje 36 šilingov članarine, B 18. V B skupino spadajo mladinci in je v članarini vračunana tudi naročnina za mesečno glasilo »Mitteilungen«. Mladinske skupine in vodniki mladinskih grup plačujejo po 10 šilingov, s čimer je plačana tudi naročnina. Otroci plačujejo po 4,50 šilinga. Polovica članarine se odvaja upravi ÖAV. Na skupščini je bil sprejet predlog, da se zamenjajo vse ključavnice in vsi ključi po kočah, ker je med vojno prišlo med ljudi toliko ključev, da je prišlo do česte zlorabe. Sprejet je bil predlog, da se v Visokih Turah uredi na lastnini ÖAV nacionalni park, Wienerwald pa naj se zaščiti. ÖAV ima 96 704 člane, 131 sekcij (Zweigvereine) in 97 krajevnih skupin, med njimi eno v Angliji in Holandiji. Mladine je 30 % (29 000!). Najstarejša sekcija je »Avstrija«, ki je praznovala 90-letnico (najstarejša na kontinentu, o čemer smo že poročali). ÖAV ima 50 mladinskih voditeljev, ki vodijo letne in zimske mladinske tabore in skupne ture. Glavna uprava je v letu 1952 izdala 24 990 šilingov podpore za mladino, izdaja list »Mladina v Alpenverein«, ki ga je podprlo tudi prosvetno ministrstvo. Za alpinistično vzgojo mladine so v ÖAV v celoti izdali v tem letu 142 418 šilingov, kar je že začetna vsota. Alpinističnih grup imajo 22 (Hochturistengruppen) s 552 udi. Za inozemske ekspedicije obstoji poseben sklad. Te naloge, mladina, alpinizem, inozemske ekspedicije so v poročilu na prvem mestu. Sledi skrb za pota in koč. 260 km potov so obnovili, 1400 km markirali in namestili 1350 letnih in zimskih kažipotov. Vodniške tečaje sta vodila dr. Frauenberger in Peter Aschenbrenner (oba udeleženca ekspedicije na Nanga Parbat). Izdali so svoj letni zbornik, dalje tradicionalne »Mitteilungen«, revijo »Berge und Heimat«, »Jugend im Alpenverein«, posamezne sekcije pa so izdajale še posebne liste s potrebnimi obvestili. Za znanstvene publikacije je bilo izdanih 52 000 šilingov (dr. v. Klebelsberg, dr. Kinzl idr.), največ za kartografijo. Predavanj so priredili 382 in jih je poslušalo 51 820 obiskovalcev. Program predavanj je večji del sestavljal dr. Mumelter. Na

skupščini so počastili najstarejše člane (nekateri so praznovali 60-letnico članstva), podelili častne znake sekcijam in posameznikom.

Plezalne ture v Kamniških planinah je naslov kratkemu članku »Österreichische Bergsteiger Zeitung«, ki ga je spisala Irena Letzner-Rebel. Avstrijska družba je lani plezala severno steno Grintovca, Dolgi hrbet in po grebenu na Štrucu in Skuto. V članku ni ničesar posebnega, le imenoslovje je dosledno še iz starih časov: Steiner Alpen, Oberseelander Kotschna (Jezerska Kočna), Langkofel (Dolgi hrbet), Ravnikar (Ravni, Ravne), Grintovec pa je avtorica prevedla v »Der Grimmige«.

Spor med avstrijskimi planinskimi organizacijami. ÖAV je 16. jan. 1953 sporočil ÖTK in ÖGV (Öst. Touristen Klub, Öst. Gebirgsverein), da člani teh dveh organizacij ne bodo imeli članskih popustov v kočah ÖAV in to zato, ker se organizaciji nista izjavili, če bosta pristopili v članstvo ÖAV kot sekciji. Tega ti dve nočeta storiti, dokler ÖAV ne pove pogojev za tako združitev in seveda tudi zato, ker imata obe društvi precejšnje premoženje nastalo v 80 letih njunega obstoja, ustvarili pa so ga člani ÖTK in ÖGV. Trenje se je začelo že leta 1950, prišlo je tudi do pogodbe v Spittalu ob Dravi, vendar je nenadoma prišlo do »ultima« od strani ÖAV, kakor to imenuje vodstvo ÖTK v Österreichische Touristenzeitung 66. letnik, marec 1953), ko svoje članstvo obvešča o tem. ÖTK v l. 1953 predseduje VAVÖ (Zveza avstrijskih planinskih društev), njihove kočice so imele 62 000 obiskovalcev, ima 36 sekcij, ima iste odseke kakor ÖAV, različne plezalce (izvršili so 10. in 11. ponovitev severne stene Eigerja, Walkerjev steber v Grandes Jorasses, pomembne smeri v Wetterhornu v Piz Badile!) in dobro vodeno alpinistično šolo, mladinske tečaje, filmski odsek in grupo »turistov ali potnikov« (D'Bergwanderer). V okviru kluba živi tudi Zveza smučarjev in športnikov zahodnega Dunaja. Geslo kluba: Roko in srcé za naše goré! (Mit Herz und Hand fürs Alpenland).

Himalajski strokovnjak dr. Jonas pravi, da je nek avstrijski misionar, ki je deloval na Kitajskem l. 1659, potoval iz Pekinga v Rim. Šel je pre-

ko himalajskih prelazov, kar naj bi bil prvi stik avstrijskega naroda z največjim in najvišjim gorovjem na svetu.

Der Bergsteiger, 3—5, 1953 prinaša članek dr. Winningerja »Planinstvo in vprašanje pustinja«, ki ga posveča večkrat imenovani »krizi« planinstva. Glavno krizo vidi v tem, da mladina v gorah ne vidi več nečesa, kar si mora ohraniti tudi v kasnejših letih, marveč gorništvo opusti, čim najde kak drug življenjski mik: dekle, motor itd. Avtor se zavzema za tezo Lea Maduške, da je gorništvo samo sebi namen, ozir. edino torišče, kjer se človek osvobodi tisočerih namenov, za katere mora živeti in najde smisel svojega življenja (torej vendarle — namen!): torej delovanje brez namena v pokrajini brez namena (v pustinji, ki nikomur ne koristi). Pravo gorništvo naj bi bilo možno samo v divjini, v deviškem, neodkritem, puščobnem svetu. Ker je tega sveta v Evropi že skoraj zmanjkalo, ni čudno, če je prišlo do gorniške krize. Avtor govori nato o nujnem notranjem protislovju dejavnosti planinskih društev, ki z odpiranjem novih koč privabljajo množice v nekdanje skrite gorske predele, na drugi strani pa zožujejo gorski prostor za tiste »prave« planince, ki iščejo v gorah to, kar je evropski človek vedno iskal: samote, svobode, sprostitve. Gospodarstveniki v gorah ne razumejo, da imajo gore ne samo obraz, ampak tudi dušo, da je ta z žičnicami bolj prizadeta kakor pa sama zunanost, da je med goro, na katero se povzpneš z žičnico in ki jo zavzameš brez civilizatoričnih sredstev, prav tak razloček kakor med prostitutko in ženo, ki ni na prodaj (groba, a zelo stara primera!). Tu je jedro krize gorništva, ker se v gorah, ki so tako poceni, ne srečamo več s človekom, v samem sebi ali v tovarišu. Tu je zdaj glavna naloga planinskih društev, da za vsako ceno ohranijo nedotaknjeni prvobitni gorski svet, kolikor ga je še ostalo. To da ni poceni dnevno geslo, marveč življenjska nujnost, potreba, pogoj za zdrav razvoj naroda: duhovno zdravje, delavilnost in vedrost so morda večje vrednote kakor devize in kilovatne ure. Notranje protislovje skriva v sebi tudi pretirana tehnizacija gora, saj se tujski promet spre-

minja vedno bolj v mrgolenje prehodnih gostov: motor žre stotine kilometrov na dan. Če se to ne bo ustavilo, potem bo nekega dne ljubiteljem nedotaknjene narave (avtor trdi, da to ni romantika!) ostalo samo eno samo sredstvo: dinamit. Avtor opravičuje to drastično trditev s tem, da od ohranitve divjine in pustinja zavisi nadaljnji obstoj gorništva kot duhovnega kulturnega gibanja. Če to propade, potem bodo gore zdrknile na nivo navadnega športa, kakor je boks ali motociklizem. Alpinizem kot kulturni pojav je od Petrarce dalje sestavni del zapadne kulture, katere jedro je individualizem, kult osebnosti. Vprašanje divjine je torej žarišče zapadnega duha. — Wenningerjeva izvajanja so vsekakor zanimiva in do neke mere celo upoštevanja vredna; so pa v bistvu skrajno nedemokratska, ker je dr. Wenninger mnenja, da je vsako omnožičenje, vsak skupnostni čut, vsako prizadevanje za tem, da bi se življenjskih radosti polastilo čim več ljudi, nemoralno in za človeško kulturo škodljivo. Tisti dinamit je na prvi videz hiperbola, literarna figura, v resnici pa skriva v sebi korenine tiste nietzschejanske miselnosti, ki jo je čestokrat izpovedal dr. Lammer. Subjektivno brez slabega namena, objektivno pa? Tu ni pomislekov. Čas gre naprej brez ozira na staromodne in novodobne romantike.

Georg Kaufmann, ki je v decembru leta 1952 sam plezal slovito vzhodno steno Watzmanna, piše v *Bergsteigerju* o »Samohodstvu«. Želja po samohodstvu pride z leti. Neke vrste želja po samotni poti je tudi v tem, če si izbiraš šibkejšega tovariša ali tovarišico. V Watzmannu je na kakih petih mestih začutil potrebo, da bi imel s seboj tovariša, vendar ne prehudo, samo pomislil je na to. S seboj je imel vojaške kratke smuči, dereze pa mu niso služile. Pravi, da je tricouni nakovanje boljše. Z derezami človek lahko preveč tvega, ker premalo preizkuša in otipava sneg. Za njegov vzpon je vedel samo nek lovec. Hotel je turo opraviti samostojno, prvobitno, ne da ga zasleduje »špionaža« reševalne službe. Vrv pozimi čestokrat ne predstavlja varovalnega sredstva, marveč nevarnost. Šele na vrhu si je zaželel človeka, ki

bi mu stisnil roko in ga pogledal v oči, ko je bilo vse najhujše že mimo. V isti številki Bergsteigerja je izšel tudi prevod Magnonovega članka o Fitz Royu, o katerem smo že poročali, ko je izšel v »Alpinisme«. Dyhrenfurth imenuje Fitz Roy Matterhorn Patagonije, Lionel Terray pa je mnenja, da je to doslej najtežja gora, na katero se je človek povzpel. Terrayu že lahko verjamemo. Vzhodna stena Fitz Roya spominja po svojih navpičnih, gladkih ploščah na Velikega Kapucina, samo da je mnogo višja. Kakor znano, je v soseščini Fitz Roya (ime francoskega kapitana) francoska ekspedicija poimenovala podoben vrh Pic Poincenot (3036 m) nad ledenikom Rio Blanco.

Kosciuskovo goro (Mount Kosciuszko) v Avstraliji je poimenoval grof sir Paul de Strzelecki, ki je umrl l. 1873 v Londonu in pred smrtjo sežgal vse svoje dokumente in dnevnike o raziskovanju avstralskih gor. Bil je po poreklu poljski plemič, pa je postal naturaliziran Anglež. Gora je visoka 2234 m in je najvišji vrh v Avstraliji. Pogorje Dividing Range je geološko eno najstarejših gorovij na svetu. Do leta 1830 so v tem gorovju v poletnem času taborili domačini, v vznožju pa je bil Novi južni Wales, kazenska kolonija. Šele leta 1839 je prišel Strzelecki in nastopil svojo 7000 milj dolgo raziskovalno pot po avstralskem kontinentu. Po državljanstvu je bil Prus (delitev Poljske l. 1794), l. 1836 si je pridobil ameriško državljanstvo, l. 1845 pa angleško. Zaradi nesrečne ljubezni (zaročenka je hotel s silo odpeljati, pa so mu to preprečili; nobeden od njiju se ni poročil). Nato je prepotoval Rusijo, Kanado, ZDA, Antile, Mexico, Brazilijo, Argentinijo, Chile, Kalifornijo, Hawai, Taite in Novo Zelandijo. Zanimal se je predvsem za mineralogijo, geologijo in kemijo. V Avstraliji je spoznal, da kazenska kolonija ni sestavljena iz »hudih« zločincev: za deportacijo v kolonije je zadostoval odstrel zajca v gospodovem revirju, ukradena zemlja, največ pa je bilo političnih »zločincev«, največini Ircev. Prvi je odkril v »Modrih gorah« zlato v bližini Wellingtona, vendar je odkritje lojalno zamolčal. L. 1841 je v »Sydney Herald« izšlo njegovo poročilo o avstralskih goran,

podano guvernerju G. Gippsu. Nekatere dragocene podatke hrani tudi arhiv družine Turno (Adyna Turno je bila njegova neizpolnjena ljubezen). Potoval je vedno peš, noseč na hrbtu vse instrumente, spal je na prostem, jedel prepečenec, slanino, vodo in čaj. Čeprav je imel s seboj zalogo za štiri mesece, se mu je pripetilo, da so jedli meso opic in divjih psov brez soli in kruha. Tovorna konja sta jim tako oslabela, da so ju zapustili in nosili ves pratež na plečih. Hodili so 3000 milj, da so se zagate rešili. On sam ni čutil nobene posebne utrujenosti, čeprav je ves čas nosil na hrbtu 45 funtov. »Komaj razumem svojo naravo,« pravi v pismu Adyni Turnovi. »Počutim se mnogo bolj zdravega, odkar sem zapustil Ameriko. Očitno mi ne prija mirno in udobno življenje. Pošiljam Ti cvetko z vrha Mt. Kosciuszko, prve gore v Novem svetu, ki nosi poljsko ime. Mislim, da boš prva in edina Poljakinja, ki bo imela rožo s te gore. Naj te vedno spominja svobode, domoljubja in ljubezni.«

Po Strzeleckem so kasnejši raziskovalci poimenovali pogorje na Flinders-otokih (Strzelecki Peaks), neko reko v južni Avstraliji — Strzelecki Creek in neko goro v pustinskih severnih pokrajinah Avstralije. Oxfordska univerza ga je imenovala za častnega doktorja. V Krimski vojni se je mudil v Sevastopolu pri Rdečem križu. Dobil je tudi plemstvo in razna odlikovanja. Priznано mu je bilo tudi odkritje zlata v Avstraliji, vendar mu priznanje ni nič neslo. Na Poljsko se ni več vrnil. Z Adyno Turno se je po 40 letih enkrat samkrat in poslednjič videl v Ženevi. Umril je 77 let star, v angleški družbi visoko spoštovan. Pač res prototip romantične dobe.

Letnici 1760 in 1860 sta za zgodovino gornišstva in planinstva zares pomembni. L. 1760 se je začela pionirska doba planinstva in je trajala približno 100 let. Po l. 1860 pa začnajo hoditi v gore vedno večje množice ljudi. Istočasno se razvijejo vsi moderni športi. Dr. Erwin Mehl je eden od redkih ideologov v zapadnih revijah, ki si to razjasnjujejo na materialistični način, z nastajanjem mest oziroma z industrializacijo Evrope. V Angliji je n. pr. l. 1851 (leto ustanov-

vitve Alpine Cluba) živela polovica prebivalcev v mestih, v Nemčiji leta 1910 že 60 %. Od l. 1870 do l. 1910 se je v Evropi število meščanov pomnožilo za 163 %, podeželsko prebivalstvo pa komaj za 1 %. Leta 1871 je vsak dvajseti Nemec prebival v velemestu, l. 1933 vsak tretji. V Franciji je l. 1920 bilo 46,7 % meščanov, istega leta je bilo v Ameriki 10,31 % poljedelcev, 39,37 % pa raznih meščanskih poklicev. Ta sprememba družbene strukture je prinesla pomanjkanje gibanja, odtujitev od narave in pomanjkanje doživetja, tri biološko škodljive pomanjkljivosti v človeškem življenju.

Gibanje na prostem zunaj morečega vzdušja velemestne džungle je po svojem izvoru kulturni pojav, ki ima svojega ideologa v J. J. Rousseauju (v »Julie ou la Nouvelle Héloïse in »Emile ou de l' éducation«), pravi dr. Mehl. V »Novi Heluizi« je napisal tudi hvalnico goram, kakršne pred njim še ni nihče. To je bilo leta 1759. Leto potem je ženevski učenjak Saussure obljubil visoko nagrado tistemu, ki bi prišel na vrh Mont Blanca, ki se iz Ženeve dobro vidi. Od vsega početka je torej gornišтво ozko povezano z literaturo in filozofijo, to sta nekaka spremljevalna muzika alpinizma. Znanost je ostala še 100 let gonilna sila v gorništvu in do danes še ni popolnoma popustila. Pomemben propagandist je bil Goethe, ki je trikrat potoval v Švico (1775, 1779, 1797) in l. 1779 z weimarskim vojvodo prišel do Montanverta, ker 4. nov. ni bilo misliti na kaj več. Do l. 1865 s bili zavzeti vsi vrhovi Alp, nazadnje Matterhorn. In nastopila je doba »demokratizacije« gorništvu z ustanovitvijo planinskih organizacij skoro po vseh evropskih državah in narodih. Te organizacije ne bi bile možne brez velikih revolucij in njihovih pridobitev za »tretji in četrti sloj«, kakor je temu rekla buržoazna zgodovina, pomagal pa je tudi tehnični napredek, civilizacija, ki je po svoje približala gore tisočem in tisočem. Čudovito protislovje! Tisto, kar je človeka od narave odtrgalo, mu jo zdaj spet približuje. Človek je pač močnejši od tehnike, on jo vodi, ne ona njega. Demokratizaciji planinstva je mnogo doprineslo smučarstvo, ker je razširilo vsebino doživetja v

gorah. Spričo biološkega in kulturnega pomena planinstva je in ostane najvažnejša naloga planinskih organizacij ta, da omogočajo obisk v gorah čim širšim krogom, ne glede na razne poganjke fanatikov VI. stopnje ali romantikov, ki od vseh vrednot v gorništvu najbolj obožujejo samoto in boj posameznika z nedotaknjeno gorsko naravo. To terjaja demokratizacija, z drugo besedo človekoljubje.

Hans Ertl je bil tri leta v Andih južne Amerike in je gotovo med najvidnejšimi novejšimi andisti. Bilanca njegovega raziskovalnega dela je bogata in izredno pestra, pravi pa, da zadnja beseda še ni izrečena. Na nemško ekspedicijo da je padla senca težkih finančnih skrbi in globokih človeških razočaranj. Udeležencev je bilo šest in so v treh letih porabili 90 tisoč DM. 15 000 DM jim je dala zvezna vlada v Bonnu, okoli 10 000 DM razne ustanove in privatniki, 35 000 DM so prigarali udeleženci ekspedicije sami, 30 000 DM pa je deficit, ki utegne obremeniti Ertla samega kot vodjo ekspedicije. »Toda naj že grem zato v ječo ali zastavim zadnje hlače, — premagani vrhovi Bolivije stoje nepremično in večno šumi veter čez pragozde, ki smo jih prepeščili. Uspehov ne more prikriti negativna kritika niti mrznja.« Vse kaže, da si je Ertl s svojo dolgo odsotnostjo doma nakuhal mnogo nevoščljivosti in drugih takih stvari, ki se ji rade pridružijo. Ima prav — nikdo mu ne more vzeti tega, kar je prvi videl, filmal in opisal.

Koreja ima tudi gorovje, v katero so Japonci pred vojno napeljali precejšen tok turistov in planincev. To je diamantna gora Kongo-San. Gora se vsa blešči zaradi najrazličnejših dragih kamnov, čeprav diamantov na njej ni najti. Domačini svare tujce, naj se ne zazro v to goro, ker to utegne škoditi očem. V gozdovih na pobočjih gore žive tigri, zato je malo tujcev toliko radovednih, da bi rinitli višje od Genzana. V višini 1500 metrov je 42 budističnih samostanov, ki gostoljubno sprejemajo »drzne« turiste. Le ponoči ni miru, ker vseh 42 samostanov oživi z bučno kultno muziko na čast Buddhi. Baje je ta muzika največja mikavnost Kongo-Sana.

Ali ste si že askubeli

zavarovanje zapet nezgode ?

Sprostite se gmotnih skrbi v primeru nesreče in predajte se popolnemu užitku v planinah in v športu. Skrbi preložite na zavarovanje. — Lahko se zavarujete skupinsko v okviru Planinskega društva, lahko pa tudi posamezno za vsote, ki odgovarjajo vašim zahtevam. Premije in pogoji so ugodni!

Državni zavarovalni zavod

Ravnateljstvo:

LJUBLJANA, Miklošičeva 19, tel. 21-777

Podružnice:

CELJE, Titov trg 1, tel. 23-45

KRANJ, Prešernova ul. 10, tel. 534

KRŠKO, Trška gora 32, tel. 13

LJUBLJANA-MESTO, Ljubljana, Beethovnova 10, tel. 21-023

LJUBLJANA-OKOLICA, Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 21-777

MARIBOR, Partizanska cesta 47, tel. 21-01 in 21-34

MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta 22, tel. 95

NOVA GORICA, Blok XIV, tel. 79

NOVO MESTO, Sokolska ul. 1, tel. 150

POSTOJNA, Jamska ul. 5, tel. 28

Zastopstva v vseh večjih krajih!

*Planinske postojanke,
hoteli,
restoracije,*

tudi preko zime
Vam bomo
dostavljali

cockta-cockto

Zahtevajte propa-
gandni material pri

YUGOCOCKTA-SERVISU

LJUBLJANA

FRANKOPANSKA UL. 11

JUGOTEHNIKA

TRGOVINA S TEHNIČNIM MATERIALOM, RADIO IN ELEKTRO DELAVNICO

ima stalno na zalogi raznovrstna svetlobna telesa od navadnih do reklamnih in fluorescentnih, elektroinstalacijski material, vsakovrstne električne pralne in grelne naprave, selenske usmernike za polnjenje akumulatorjev, gramofone, radio aparate, kakor tudi posamezne dele v neomejenih količinah

Če ste se odločili za nakup radio aparata,

stopite v prodajalno Jugotehnike, kjer si boste lahko brezobvezno ogledali kakor tudi preizkusili vse vrste aparatov, ki so že v prodaji

Jugotehnika prodaja radio aparate

za gotovino kakor tudi na obroke

Jugotehnika Vam da radio aparat

poleg garancije tudi na tridnevno preizkušnjo, kar Vam jamči za popolno zadovoljstvo

Jugotehnika Vam za dogovorjeni čas

proti zmerni odškodnini razsvetli Vaše slavnostne, razstavne, zabavne kakor tudi ostale prostore popolnoma po Vaših željah ter arhitektonskih in svetlobnih zahtevah v najkrajšem času

LJUBLJANA, Uprava LEPI POT 6 - Telefon 20-505

PRODAJALNA: ČOPOVA 12 - Telefon 21-721

RADIO IN ELEKTRO DELAVNICA: STARI TRG 6

Cenjeno občinstvo tudi obveščamo, da bomo s 1. decembrom odprli novo poslovalnico na Titovi cesti 47 a, pod imenom **BLISK**

Veletrgovina

z usnjem, gumijem in tehničnim tekstilom

Naslov: LJUBLJANA, PARMOVA ULICA 33

TELEFONI: centrala, komercialni oddelek, računovodstvo, skladišče
Bežigrad 6, telef. 22-394 — sekretariat 21-121 — direktor 20-013

PRODAJA NA DEBELO — skladišče Bežigrad 6, telefon št. 22-394

PRODAJA NA DROBNO:

Poslovalnica za gumo — Ljubljana, Trubarjeva c. 30, tel. 20-101
Poslovalnica za usnje — Ljubljana, Trubarjeva cesta št. 25
Poslovalnica s tehničnim tekstilom in vrvarskimi izdelki —
Ljubljana, Kolodvorska cesta 26

.....
IZ SVOJIH SORTIRANIH ZALOG NUDIMO
NA DEBELO IN DROBNO:

Raznovrstno usnje iz vseh uglednih tovarn v državi (spodnje in zgornje usnje, tapetniško, sedlarsko in galanterijsko usnje), potrebščine za čevljarje, sedlarje, tapetnike in torbarje, pogonsko jermenje, usnjeno in gumijasto, klinasta jermena vseh dimenzij.

Gumijaste izdelke: cevi za vodo in plin, za pretakanje pijač, za paro, komprimiran zrak in avtogeno varjenje, za bencin in olje, za avtomobilske hladilnike, špiralne cevi za pritisk in vsesavanje, gumijasta tesnila, prešane in brušene plošče, manšete, kroglice, obroče, gumijaste škornje ter ostalo gumijasto tehnično in galanterijsko blago. Gumirano platno za dežne plašče dvojno in enojno.

Tehnične tkanine: tehnični in sedlarski filc, filter platno, impregnirano platno za delovne obleke, jutine in konopljine tkanine za embalažo, tapetništvo itd., čevljarski in krojaški sukanec, vrvarski izdelki, mlinske gurtne, vezalke, čevljarske podloge, blago za copate, čistilno volno, tekstilni odpadki itd.

Tehnični material za vzdrževanje obratov in zaščito delavcev

TRGOVSKO
PODJETJE
S TEKSTILOM
NA VELIKO

»TEKSTIL-OBUTEV«

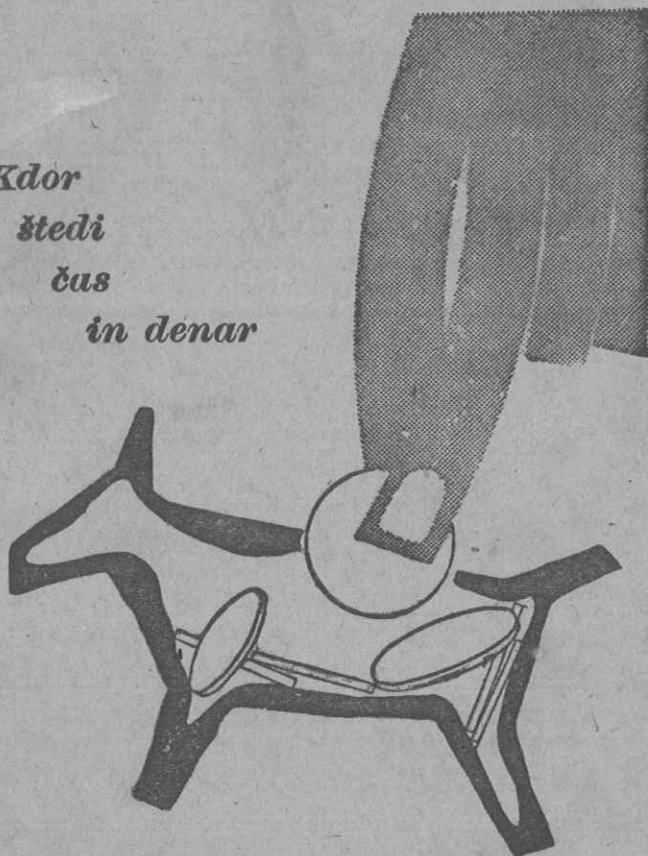
LJUBLJANA

*se priporoča
planinskim, turističnim
in ostalim gostinskim postojankam*

NAZORJEVA ULICA 4
TELEFON 21-787, 23-274

Velika izbira tekstilnega blaga za opremo

*Kdor
štedi
čas
in denar*

KUPUJE PRI

Veleblagovnici

Na-ma

LJUBLJANA

*Delavci in nameščenci, izkoristite pri nakupu
vsega blaga ugodnost obročnega odplačevanja*